

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์
อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓
THE SMALL SCHOOLS ADMINISTRATION IN ACCORDING
TO IDDHIPADA 4 OF PHRASANG SCHOOL GROUP
TAKHLI DISTRICT OFFICE OF NAKHONSAWAN
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

พระอมรศักดิ์ อธิปุลโย (อ่อนจีน)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์
อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

พระอมรศักดิ์ อธิบุญโย (อ่อนจีน)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

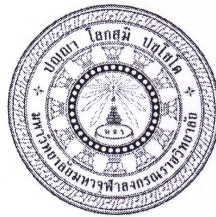
**The Small Schools Administration in According
to Iddhipada 4 of Phrasang School Group
Takhli District office of Nakhonsawan
Primary Education Service Area 3**

Phra Amornsak Adhipunya (Onjeen)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for The Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข)

กรรมการ

พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.

(พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข

ประธานกรรมการ

พระมหาอุดร อุตโตโร, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์
อำเภอตากลีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

ผู้วิจัย : พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ (อ่อนจีน)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข กศ.บ.(ภาษาอังกฤษ-ไทย), น.บ. (นิติศาสตร์), ค.ม.
(การนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร), กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

: พระมหาอุดร อุตุตโร, ดร. ป.ธ.๙, น.บ. (นิติศาสตร์), ศน.ม. (การบริหาร
การศึกษา), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓ ตามปัจจัยส่วนบุคคลและ๓) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓ โดยศึกษากับกลุ่มประชากรคือผู้บริหารและครูจำนวน ๑๒๔ คน จาก ๒๐ โรงเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดยการหาค่าเฉลี่ย(μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓ มี ๔ด้านได้แก่ ๑)การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ๒)การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท ๔ ๓)การบริหารงบประมาณตามหลักอิทธิบาท ๔ และ๔)การบริหารงานทั่วไปตามหลักอิทธิบาท ๔โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=๔.๒๙$, $\sigma=.๓๓๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\mu= ๓.๓๓$, $\sigma= .๔๒๗$) ด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\mu=๔.๒๒$, $\sigma= .๓๙๒$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓ ทั้ง ๔ ด้าน พบว่าพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียน พระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต๓ ที่สำคัญได้แก่ บุคลากรทุกฝ่ายทุกคน จะต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ และเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน มีการเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่ รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่ หรืองานในส่วนที่ตน รับผิดชอบ จึงจะถึงความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า ใส่ใจในการทำงานทุกอย่าง ทุกหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย โดยเอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำและมุ่งกระทำงานรู้จักพิจารณาเหตุ สัมผัสผล ในการปฏิบัติงานของตนเอง และของผู้ร่วมงานว่าดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ ได้ผลสำเร็จ เมื่อเกิดอุปสรรคหรือปัญหา มีการหาวิธีการบริหารกิจการงานให้สำเร็จ โดยติดตามประเมินผลงาน และนำมาวิเคราะห์วิจัยให้ทราบเหตุผล พิจารณาแก้ไขปัญหานั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการ ทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

Thesis Title : The Small Schools Administration in According to Iddhipada 4 of Phrasang School Group Takhli District office of Nakhonsawan Primary Education Service Area 3

Researcher : Phar Amornsak Adhipunya (Onjeen)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Wirat Jongyoosuk, B.Ed.(English-Thai), LL.B. (Laws), M.Ed. (Educational Supervision and Curriculum Development), Ph.D. (Education Administration)

. : Phraha Udorn Uttaro, Dr. Pali IX, LL.B.(laws), M.Ed. (Educational Administration), Ph.d. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation : May 5, 2018

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the state of the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3, 2) to compare the opinion toward the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3 classified by the personal factors, and 3) to present the suggestions for the small schools administration in according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3.

This research applied the Survey Research. The sample was 124 administrators from 20 schools. The tool of the research was questionnaire. The analysis of data used Statistical Package for Social Science. The statistics for analysis data used Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation.

Results of the Research

1. Overall, the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3 in all 4 aspects: 1) the academic administration according to

Iddhibhaddha 4, 2) the personnel administration according to Iddhibhaddha 4, 3) the budget administration according to Iddhibhaddha 4, and 4) the general administration according to Iddhibhaddha 4 was at the high level ($\mu = 4.29$, $\sigma = .335$). When considering each aspect, it was found that the personnel administration was at the highest level ($\mu = 3.33$, $\sigma = .427$). However, the budget administration was at the lowest level ($\mu = 4.22$, $\sigma = .392$) ($\mu = 3.30$).

2. The comparison of the opinion toward the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3 in all 4 aspects found that the administrators and teachers having the different gender, work experience, position and degree of education had the different opinion toward the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3. Therefore, the hypothesis was accepted.

3. The suggestions for the small schools administration according to Iddhibhaddha 4 of Phrasang School Group in Takhli District under Office of NakhonSawan Primary Education Service Area 3 were that the personnel should love their working and responsibilities, be active to learn the working, increase the knowledge and capacity in the working, be concentrated in their working, and be diligent and patient to the difficulty in the working. Moreover, the personnel should attend to working and consider the cause and the effect in their working according to the policies and plans. When the problems happened, the personnel should find the ways for the administration by monitoring, evaluating, analyzing the reason, considering the problems and improving the ways for working to the success.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วยพระเทพปริยัติเมธี รศ.ดร.,ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข ประธานกรรมการ พระมหาอุดร อุตตโร,ดร. กรรมการ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ผลักดันให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงานด้วยดีตลอดมา

ขอเจริญพรคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้สอบและให้ข้อเสนอแนะ คำพิจารณาต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยความปรารถนาดี

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง, ดร.ปฐิธรรม สำเนียง, น.ส.พุลลภา จันทร์เฉลิม, นายโกมล กัลณา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก,นางประภาพร มั่นพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ ที่อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย

ขอเจริญพรผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาคีลีประธานกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ คณะครูและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืน ผู้วิจัยตลอดถึงผู้บริหาร ครูของกลุ่มโรงเรียนตาคีลี๑(หลวงพ่อเดิม)ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม (Try-out) และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแต่งหนังสือตำรา เอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัย เป็นอย่างดีเพื่อนักศึกษามิตรอย่างดียเยี่ยม เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย บิตามารดา ตลอดถึงบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำตลอดจนเพื่อนนิสิตที่คอยให้ความช่วยเหลือและช่วยเป็นขวัญและกำลังใจอันมีค่าที่สำคัญยิ่งให้แก่ผู้วิจัยตลอดเวลาจนประสบผลสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้

พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ (อ่อนจีน)

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๘)
สารบัญแผนภูมิ	(๑๐)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๑)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๙
๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร	๙
๒.๑.๒ ปัจจัยของการบริหาร	๑๑
๒.๑.๓ เทคนิคทางการบริหาร	๑๒
๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	๑๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	๑๗
๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารการศึกษา	๑๘
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็ก	๔๐
๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔	๕๒
๒.๕.๑ ความหมายของอิทธิบาท ๔	๕๒
๒.๕.๒ องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔	๕๙
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๖
๒.๕.๑ งานวิจัยภายในประเทศ	๖๖
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๐

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๘๑
๓.๑ รูปแบบการศึกษา	๘๑
๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๙
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๙๒
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๓
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์	๙๔
๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์	๑๑๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๙
บรรณานุกรม	๑๓๔
ภาคผนวก	๑๔๑
ภาคผนวก ก ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	๑๔๒
ภาคผนวก ข ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๕๑
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๕๕
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๖๒
ภาคผนวก จ หนังสืออนุมัติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๕
ภาคผนวก ฉ รูปการสัมภาษณ์	๑๙๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนประชากร	๘๓
๔.๑	ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๓
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวม	๙๔
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารงานวิชาการ	๙๕
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารงานงบประมาณ	๙๖
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารงานบุคคล	๙๗
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารงานทั่วไป	๙๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๗	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอด ตาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จำแนกตามเพศ ๙๙
๔.๘	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอด ตาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จำแนกประสบการณ์การทำงาน ๑๐๐
๔.๙	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอด ตาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จำแนกตามตำแหน่ง ๑๐๑
๔.๑๐	แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอด ตาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ๑๐๒
๔.๑๑	แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ๑๑๙

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	๘๐
๒.๒	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๓

สัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลัก ในการอ้างอิง ซึ่งจะระบุเล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ขุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๒๕๓/๗๖.หมายความว่า ระบุถึงพระสูตรนตปิฎกขุททกนิกาย ชาตกปาติ ฉบับภาษาบาลี เล่มที่ ๒๗ ข้อที่ ๒๕๓ หน้าที่ ๗๖ หรือ ขุ.ข. (ไทย) ๒๕/๙๑/๕๗. หมายความว่า ระบุถึงพระสูตรนตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๙๑ หน้าที่ ๕๗ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๔-๕	วิ.ม. (ไทย)	=วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
		พระสูตรนตปิฎก	

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๑๑	ที.ปา. (ไทย)	=สูตรนตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
๑๒	ม.ม. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
๑๓	ม.ม. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
๑๔	ม.อุ. (บาลี)	= สูตรนตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
๑๔	ม.อุ. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
๑๕	ส.ส. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
๑๙	ส.ม. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๒๐	อง.ติก. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๑	อง.จตุกก. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓	อง.สตตก. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓	อง.อฏฐก. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๗	ขุ.ชา.เอก. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก ขุททกนิกาย เอกกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
๒๗	ขุ.ชา.วิสติ. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก ขุททกนิกาย วิสตินิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
๒๗	ขุ.ชา.จัตตารีส. (ไทย)	= สูตรนตปิฎก ขุททกนิกาย จัตตารีสนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการสื่อสารไร้พรมแดน ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกันภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว จากภูมิภาคหนึ่งถึงภูมิภาคหนึ่ง ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสาร ตลอดจนวัฒนธรรมและการศึกษาจากตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ความเจริญเจริญต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนไทยตกอยู่ใต้อำนาจของวัตถุ โรงเรียนจึงเป็นสถาบันส่วนหนึ่งของสังคม ที่เกิดจากความต้องการของสังคม โดยให้การศึกษาอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้องอาจ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม มีศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต และพอใจที่จะฝึกฝน ร่วมกันกระทำการกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ด้านการศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกชีวิต และยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลสามารถนำมาพัฒนาทั้งด้านทัศนคติและพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ที่สำคัญคือ เป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติและปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม^๑

การศึกษาในประเทศไทย เป็นการศึกษาที่จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย โดยภาครัฐจะเข้ามาดูแลโดยตรง และเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการศึกษาตั้งแต่ระดับ การศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาภาคบังคับในประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้ พลเมืองไทยต้องจบการศึกษาอย่างน้อยที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และต้องเข้ารับ การศึกษาอย่างช้าสุดเมื่ออายุ ๗ ปี ซึ่งการศึกษาภาคบังคับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง แบ่งออกเป็นระดับชั้นประถมศึกษา ๖ ปีและมัธยมศึกษา ๖ ปี นอกจากนี้แล้วการศึกษาขั้นพื้นฐานยัง รวมถึงการศึกษาปฐมวัยอีกด้วย ทั้งนี้รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตาม ความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ส่วนการบริหารและการควบคุม การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นส่วน

^๑พระเมธีธรรมมาภรณ์, พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์, (พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิ พุทธธรรม พ.ศ.๒๕๓๙), หน้า ๑๑.

หนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทยมีทั้งสิ้น ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๓๑,๕๐๘ โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับประถม ๒๙,๐๕๔ โรงเรียน ระดับมัธยม ๒,๓๖๑ โรงเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ๕๐ โรงเรียน และโรงเรียนพิเศษ ๔๓ โรงเรียน สำหรับโรงเรียนระดับประถมมีโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า ๑๒๐ คนจำนวน ๑๔,๓๙๗ โรงเรียน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียนประถมทั้งหมด และมีนักเรียนน้อยกว่า ๖๐ คนจำนวน ๘,๙๙๒ โรงเรียน มีนักเรียนน้อยกว่า ๔๐ คนจำนวน ๒,๗๙๙ โรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มีปัญหาหลายประการคือ ๑)งบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะโรงเรียนจะได้ งบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้รับก็น้อยตามไปด้วย ทำให้มีปัญหาขาดแคลนทั้งครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะการขาดแคลนหนังสือเรียนและสมุดแบบฝึกหัด ๒)จำนวนครูไม่ครบชั้น และไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร ปัจจุบันครูระดับประถมศึกษาทั้งระบบก็อยู่ในสภาวะขาดแคลนอยู่แล้ว ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กจึงได้รับอัตราครูตามสัดส่วนของนักเรียนเท่านั้น โดยมีได้คำนึงถึงจำนวนชั้นและจำนวนสาระวิชาที่มีในหลักสูตรแต่อย่างใด ปัจจัยนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีครูไม่ครบชั้นทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และการมีครูไม่ครบสาระวิชาทำให้ครูต้องสอนในวิชาที่ตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญ ๓)ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์เป็นต้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณและขาดแคลนครูที่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว และโรงเรียนบางส่วนอยู่ในถิ่นทุรกันดารที่ไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง ๔)ผู้ปกครองเด็กขาดความเอาใจใส่ลูกหลานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กบางส่วนถูกพ่อแม่ทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าหรือกับตายายเพื่อไปทำงานในเมือง เด็กเหล่านี้จึงขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งจากครอบครัวและจากครู^๒ จากข้อมูลการทำวิจัยของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ พบว่า ๑)โรงเรียนในเขตพื้นที่จำนวนมากไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ๒)ขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ ๓)ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ๔)ผลผลิตของการศึกษามีคุณภาพต่ำผู้เรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และ ๕)ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์^๓

^๒ สมศ. ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.prachachat.net. [๙ ธ.ค. ๒๕๖๐]

^๓ ปรีชา นาคจำรูญ, รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓, รายงานวิจัย, (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓, ๒๕๕๕), หน้า ๔.

ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไปโดยปริยาย และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ของชาติหรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น

รัฐบาลที่ผ่านมามีความพยายามจะแก้ไขปัญหาโดยการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และควรรวมเข้าด้วยกันเพื่อให้โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนมากพอที่จะจัดให้มีครูครบชั้น แต่ปรากฏว่าถูกคัดค้านจากผู้ปกครองของเด็กอย่างรุนแรง เพราะเห็นว่าจะทำให้เด็กต้องเดือดร้อนในการเดินทางไปเรียนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เรื่องการเดินทางไกลของเด็กนักเรียนนี้ได้มีข้อเสนอที่จะให้รัฐบาลจัดรถรับส่งให้เด็กเพื่อเป็นการแก้ปัญหา แต่ดูเหมือนขณะนั้นนโยบายการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะถูกระงับไว้ก่อน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาให้แก่หน่วยงานทุกระดับ โดยในส่วนของโรงเรียนให้บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการกระจายอำนาจทั้ง ๔งาน เน้นการให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การบริหารจัดการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์ แต่การกระจายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานบริหารจัดการในโรงเรียนขนาดเล็กที่พบว่าคุณภาพทางการศึกษาค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัยหลายประการ สอดคล้องกับผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติโดยรวมยังต่ำ และโรงเรียนจำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กมักจะเป็นเป้าหมายของการยุบรวมเพื่อลดจำนวนให้น้อยลงเพราะต้องใช้ทรัพยากรสูงในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่เร่งรัดแก้ไขอย่างจริงจังจะทำให้เด็กที่ต้องอยู่ในระบบนี้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษา ที่ไม่มีคุณภาพและต้องออกจากระบบการศึกษาในที่สุด อนาคตของเด็กกลุ่มนี้จะกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่อยู่ในกลุ่มคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนครูที่ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นครูที่ขาดขวัญกำลังใจ ท้อแท้และสิ้นหวังที่ตนเองถูกทอดทิ้งให้ต้องทำงานอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนและไร้อนาคต

อาจจะกล่าวได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีคุณภาพและมาตรฐานต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากพื้นฐานอยู่บนความขาดแคลน ทั้งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ขาดแคลนครูทั้งปริมาณคุณภาพ ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากชุมชน บางแห่งตั้งอยู่ในเขตชนบทจึงมีความเสียเปรียบด้านปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความไม่เสมอภาคกัน ดังนั้นในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามรูปแบบที่กำหนดได้ส่งผลให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร

“สุวิทย์ ยอดสละ,” การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่:ทางเลือกหรือทางรอด” **ดุชนิพนธ์** (สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา:มหาวิทยาลัยสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

จัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่โรงเรียนคุณภาพได้

ในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓มีโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมด ๒๐ โรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของไทยมีคุณภาพยิ่งขึ้น

๑.๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑สภาพการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ของผู้บริหารและครู ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต๓ แตกต่างกันอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ คือ

๑. ศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง ๔ ด้านได้แก่

- ๑) การบริหารวิชาการ
- ๒) การบริหารงานบุคคล
- ๓) การบริหารงานงบประมาณ
- ๔) การบริหารงานทั่วไป

๒. ศึกษาหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่

- ๑) ฉันทะ(ความพอใจ)
- ๒) วิริยะ(ความเพียร)
- ๓) จิตตะ(ความคิด)
- ๔) วิมังสา(ความไตร่ตรอง)

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนโรงเรียนพระสังข์จำนวน ๒๐ โรงเรียน เป็นผู้บริหาร ๒๐ คน และครูผู้สอน ๑๐๔ คน รวมทั้งหมด ๑๒๔คนในปีการศึกษา๒๕๖๐

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน ๗ ท่าน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ๑) เพศ

๒) ประสบการณ์การทำงาน ๓) ตำแหน่ง ๔) วุฒิการศึกษาตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ได้แก่ ๑) การบริหาร ๒) อิทธิบาท๔

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ สถานที่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนในกลุ่มพระสังข์ อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๐ โรงเรียน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๖๐ ถึงเดือน มีนาคม๒๕๖๑

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓แตกต่างกัน

๑.๕.๒บุคลากรที่มีประสบการณ์การปฏิบัติต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ บุคลากรที่มีตำแหน่งปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ แตกต่างกันไป

๑.๕.๔ บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ แตกต่างกันไป

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์มีการร่วมมือกันทำงานเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน อย่างเป็นกระบวนการและมีระบบภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆดังนี้๑)การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ๒)การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในการทำงานในหน่วยงานหรือ องค์การเพื่อให้บุคคลมาปฏิบัติงานตามที่ต้องการ และให้บุคคลได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ๓)การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารจัดการงบประมาณ โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยยึดหลักการบริหารโดย มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน๔)การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการและงานสารบรรณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การเงิน การบัญชี งานพัสดุ และระบบควบคุมภายใน ที่ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

อริยาบท๔ คือ สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์^๕

๑) ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

๒) วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

^๕ ศณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ธรรมภาคปฏิบัติ ๖**, (กรุงเทพมหานคร:มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๕๖.

๓) จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

๔) วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ เหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มพระสังขสัสมักัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ มีทั้งหมด ๒๐ โรงเรียน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียน พระสังข อำเภอดาคลีสำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต๓

๑.๗.๒ ทำให้ทราบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ จำแนกตามสภาพ ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนพระสังข อำเภอดาคลีสำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต๓

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาลออุปสรรคของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข อำเภอดาคลีสักัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต๓

๑.๗.๔ ผลการการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลัก
อิทธิบาท๔ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอลำดวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราชเขต๓” ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๑.๒ ปัจจัยทางการบริหาร

๒.๑.๓ เทคนิคการบริหาร

๒.๑.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารการศึกษา

๒.๒.๒ กระบวนการบริหารการศึกษา

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท๔

๒.๔.๑ ความหมายของอิทธิบาท๔

๒.๔.๒ องค์ประกอบของอิทธิบาท๔

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดการ เช่น การบริหารธุรกิจ^๑

ณัชชา อมราภรณ์^๒ ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือในการบริหารนั้นผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์กร หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว^๒

พิทยา บวรวัฒนา กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๓

สมคิด บางโม ได้สรุปว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^๔

ยุทธไถยวรรณ ได้กล่าวถึงการบริหารว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนให้คนอื่นทำงานแทน โดยอาศัยใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (Goal) ข้อกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารต้องอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยการบริหาร (Factor Management) ด้วย^๕

^๑ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒, หน้า ๖๐๙.

^๒ณัชชา อมราภรณ์“การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร”,ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐.

^๓พิทยา บวรวัฒนา,การบริหารเชิงบูรณาการ, (เนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน,พ.ศ. ๒๕๔๙), หน้า ๒.

^๔สมคิด บางโม,การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๐), หน้า ๖๑.

^๕ยุทธไถยวรรณ, การบริหารการผลิต, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

วิรัช วิรัชภิกขกรรมได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การแก้ไขปัญหาให้บรรลุผลตามเป้าหมายลักษณะของการแก้ปัญหาซึ่งอาจดำเนินไปในรูปของการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานก็ได้ การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึงการรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรีสำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึงการติดตามดูแลสิ่งต่างๆ^๖

อดิศร เพียงเกษ ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารงาน เป็นการบริหารให้ทุกคนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีงานทำตามความถนัด ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Put the right man on the right job.” หลักการจัดงานให้เหมาะสมกับคนเป็นเรื่องที่ยาก เพราะงานบางที่มีแผนกจำกัดคนมีจำนวนมากกว่างาน จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เหมาะสมและลงตัว^๗

สิรภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ

๑) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และหร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปญฺหํ ปริหริตฺสมฺมโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบหนีปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป

๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^๘

นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของ การบริหารไว้ดังนี้ คือ

เดล โยเดอร์ (Dale Yoder) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจกรรมที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยความสะดวก (Directing) และความร่วมมือ (Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ^๙

เฮอเบิร์ต เอ. ซีมอน (Herbert A. Simon) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะเพื่อทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกไว้แล้ว

^๖วิรัช วิรัชภิกขกรรม, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^๗อดิศร เพียงเกษ, วิถีเอาชนะใจคน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๒.

^๘สิรภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^๙Dale Yoder, Personnel Principles and Policies, (fourth printing, Englewood Cliffs: New Jersey Prentice - Hall, Inc.1956), p7.

นอกจากนี้ไซมอน ยังได้กล่าวซ้ำเพิ่มเติมว่า นโยบายการขยายความของการบริหารอันสามารถ ที่จะ ทำให้ชัดเจนขึ้นอีกนั่นก็คือ กิจกรรมความร่วมมือของกลุ่มที่ต้องการประสบผลสำเร็จต่อส่วนรวม^{๑๐}

กูลิค และเออร์วิค (Gulick and Urwick) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารนั้นต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตาม ความหมายได้ดังนี้

๑) การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร

๒) การจัดการองค์การ (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนด โครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

๓) การจัดหาบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงาน ทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศ การ ทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

๔) การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้ เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๕) การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่างๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๖) การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน ให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้า เพียงใด

๗) การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ การจัดทำงานงบประมาณ บัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุมและการตรวจสอบด้านการเงิน^{๑๑}

เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการบริหาร ไว้ดังนี้

๑) หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการ บริหาร ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่ง การ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

๒) ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคการทำงานและประสบการณ์ต่างๆ

๓) หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ๑๔ ข้อ^{๑๒}

^{๑๐} Simon, Smithburg & Thompson, Public Administration, 14th ed. (New York : Alfred A.Knope, 1971), p3.

^{๑๑} Luther Gulick and Lyndall Urwick, Papers on the Science of Administration, (New York : Institute of Public Administration, 1937), p.37.

^{๑๒} Henri Fayol, Industrial and General Administration, (New York :Mc-Grew Hill,1930), p. 17.

วิลเลียม อูชิ (William Ouchi) ได้กล่าวทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประสมประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้

- ๑) การจ้างงานระยะยาว
- ๒) การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
- ๓) ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
- ๔) การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
- ๕) การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจน
- ๖) เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
- ๗) มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว^{๑๓}

จากการศึกษาความหมายและคำจำกัดความของการบริหารที่นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงพอสรุปได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมและ การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

๒.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารโดยทั่วๆ ไปจะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีหรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้นจะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและต่อๆ ไปจะทำอะไรซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและหน้าที่ตามขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนนักวิชาการ และนักบริหารต่างประเทศตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other

^{๑๓}William Ouchi, Organization and Management, (Eaglewood Cliffs : Prentice Hill, 1971), p. 283.

people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC”^{๑๔} ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

ศาสตราจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กล่าวถึงแนวคิดของฟาโย (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC^{๑๕} ไว้ดังนี้

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒) การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงาน และระบุหน้าที่โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓) การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕) การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ^{๑๖} คือ

^{๑๔} ประยูร ธมมจิตต์โต, พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๓.

^{๑๕} ศาสตราจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๙ .

^{๑๖} ระวีรัตน์ กีจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๒), หน้า ๖๗.

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ ของงานไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหากำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co – Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

สรุปได้ว่า การบริหาร เป็นวิธีการที่จะทำให้งานสำเร็จโดยจะต้องมีการวางแผนงาน กำหนดเป้าหมาย กำหนดโครงสร้าง มีการวางแผนงาน แบ่งงานให้เข้ากับความสามารถของแต่ละบุคคล จัดคนให้เข้ากับงาน การกระจายอำนาจการปกครอง มีการกำกับติดตามผล ตรวจสอบงานให้มีประสิทธิภาพ

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องของการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนและคิดอีกอย่างหนึ่งคือ การทำงานที่มีการวางแผนเพื่อที่ทำงานได้อย่างไม่ผิดพลาดหากมีการวางแผนงานก่อนลงมือ ดังจะเห็นได้จากนักวิชาการที่ได้ออกแบบเป็นโมเดลหรือขั้นตอนการทำงานและการบริหารงานไว้หลายๆ ท่านดังนี้

เสนาะ ดิยาว์ ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^{๑๗}

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

^{๑๗} เสนาะ ดิยาว์, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารไว้ว่า การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (one best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ^{๑๔}

สุพิน เกษาคูปต์ ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนและการตัดสินใจในงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรใด ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นพนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อ

^{๑๔} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

ความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๑๙}

สมคิด บางโม ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การ ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้อย่างแน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องมือใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔Ms หรือ ๖Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกัน และที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งซึ่งวัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึงความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ^{๒๐}

เด่น ชะเนติยัง ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (knowledge) มีหลักเกณฑ์ (principle) และทฤษฎี (theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๒๑}

^{๑๙} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒.

^{๒๐} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

^{๒๑} เด่น ชะเนติยัง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหาร อันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหาร จะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร มีความประสานระหว่างกัน และ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนด แผนงานวิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบบริหาร ภายในสถานศึกษาไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ นักวิชาการด้านการศึกษาคิดให้นิยามหรือความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

การนต์ กรุณา ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็น พลเมืองดี มีคุณธรรมมีความรู้และความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่ ภาพตน โดยอาศัยกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินงานโดยกลุ่มบุคคลต่างๆ มี จุดหมายเพื่อบริการทางการศึกษาได้แก่ สมาชิกของสังคมเพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษามากที่สุด^{๒๒}

กิตติมา ปรีดีติลล ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษา ตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน นักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน^{๒๓}

จรรยา มุ่งการนา ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนเกิดขึ้นควบคู่กับการเกิดโรงเรียน โรงเรียนจะประสบความสำเร็จมาก น้อยขึ้นอยู่กับ ผู้บริหารเป็นสำคัญ แม้จะมีทรัพยากรเพียงพอทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และอาคา

^{๒๒} การนต์ กรุณา, แนวทางการไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๒๓} กิตติมา ปรีดีติลล, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรพิพัฒน์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

สถานที่ แต่หากไม่มีการบริหารที่ดีโรงเรียนนั้นก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ และยิ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายประการ^{๒๔}

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง หลักการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM.) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป หลักการบริหารมี ๕ ประการ ดังนี้^{๒๕}

(๑) หลักการกระจายอำนาจ เป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระและมีประสิทธิภาพ

(๒) หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารเป็นองค์คณะบุคคล

(๓) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมคิดร่วมทำ

(๔) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ปรับปรุงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและได้รับความเห็นชอบรวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๕) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สถานศึกษาต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

นิพนธ์ กิनावงศ์ ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม^{๒๖}

เมธี ปิณฑนันทน์ ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการบริหารหรือการบริการด้านการปกครอง การเรียนการสอน และการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา^{๒๗}

^{๒๔} จรูญ มุ่งการนา, อ่างใน ปรียากร พิรพัฒน์, “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑”, การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๓).

^{๒๕} นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา, (ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๓.

^{๒๖} นิพนธ์ กิनावงศ์, หลักการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (พิษณุโลก: ตระกูลไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

^{๒๗} เมธี ปิณฑนันทน์, การบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

สมคิด บางโม ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมากมาย หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย^{๒๘}

อมรชัย ตันติเมธ ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาหมายถึง การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านบุคลิภาพความรู้ความสามารถพฤติกรรม และคุณธรรมตลอดจนค่านิยมให้ตรงกับความต้องการของสังคมสามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมี^{๒๙}ประสิทธิภาพของสังคม โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ

ฮอยและเซอร์ชีว (Hoy and Cecil) ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือและความร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นด้วยและดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด^{๓๐}

๒.๒.๒ ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การที่กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีจุดหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระมีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัวรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลวางแผน และดำเนินการตามแผนการศึกษากฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องเนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล^{๓๑}

ปรียาพร วงศ์อนุโรจน์ กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการเพราะว่า การดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบ

^{๒๘} สมคิด บางโม, การบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๓.

^{๒๙} อมรชัย ตันติเมธ, การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๓๐} Hoy, Wayne K. & Cecil, Masker G. Educational Administration Theory, Research, and Practice, (New York : McGraw – Hill Inc, 1996), p 170.

^{๓๑} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕

ความสำเร็จผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา^{๓๒}

พลภัทร ปิ่นทอง กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษามีหน้าที่หน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนทั้งของรัฐและเอกชน อย่างเป็นระบบตามแผนการจัดการศึกษาของชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดไว้^{๓๓}

๒.๓.๓ ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลปะทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โรงเรียนในระบบทั่วๆ ไปที่บริหารจัดการภายใต้เงื่อนไขที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาในงาน ๔ งานหลักคือ^{๓๔} ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล ๔) การบริหาร งานทั่วไป

๑) ความหมายและขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

นิพนธ์ กินาวงศ์ ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรกเพราะภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการให้บริการทางวิชาการ อันได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน งานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน งานด้านวัดผลและประเมินผล^{๓๕}

^{๓๒} ปรียาพร วงศ์อนุโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร:วัฒนา, ๒๕๕๔), หน้า ๘.

^{๓๓} พลภัทร ปิ่นทอง, “การบริหารโรงเรียนของรัฐตามหลักพรหมวิหารธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐.

^{๓๔} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, หน้า ๓๓.

^{๓๕} นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา, หน้า ๖๘.

จันทราณี สงวนนาม ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า “การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ”^{๓๖}

กูด (Good) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การสั่งการ การควบคุมดูแลงาน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาได้ตรงตามเป้าหมายทุกประการ^{๓๗}

อัญชลี โพธิ์ทอง และ สมศักดิ์ คงเที่ยง ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการในโรงเรียนมีอยู่ ๖ งาน วิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ โรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร^{๓๘}

ปัญญา แก้วกียูร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล^{๓๙} ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ในระดับสถานศึกษาการบริหารวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วย การศึกษาปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดเตรียมการเรียนการสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอน การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผล การวางแผนและการกำหนดวิธีดำเนินงานทางด้านวิชาการ รวมถึงการประชุมทางวิชาการ

มนตรี พุ่มซ้อน ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผล ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรก เพราะภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการให้บริการทางวิชาการ อันได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน งานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน งานด้านวัดผลและประเมินผลเป็นต้น เพราะหน้าที่ของสถานศึกษาหรือโรงเรียน คือการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน^{๔๐}

^{๓๖} จันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

^{๓๗} Good. C. V., Dictionary of education, New York : McGraw-Hill, 1959,p. 541.

^{๓๘} อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักการทฤษฎีการบริหารการศึกษาการประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔๓.

^{๓๙} ปัญญา แก้วกียูร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล, การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือเขตพื้นที่เป็นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗.

^{๔๐} มंत्री พุ่มซ้อน, “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ ๔ ระดับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก”, ปรินญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

สถานศึกษา คือ แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่วัย ๔-๒๒ ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา การศึกษาหรือการเรียนรู้ จึงมีความผูกพันกับสถานศึกษา เมื่อผู้จบการศึกษาไปแล้วจะต้องคิดถึงสถานศึกษาเมื่อจะเปรียบเทียบสถานศึกษาด้านคุณภาพ และมาตรฐาน มักจะเปรียบเทียบกันในเรื่องของงานวิชาการ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด งานวิชาการ เป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และมีผู้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ ดังนี้

กิตติมา ปรีดีติลล ได้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ว่า “การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเพื่อดำเนินการ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด” ^{๔๑}

นางนุช อสัมภินวงศ์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการไว้ ๔ ด้าน คือ

ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านนิเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการสอน, และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ^{๔๒}

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ได้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ว่า “การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนา และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ” ^{๔๓}

สรุปการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุง กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน หลักสูตร และรวมถึงการพัฒนา ครู เพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้น มาเอื้ออำนวยและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้กำหนดขอบข่าย และภารกิจไว้ดังนี้ ^{๔๔}

^{๔๑}กิตติมา ปรีดีติลล, การบริหาร และการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, ๒๕๓๒), หน้า ๗๔.

^{๔๒}นางนุช อสัมภินวงศ์, ความต้องการพัฒนางานวิชาการของครูโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดนนทบุรี, งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๔๓}ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการ, (ปัตตานี : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๔๔}พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕.

๑. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สารแนกกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำโครงสร้างหลักสูตร และสาระต่างๆ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม นำหลักสูตรไปใช้ มีการนิเทศการใช้หลักสูตรติดตาม และประเมินผล และปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

๒. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๓. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และการประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์ทักษะ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษากำหนดพัฒนาเครื่องมือวัด และประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

๔. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโดยรวมของสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

๕. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ และส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำ พัฒนา และใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี รวมทั้งให้มีการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๖. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

๗. การนิเทศการศึกษา จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ ในรูปแบบหลากหลาย ประเมินผล การจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น

๘. การแนะแนวการศึกษา จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอนดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ติดตาม และประเมินผลประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

๙. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดระบบโครงสร้าง องค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมาย ความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา โดยการวางแผน การดำเนินการพัฒนางานตามแผน ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานอื่น และเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

๑๐. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ควรมีการศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๑๑. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ควรมีการประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียง ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

๑๒. สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ควรสำรวจ และศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษารวมทั้งความต้องการในการได้รับการ

สนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษา และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น ๓ กลุ่มคือ^{๔๕}

๑) งานวิชาการโดยตรง เป็นงานที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ได้แก่ งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ต้องอาศัยการบริหารหลักสูตรและการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกระบวนการทางวิชาการ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน

๒) งานสนับสนุนงานวิชาการ เป็นงานที่ช่วยสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เป็นงานส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ งานนิเทศการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา

๓) การบริการวิชาการ เป็นงานบริการที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้งานวิชาการของโรงเรียนดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างราบรื่น มีปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุดงานบริการวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ งานแนะแนว งานห้องสมุด งานโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอน

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ ๑๒ ด้าน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้ดังนี้^{๔๖}

๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ๓) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๕) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๖) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ๗) การนิเทศการศึกษา ๘) การแนะแนวการศึกษา ๙) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ๑๐) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ๑๑) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ๑๒) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่มีการจัดการศึกษา

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ควรประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย

๑.๑ การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ

๑.๒ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑.๓ สื่อการเรียนรู้

๑.๔ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒. การวิจัยในชั้นเรียน

^{๔๕}ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา, ระบบงานวิชาการในระดับประถมศึกษา แนวการศึกษาชุดวิชาการ นิเทศ หน่วยที่ ๑ - ๗, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๔๖.

^{๔๖}กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานครระยะแผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ ๖, (๒๕๔๕-๒๕๔๙), (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย), หน้า ๒๕.

๓. การสอนซ่อมเสริม
๔. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
๕. การนิเทศภายในสถานศึกษา
๖. การประกันคุณภาพการศึกษา

ขอขยายสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครบริหารงานวิชาการ ๕ ด้านได้แก่ ๑) การวางแผนงานวิชาการ ๒) หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ๓) การจัดการเรียนการสอน ๔) การนิเทศการศึกษา ๕) การวัดและประเมินผล^{๔๗}

การกำหนดขอขยายการบริหารงานวิชาการมีไว้ดังนี้ ๑) การบริหารหลักสูตร ๒) การบริหารการเรียนการสอน ๓) การบริหารการประเมินผลการเรียน ๔) การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ๕) การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ๖) การบริหารการวิจัยและพัฒนา ๗) การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ ๘) การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ^{๔๘}

การบริหารงานวิชาการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ครอบคลุมใน ๔ ด้าน คือ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัด/ประเมินผลและการรับเข้าศึกษาต่อ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเรียนรู้ (ICT) พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานปฏิรูปด้านการเรียนรู้ในแต่ละด้านเป็นอย่างมาก

สถานศึกษา คือ แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่วัย ๔-๒๒ ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา การศึกษาหรือการเรียนรู้ จึงมีความผูกพันกับสถานศึกษา เมื่อผู้จบการศึกษาไปแล้วจะต้องคิดถึงสถานศึกษาเมื่อจะเปรียบเทียบสถานศึกษาด้านคุณภาพ และมาตรฐาน มักจะเปรียบเทียบกันในเรื่องของงานวิชาการ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด งานวิชาการ เป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และมีผู้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ ดังนี้

กิตติมา ปรีดีติลล ได้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ว่า “การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเพื่อดำเนินการ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด”^{๔๙}

นงนุช อสัมภินวงศ์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขอขยายงานวิชาการไว้ ๔ ด้าน คือ

^{๔๗} สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พรทิทวากราฟฟิค จำกัด ๒๕๔๖), หน้า ๓๓.

^{๔๘} รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๙.

^{๔๙} กิตติมา ปรีดีติลล, การบริหาร และการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรพิพัฒน์, ๒๕๓๒), หน้า ๗๔.

ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านนิเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการสอน, และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน^{๕๐}

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ได้ให้แนวคิดไว้สรุปได้ว่า “การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนา และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ”^{๕๑}

สอดคล้องกับ อุทัย เจริญธรรม ได้กล่าวว่า งานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวางซึ่งงานวิชาการที่ผู้บริหารจะพึงจัดในโรงเรียน ได้แก่ งานวางแผนหลักสูตร นโยบาย และวิธีการบริหารงาน งานด้านหลักสูตรและประมวลการสอน การจัดตารางสอน งานเกี่ยวกับแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ งานแบ่งหม่อนนักเรียน งานเกี่ยวกับอุปกรณ์การศึกษา งานการนิเทศการสอน การจัดห้องสมุด งานวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานวิชาการเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผลการศึกษาที่มีคุณภาพมากที่สุดดังนั้นไม่ว่ากิจกรรมใดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพถือว่างานเหล่านั้นเป็นงานในขอบเขตหน้าที่ของผู้บริหารในด้านวิชาการทั้งสิ้น ขอบข่ายของงานวิชาการแบ่งออกเป็น ๖ ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้^{๕๒}

๑. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ

๒. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร โครงการสอน ประมวลการสอน

๓. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียนการจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุด การจัดทำคู่มือครู

๔. สื่อการสอน

๕. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การฝึกอบรม

๖. การวัดผลและประเมินผล

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักเป็นหัวใจสำคัญ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนิเทศและการพัฒนาบุคลากรทางการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ ความสามารถ การใช้ความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ พัฒนาคุณธรรมอันเกิดจากความรู้ งานวิชาการจึงเป็นงานที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบการศึกษาของโรงเรียน ครู และตัวผู้เรียน

^{๕๐} นงนุช อสัมภินวงศ์, ความต้องการพัฒนางานวิชาการของครูโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดนนทบุรี,งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๕๑}ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการ, (ปัตตานี: ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๕๒}อุทัย เจริญธรรม. ศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม), ๒๕๔๒, หน้า ๒๙.

๒) ความหมายและขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ

ความหมายของการบริหารงานงบประมาณ

มุ่งเน้นความเป็นความอิสระในการบริหารงานจัดการระบบมีความคล่องตัว ธุรการการเงิน และพัสดุ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติโดยยึดกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ เงื่อนไขและตามหนังสือสั่งการ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ มีการตรวจสอบ การควบคุมกำกับ ติดตามให้เป็นไปตามกำหนดเวลา ซึ่งงานในขอบข่ายของงานธุรการการเงิน และพัสดุ ได้แก่ งานสารบัญ งานทะเบียนและรายงาน งานรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการ งานประชาสัมพันธ์ งานการเงิน ซึ่งได้แก่รายรับรายจ่ายของส่วนราชการทั้งที่เป็นเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ และเงินรายได้ของแผ่นดิน งานพัสดุ ซึ่งประกอบด้วยงานจัดซื้อจัดจ้าง และควบคุมพัสดุ การตรวจสอบพัสดุประจำปี งานจำหน่ายพัสดุ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณไว้ว่า งบประมาณมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย^{๕๓}

๑. งบประมาณแสดงให้เห็นถึงแผนการทางการเงิน ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ในการปฏิบัติงานทางการเงินเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน

๒. งบประมาณทำให้เจ้าหน้าที่และผู้ปกครองเกิดความตระหนักถึงแหล่งเงินที่โรงเรียนจัดหารายได้มาใช้

๓. งบประมาณช่วยกำหนดการแบ่งส่วนและจำกัดขอบเขตของการใช้จ่าย

๔. งบประมาณช่วยกำหนดระดับความสำคัญของงานกิจกรรมของโรงเรียน

๕. งบประมาณช่วยพัฒนาความร่วมมือและการติดต่อสื่อสารระหว่างครูผู้อำนวยการเจ้าหน้าที่ และกลุ่มองค์กรของผู้ปกครอง

๖. งบประมาณช่วยพัฒนาความสนใจในผลประโยชน์และความมีอิสระของเจ้าหน้าที่
ณรงค์ สัจพันธ์โรจน์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณไว้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงาน งาน และรายการงบประมาณตามที่รัฐสภาได้พิจารณาและอนุมัติงบประมาณลงมา เพื่อให้แผนงาน งานที่กำหนดไว้ได้ปฏิบัติสำเร็จลุล่วงลงภายใต้ปีงบประมาณนั้นๆ และเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประหยัด ไม่มีการรั่วไหลโดยใช้กระบวนการบริหารงบประมาณในรูปแบบต่างๆ ตามขั้นตอนของงบประมาณ คือ การขออนุมัติ เงินประจำงวด การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ โดยการวางฎีกา การตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณ และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่างๆ^{๕๔}

^{๕๓}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, อ้างถึงใน สำนักงานงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: ศุภาสถาปัตย์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖.

^{๕๔}ณรงค์ สัจพันธ์โรจน์, ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ ๑-๘, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๕๙๓.

เมย์ อำนวนพันธ์วิไล ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณไว้ว่า การบริหารงานงบประมาณ เป็นการใช้จ่ายเพื่อบริหารทรัพยากร คือ เงิน โดยเฉพาะตัวเงินของสถานศึกษานั้นๆ และงบประมาณที่ได้ก็เป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนการบริหารงานสถานศึกษาเป็นอย่างดี หากสถานศึกษาหรือองค์กรใดๆ หากขาดงบประมาณในการบริหารงานในด้านนี้ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้^{๕๕}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตาม แผนงาน และรายการงบประมาณตามที่รัฐสภาได้พิจารณาและอนุมัติงบประมาณลงมา เพื่อให้แผนงานที่กำหนดไว้ได้ปฏิบัติสำเร็จลุล่วงภายใต้งบประมาณนั้นๆ และเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประหยัด ไม่มีการรั่วไหล โดยใช้กระบวนการบริหารงบประมาณในรูปแบบต่างๆ ตามขั้นตอนของงบประมาณ คือ การขออนุมัติเงินประจำงวด การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ โดยการวางฎีกา การตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณ และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่างๆ

(๒) ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ

กิตติมา ปรีดีติลก ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณหรืองานบริหารการเงินโรงเรียนว่า ควรจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้^{๕๖}

๑. การวางแผนการเงินของโรงเรียน เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการได้มาหรือการจ่ายเงินของโรงเรียน

๒. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียนโดยส่วนรวม เช่น ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน

๓. การควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ระบบบัญชีและวิธีการต่างๆ ในการตรวจสอบเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน

๔. การจัดการเกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ หลักการทางการบริหารและการคลังทั่วไป

เสรี ราชโรจน์ ได้กล่าวถึงขอบข่ายการดำเนินงานงบประมาณของสถานศึกษา ไว้ดังนี้^{๕๗}

๑. การจัดตั้งงบประมาณ

๒. การจัดสรรงบประมาณ

๒.๑ การจัดสรรงบประมาณ

^{๕๕} เมย์ อำนวนพันธ์, “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกำแพงเพชร”, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

^{๕๖} กิตติมา ปรีดีติลก, หลักการบริหารงบประมาณและการเงินโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘.

^{๕๗} เสรี ราชโรจน์, แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

- ๒.๒ การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
- ๒.๓ การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- ๒.๔ การรายงานผล
- ๓. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
 - ๓.๑ การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ
 - ๓.๒ การตรวจสอบติดตามการใช้ผลผลิต
- ๔. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - ๔.๑ พุนการศึกษา
 - ๔.๒ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - ๔.๓ กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
 - ๔.๔ การจัดการทรัพยากร
 - ๔.๕ การส่งเสริมการบริหารการจัดการรายได้และผลประโยชน์
- ๕. การบริหารการเงิน
 - ๕.๑ การเบิกเงินจากคลัง
 - ๕.๒ การรับเงิน
 - ๕.๓ การเก็บรักษาเงิน
 - ๕.๔ การจ่ายเงิน
 - ๕.๕ การนำส่งเงิน
- ๖. การบริหารการบัญชี
 - ๖.๑ การจัดทำบัญชีการเงิน
 - ๖.๒ การจัดทำทะเบียนทางการเงิน
 - ๖.๓ การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - ๖.๔ การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- ๗. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - ๗.๑ การวางแผนจัดหาพัสดุ
 - ๗.๒ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ
 - ๗.๓ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 - ๗.๔ การจัดหาพัสดุ
 - ๗.๕ การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
 - ๗.๖ การจัดหาผลประโยชน์และสินทรัพย์

อำพล ทิมาสาร ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการหรือลักษณะที่ดีของงบประมาณว่า ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้^{๕๔}

^{๕๔}อำพล ทิมาสาร, หลักการ และวิธีการงบประมาณทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงบประมาณ, ๒๕๓๘), หน้า ๔.

๑. จะต้องเป็นศูนย์รวมเงินแผ่นดินหรือที่เรียกว่ามีความครบถ้วน ซึ่งหมายความว่า เป็นการรวมเงินแผ่นดินเข้าไว้ในแหล่งเดียวกัน แล้วกำหนดแนวทางการใช้จ่ายในรูปของแผนเพื่อให้รัฐบาลสามารถพิจารณางาน โครงการตามลำดับความสำคัญได้ถูกต้องกับสภาพเศรษฐกิจ และความ ต้องการอันแท้จริงของประชาชนได้

๒. จะต้องถือหลักพัฒนา ซึ่งหมายความว่าพยายามให้งบประมาณแผ่นดิน เป็น เครื่องมือที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศอย่างเต็มที่ โดยรัฐบาลจะดำเนินการบริหารการ ใช้จ่ายงบประมาณดังกล่าวเพื่อให้เกิดผลออกเงยมากที่สุด ซึ่งอาจจะต้องระมัดระวังมิให้มีการ ใช้จ่ายงบประมาณที่เรียกว่างบประมาณประจํามากเกินควร และขณะเดียวกันก็ต้องพยายาม ใช้จ่ายงบประมาณที่เรียกว่างบประมาณการลงทุนเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาประเทศมากที่สุด

๓. จะต้องถือหลักประหยัด ซึ่งหมายความว่า จะต้องพยายามให้คนใช้จ่ายเงิน งบประมาณให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย และไม่ใช้จ่ายไปในทางที่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้ผลงานที่เกิดขึ้น เป็นไปโดยประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับหลักประหยัดนี้จะต้องเป็นไปทั้งงบประมาณ รายจ่าย และรายรับ เพื่อให้ผู้ใช้จ่ายบังเกิดความรู้สึกเสียดายเหมือนกับการใช้จ่ายเงินของตนเอง และ จะเป็นผลให้การดำเนินงานเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพขึ้น

๔. จะต้องมีระยะเวลาเหมาะสม ซึ่งหมายความว่า จะต้องเหมาะสมกับระยะเวลาการ ดำเนินงาน โดยปกติมักจะกำหนดไว้เป็นปีงบประมาณ เริ่มตั้งแต่ตุลาคม และสิ้นสุดในเดือนกันยายน ของปีถัดไป

สรุปได้ว่า สถานศึกษาใดก็ตามเมื่อได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณต้องมีการบริหาร จัดการ ดำเนินงานอันเป็นไปตามระเบียบของการบริหารงบประมาณทางการศึกษา เพื่อให้การบริหาร งบประมาณนั้นๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอย่างเต็มที่

๓) ความหมายและขอบข่ายการบริหารงานบุคคล

ความหมายของการบริหารงานบุคคล

บุคลากรทางการศึกษา ถือเป็นผู้ขับเคลื่อนในการบริหารงานด้านต่างๆ บุคลากรเป็น ทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษานั้นๆ ที่ตัวผู้บริหารเองต้องรู้จักการบริหารบุคคลเหล่านั้นให้ ถูกต้องตรงตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรได้แสดงศักยภาพ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายและความสำคัญของ การบริหารงานบุคคล ดังนี้

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า “การบริหารงานบุคคล คือกระบวนการการสำหรับ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบุคคลขององค์การใช้ความรู้ทักษะประสบการณ์ ในการสรรหาคัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเข้ามาทำงานพร้อมธรรมาภิบาลพัฒนาให้มี ศักยภาพในการปฏิบัติงาน และมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสมตลอดจนเสริมสร้างหลักประกัน ให้แก่สมาชิกที่ต้องพ้น จากการร่วมงานกับองค์การให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขใน อนาคต”^{๕๙}

^{๕๙}ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, การบริหารทรัพยากรบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็นยูเคชั่น, ๒๕๔๕),

พนัส หันนาคินทร์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึงการที่องค์กรจัดวาง กระบวนการต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการที่จะได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณภาพ ตามความต้องการ และความจำเป็นเมื่อได้มาแล้วก็ต้องกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในอันที่จะบำรุงรักษา ตอบแทนพัฒนา ประเมินผลการทำงานตลอดจนกำหนดวิธีการที่จะให้ความมั่นคงแก่ชีวิตการทำงาน และการพิจารณา ^{๖๐}

ธงชัย สันติวงษ์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า “การบริหารงานบุคคลหมายถึงภารกิจของผู้บริหารทุกคน ที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากรเพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ” ^{๖๑}

บรรยงค์ โตจินดา ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึงกระบวนการในการสรรหา บุคคลเข้ามาปฏิบัติงานเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงานที่กำหนดไว้ทั้งผู้บริหารยังใช้เทคนิคการบริหารงานเพื่อให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงานให้บุคคลที่ปฏิบัติงานมีการพัฒนาคุณภาพและมีฝีมือในการทำงาน มีการประเมินผลงานการดำรงรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเอาไว้ มีการจ่ายค่าตอบแทนสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลแก่บุคคลที่อยู่ในองค์การการสร้างขวัญกำลังใจสร้างจริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่อองค์การหรือวัฒนธรรมขององค์การที่เหมาะสม ^{๖๒}

สุภาพร พิศาลบุตร ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคลากร หมายถึงภารกิจหน้าที่สำคัญประการ หนึ่งของผู้บริหารที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะในการจัดวางแผน กำลังคนการสรรหาคัดเลือกและการบรรจุ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน พร้อมทั้งสามารถใช้ประโยชน์ให้เกิดผลสูงสุด ดำรงรักษาและพัฒนาบุคคลเหล่านั้นเพื่อผลสำเร็จขององค์การ ^{๖๓}

สมาน รังสียกฤษณ์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในองค์การหรือหน่วยงานนับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมา ปฏิบัติงานการบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติงานไปจนถึงการให้บุคคลพ้นจากงาน ^{๖๔}

^{๖๐}พนัส หันนาคินทร์, ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕

^{๖๑}ธงชัย สันติวงษ์, การบริหารงานบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๖๒}บรรยงค์ โตจินดา, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

^{๖๓}สุภาพร พิศาลบุตร, การสรรหาและบรรจุพนักงาน, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารและดาราสถาบัน ราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^{๖๔}สมาน รังสียกฤษณ์, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

อุษณีย์ จิตตะปาโลและนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัตติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า ๑) การบริหารงานบุคคลเป็นการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์เพื่อใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของหน่วยงาน ๒) การบริหารงานบุคคลมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมตั้งแต่การแสวงหาการคัดเลือก การจัดสรรบุคคลเข้าสู่หน่วยงานจนกระทั่งพ้นจากหน่วยงาน ๓) การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการเริ่มต้นตั้งแต่การวางนโยบายการกำหนดแผนและความต้องการด้านบุคคลการสรรหาการคัดเลือกการพัฒนาการกำหนดสวัสดิการและประโยชน์เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงานการเลื่อนตำแหน่งการโอนย้ายและการพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร^{๖๕}

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช^{๖๖} ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ ดังนี้

๑. การบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้คนให้เหมาะสมกับงานตามวัตถุประสงค์ และตามความต้องการของหน่วยงาน

๒. การบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายกว้างขวาง และการเลือกสรรบุคลากรเข้าสู่หน่วยงาน จนกระทั่งพ้นจากหน่วยงาน

๓. พิจารณาในแง่กระบวนการ การบริหารงานบุคคลจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ ตั้งแต่การวางแผน นโยบาย การกำหนดแผนและความต้องการด้านบุคลากร การสรรหา การเลือกสรร การพัฒนา การกำหนดสวัสดิการ การประเมินผล การปฏิบัติงาน การเลื่อนตำแหน่ง การโอนย้าย และการพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

Dessler (เดสเลอร์) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคลหมายถึง นโยบาย แนวทางปฏิบัติงานของพนักงานภายในองค์การซึ่งครอบคลุมถึงการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม การให้รางวัล และการประเมินผล^{๖๗}

Flippo. (ฟลิปโป) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคลว่าหมายถึง การ วางแผน การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก การควบคุมเกี่ยวกับการสรรหา พัฒนา ให้คำตอบแทน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งบุคคลขององค์กร เพื่อบรรลุถึงจุดประสงค์ ต่างๆ ขององค์กร^{๖๘}

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้ขับเคลื่อนในการบริหารงานด้านต่างๆ บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษานั้นๆ ที่ตัวผู้บริหารเองต้องรู้จักการบริหารบุคคล

^{๖๕} อุษณีย์ จิตตะปาโลและนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัตติ, การบริหารงานบุคคล ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส), (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑.

^{๖๖} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน, (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

^{๖๗} Dessler, G. Human Resource Management :๘ ed. Upper Saddle River,NJ: Prentice-Hall,๒๐๐๐.p.๒.

^{๖๘} Flippo, E.B. (๑๙๗๑) ๔-๗.Principle of Personnel Management.๓rd ed. New York : McGraw - Hill.

เหล่านั้นให้ ถูกต้องตรงตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรได้แสดงศักยภาพ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

ขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล

สุดา สุวรรณภิรมย์ ได้กำหนดขอบข่ายและหน้าที่ในการบริหารงานบุคลากรไว้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็นงานที่ผู้บริหารในองค์การทุกคนต้องให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะงานด้านการบริหารงานบุคลากรเป็นงานที่มุ่งเลือกสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ มีทัศนคติที่ดีเข้ามาทำงานในองค์การ อีกทั้งยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อฝึกอบรมพัฒนาและปรับปรุงให้บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในองค์การเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถ เพิ่มพูนมากขึ้น และทำงานในฝ่ายของตนเองรวมทั้งประสานงานระหว่างฝ่ายหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๖๙}

ธงชัย สันติวงษ์ ได้กำหนดขอบข่ายและหน้าที่ในการบริหารงานบุคลากรไว้ คือ การออกแบบงานและการวิเคราะห์งานเพื่อจัดแบ่งตำแหน่ง การวางแผนกำลังคนการสรรหาและคัดเลือกพนักงาน การปฐมนิเทศ การบรรจุพนักงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน การอบรมและพัฒนาการจ่ายค่าตอบแทน การทำนุบำรุงรักษาทางด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและการแรงงานสัมพันธ์การใช้วินัยและการควบคุม ตลอดจนการประเมินผล^{๗๐}

อุทัย หิรัญโต ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานบุคคลไว้ ๒๒ ประการ ดังนี้^{๗๑}

๑. การกำหนดนโยบาย และการวางระเบียบเกี่ยวกับบุคคล
๒. การวางแผนในการจัดอัตรากำลังให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
๓. การวางโครงการปฏิบัติ
๔. การกำหนดหน้าที่ และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ
๕. การกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้าง
๖. การสรรหาคนมาทำงาน
๗. การเลือกสรร และการทดสอบ
๘. การให้ทดลองปฏิบัติงาน
๙. การบรรจุแต่งตั้ง
๑๐. การจัดทำทะเบียนประวัติ
๑๑. การย้ายการโอน
๑๒. การพัฒนาตัวบุคคล
๑๓. การประเมินผลการปฏิบัติงาน

^{๖๙} สุวรรณภิรมย์, เอกสารคำสอนวิชา การบริหารงานบุคคล Personnel management (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

^{๗๐} ธงชัย สันติวงษ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕.

^{๗๑} อุทัย หิรัญโต, หลักการบริหารงานบุคคล, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๓.

๑๔. การพิจารณาความดีความชอบ
๑๕. การเลื่อนตำแหน่งฐานะ
๑๖. การรักษาสุขภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน
๑๗. การจัดสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูล
๑๘. การปกครองบังคับบัญชา
๑๙. การรักษาวินัย
๒๐. การให้ออกจากงาน
๒๑. การจัดทำระบบบำเหน็จบำนาญ
๒๒. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล

มันดี และ โนอี (Mondy & Neo) ได้เสนอกระบวนการบริหารงานบุคคลไว้ ๖ ประการ^{๗๒}

๑. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา และคัดเลือก (Human Resources Planning, Recruitment and Selection)
 ๒. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Development)
 ๓. การจ่ายค่าตอบแทน และการอำนวยความสะดวก (Compensation and Benefits)
 ๔. การดูแลความปลอดภัย และสุขภาพ (Safety and Health)
 ๕. การแรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการ (Employee and Labor Relations)
 ๖. การวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Research)
- คาสโซ เวียร์ เอฟ. (Cascio Wayne F.) เสนอกระบวนการบริหารงานบุคคลไว้ ๖ ประการ คือ^{๗๓}

๑. การสร้างความสนใจ
๒. การคัดเลือก
๓. การบำรุงรักษา
๔. การพัฒนา
๕. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
๖. การปรับปรุงแก้ไข

อาร์มสตรอง (Armstrong) ได้กำหนดกระบวนการบริหารงานบุคคลไว้ ๗ ประการ^{๗๔}

๑. การแสวงหาบุคคล
๒. การจ่ายค่าตอบแทน

^{๗๒} มันดี และ โนอี Mondy, W.R. & Noe, R.M., Human Resource Management, (Boston: Allyn & Bacon, 1990), p. 10

^{๗๓} คาสโซ เวียร์ เอฟ. Cascio, Wayne F., Managing Human Resources Productivity, Quality of Work Life, Profits, ๓rd ed., (Singapore : McGrawhill Book, 1992), p. 182.

^{๗๔} อาร์มสตรอง Armstrong, Michael, a Handbook of Personnel Management Practice, (London : Kogan, 1995), p. 97.

๓.การประเมินผลการปฏิบัติงาน

๔.การพัฒนาบุคคล

๕.การให้บริการกับบุคคล

๖.การให้พ้นจากงาน

๗.การเสริมแรงงานสัมพันธ์

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร การรักษาระเบียบวินัย การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรงานบุคลากรหรืองานบริหารงานบุคคล จึงหมายถึงการวางแผนบุคคลและอัตรากำลังในการปฏิบัติงานในโรงเรียน การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม การประเมินผลการทำงานเพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนและเพื่อพิจารณาความดีความชอบและเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น และรวมถึงการทำโทษทางวินัยตามความเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียในการปฏิบัติงานของบุคลากร

๔) ความหมายและขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไป

(๑) ความหมายของการบริหารงานทั่วไป

เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีผู้ให้ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

บงกศอาษา ได้ให้ความหมายการบริหารงานทั่วไปไว้ว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่รวมเอาภารกิจหน้าที่ที่เห็นว่าเป็นด้านย่อยๆ และไม่อาจจะจัดเข้าไว้ในภารกิจหน้าที่หลักใดๆ ได้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใสความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๗๕}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุไว้ในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์การ ให้บริการงานบริหารอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน

^{๗๕} บงกศอาษา, อ้างถึงใน จิตติมา ธมชยากร การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๗๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง งานที่รวมเอาภารกิจหน้าที่ที่เห็นว่าเป็นด้านย่อยๆ และไม่อาจจะจัดเข้าไว้ในภารกิจหน้าที่หลักใดๆ ได้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน ๔ ฝ่าย

ตามกฎหมายซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๕)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

“ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี ในเรื่องดังต่อไปนี้”

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ ๑๗ อย่างด้วยกันคือ

๑.๑ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

๑.๒ การวางแผนงานด้านวิชาการ

๑.๓ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

๑.๔ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

๑.๕ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑.๖ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๗ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

๑.๘ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

^{๗๖} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรังสิตการค้าและพัสตุภัณฑ์ ร.พ.ส. ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

๑.๙ การนิเทศการศึกษา

๑.๑๐ การแนะแนว

๑.๑๑ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

๑.๑๒ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

๑.๑๓ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

๑.๑๔ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๑.๑๕ การจัดการระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

๑.๑๖ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

๑.๑๗ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๒

๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ ๒๒ อย่างด้วยกันคือ

๒.๑ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

๒.๒ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

๒.๓ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

๒.๔ การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

๒.๕ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

๒.๖ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

๒.๗ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใชัผลผลิตจากงบประมาณ

๒.๘ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

๒.๙ การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุน

๒.๑๐ การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๒.๑๑ การวางแผนพัสดุ

๒.๑๒ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

๒.๑๓ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

๒.๑๔ การจัดหาพัสดุ

๒.๑๕ การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

๒.๑๖ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

๒.๑๗ การเบิกเงินจากคลัง

๒.๑๘ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

๒.๑๙ การนำเงินส่งคลัง

๒.๒๐ การจัดทำบัญชีการเงิน

- ๒.๒๑ การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- ๒.๒๒ การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
๓. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ ๒๐ อย่างด้วยกันคือ
- ๓.๑ การวางแผนอัตราค่าจ้าง
- ๓.๒ การจัดสรรอัตราค่าจ้างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๓.๓ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- ๓.๔ การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากร
- ๓.๕ การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- ๓.๖ การลาทุกประเภท
- ๓.๗ การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ๓.๘ การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๙ การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- ๓.๑๐ การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๑๑ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- ๓.๑๒ การออกจากราชการ
- ๓.๑๓ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- ๓.๑๔ การจัดทำบัญชีรายชื่อการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- ๓.๑๕ การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะ
- ๓.๑๖ การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- ๓.๑๗ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ๓.๑๘ การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรม
- ๓.๑๙ การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ ๒๑ อย่างด้วยกันคือ
- ๔.๑ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔.๒ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๔.๓ การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- ๔.๔ งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- ๔.๕ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- ๔.๖ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ๔.๗ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ๔.๘ การดำเนินงานธุรการ
- ๔.๙ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๔.๑๐ การจัดทำสามะโนผู้เรียน
- ๔.๑๑ การรับนักเรียน
- ๔.๑๒ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ สถานศึกษา
- ๔.๑๓ การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ๔

๔.๑๔ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๔.๑๕ การทัศนศึกษา

๔.๑๖ งานกิจการนักเรียน

๔.๑๗ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

๔.๑๘ การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน

๔.๑๙ งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท)

๔.๒๐ การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

๔.๒๑ แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล จะต้องบริหารงานด้านการวางแผน ให้มีการพัฒนา การจัดระบบเพื่อบริหารงาน ประสานความร่วมมือกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งดูแลระบบอาคารสถานที่ การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา งานกิจการนักเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

๑.การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน ซึ่งเป็นภารกิจที่มีความสำคัญมากที่สุด ใน ระบบการศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียน ทุกคนอย่างเสมอภาค อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยสรุปดังนี้

-ครูไม่ครบชั้นและไม่ครบวิชาเอก เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนน้อย

-เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบคณะชั้นยังเป็นเรื่องใหม่ ครูและผู้บริหารจำนวนหนึ่ง ยังไม่เชื่อมั่นในการเรียนการสอนลักษณะนี้

-การเรียนการสอนที่แยกส่วนตามรายวิชา ขาดการบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

-การละเลยการรู้จักเด็ก และการติดตามการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่ง เรียนไม่ทัน และอาจถูกทอดทิ้ง

-บทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจที่จะจูงใจนักเรียนให้กระตือรือร้นต่อการเรียน

-ครูมีงานธุรการจำนวนมาก ทำให้มีเวลาสำหรับนักเรียนน้อยลง และควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เช่น การสร้างความอบอุ่น และความใกล้ชิดกับนักเรียน บรรยากาศประชาธิปไตย ในห้องเรียนและการเคารพความคิดเห็น และสิทธิของนักเรียน

๒.การบริหารจัดการโรงเรียน

โรงเรียนเป็นหน่วยจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานของโรงเรียน จำเป็นต้องมี คุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง การดำเนินการของโรงเรียนที่ผ่านมา ยัง ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ควรมีบทบาทชัดเจน และเข้มแข็งในการติดตาม ความก้าวหน้า และช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนี้

- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษายังมีบทบาทน้อย และยังขาด ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

- โรงเรียนขาดกระบวนการและระบบความรับผิดชอบต่อผลงาน(accountability system) ที่ชัดเจน ซึ่งสมควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

๑.การวางแผนพัฒนาโรงเรียนระยะ ๔ปีปานกลางและ แผนปฏิบัติการประจำปี

๒.การประเมินผลความก้าวหน้า การปฏิบัติงานของโรงเรียนโดยการประเมินหรือ ทบทวน ผลงานของตนเอง

๓.การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสาธารณชน

๔.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นรายโรง

๕.การแทรกแซง หรือช่วยเหลือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หากโรงเรียน ดำเนินงานได้ต่ำกว่า เป้าหมายตามแผนพัฒนาโรงเรียน

การปฏิบัติงานตามกระบวนการเรียนการสอนและความรับผิดชอบต่อผลงานดังกล่าว สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงไม่ใช่เป็นการสร้าง งานขึ้นมาใหม่แยกจากเดิม นอกจากนี้ การทำงานต่างๆ ควรสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์เป้าหมาย กลยุทธ์ ตาม แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน เพื่อให้การทำงานทุกอย่างอยู่ในกรอบที่ชัดเจนโดยไม่ เพิ่มภาระงานให้แก่โรงเรียนโดยไม่จำเป็น

๓.ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ภายใต้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด การวางแผนการจัดการศึกษาจึงมี ความสำคัญยิ่งที่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ซึ่งสมควรพิจารณา สาระสำคัญดังต่อไปนี้

-การเพิ่มอัตราครูต่อนักเรียนเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องการจัดการอย่างจริงจัง โดยมีการ วางแผนบุคลากรเมื่อมีการเกษียณอายุราชการ และการบรรจุแต่งตั้งครูใหม่

-การพัฒนาบุคลากรครู และผู้บริหารโรงเรียนยังทำได้น้อย และส่วนใหญ่จะพัฒนาครูด้าน อื่นๆ มากกว่าด้านการเรียนการสอน

-ระบบการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งยังต้องการการพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพเนื่องจากยังมีการได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างโรงเรียน ซึ่งโดยหลักการควรคำนึงถึง

-ความเป็นธรรม (equity) เป็นหลักการพื้นฐานของการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ โรงเรียน ว่าจะต้องไม่มีโรงเรียนใดๆ ได้รับงบประมาณอย่างได้เปรียบโรงเรียนอื่น

-ความยุติธรรม (fairness) กล่าวคือ โรงเรียนที่มีลักษณะหรือองค์ประกอบคล้ายกันควร ได้รับ งบประมาณจำนวนเท่ากันหรือไม่แตกต่างกัน

-โรงเรียนตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณเพื่อโครงการต่างๆ ที่สามารถทำให้เกิดผลการพัฒนา เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้ ภายใต้กรอบ นโยบาย และมาตรฐานของรัฐ

-การจัดศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่าง โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน การรวมและเลิกโรงเรียน หากมีนักเรียนจำนวนน้อยมาก โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และการคมนาคมสะดวก

การดำเนินงานที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ได้ดำเนินการด้วยวิธีหลากหลาย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพ ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้โรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถ เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการด้วยตนเองและบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ภาคส่วนอื่น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ได้ให้ความสำคัญทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป รวมทั้งการบริหารงานบุคคล ดังนี้

๑.จัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก กำหนดยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินการ ที่หลากหลาย เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒.การรวม และเลิกโรงเรียน โดยกำหนดรูปแบบการรวมโรงเรียนแบบรวมบางชั้น รวมช่วงชั้น และ รวมทั้งโรงเรียน

๓.การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและจัดกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองต้องการส่งบุตรหลาน ไปเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมมากกว่า และทำความเข้าใจกับชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้รับรู้และ เข้าใจเหตุผลในการรวม และเลิกโรงเรียนขนาดเล็กอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน และความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณและทรัพยากร

๔.การพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ โดยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น การเผยแพร่ ผลงานของโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนอื่นตลอดจนบริหารจัดการ และสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนหลักอย่างเพียงพอ

๕.พัฒนาระบบเครือข่ายโรงเรียนให้เข้มแข็ง สนับสนุนหน่วยการเรียนรู้คอมพิวเตอร์แบบเคลื่อนที่ หน่วยบริการการเรียนรู้เคลื่อนที่ (รถยนต์)

๖.ส่งเสริมการจัดการศึกษารูปแบบพิเศษเฉพาะพื้นที่ที่ไม่สามารถยุบรวมโรงเรียนได้
ส่วนที่ ๒นโยบายการดำเนินงาน

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และให้ขนาดชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ลดข้อจำกัด การมีครูไม่ครบชั้น ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการและแก้ปัญหา โรงเรียนขนาดเล็กด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นหลัก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตจัดทำแผน บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเฉพาะที่มีนักเรียน ๖๐ คนลงมา สำระสำคัญของแผนมีองค์ประกอบของข้อมูลพื้นฐานที่ดำเนินการมาแล้ว และมีแนวทางในการดำเนินงานต่อไปที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในโรงเรียนดังกล่าว และ มุ่งประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์

โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้ มาตรฐาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑.โรงเรียนขนาดเล็กมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี คุณภาพได้มาตรฐาน ร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๔

๒.อัตราครูต่อนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกโรงเรียน

มาตรการ

๑.พัฒนาระบบวางแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒.พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ที่เพียงพอและเป็นปัจจุบัน

๓.พัฒนาระบบบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพด้วยการจัดกลุ่ม/เครือข่ายการใช้ ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการบริหารทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงบประมาณ เชื่อมโยงกับแผนที่การศึกษาSchool Mapping โดยยึดรูปแบบการบริหาร จัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพโดยนำนวัตกรรมด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ดังนี้

๑)การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูผู้สอน ไม่ครบชั้นใดในระดับหนึ่ง โดยปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ จัดชั้นเรียนแบบคละอายุ การรวมชั้นเรียนที่อายุใกล้เคียงกัน มีลักษณะเป็นช่วงชั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์สรุปความรู้และสร้างองค์ความรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และชุมชนที่ให้ความร่วมมือ ในการจัดทำโครงสร้าง หลักสูตรแนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดปี (ประมวลการสอน) และจัดทำแผนการจัด การเรียนรู้แบบช่วงชั้น ตลอดปี จัดห้องเรียนเป็นช่วงชั้นเป็นหลัก ใช้ครูปฏิบัติการสอน ๑-๒ คน ต่อ ๑ ช่วงชั้นปรับปรุงพัฒนา อาคารเรียน ห้องเรียนและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวใหม่ โดยห้องมีขนาด ประมาณ ๒ ห้องเรียนต่อ ๑ ช่วงชั้น มีมุมต่างๆ มุมหนังสือ เกม เพื่อเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี เทป เครื่องเสียง อยู่ประจำศูนย์ฯ จัดหาหนังสือในห้องสมุดให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ

๒)โรงเรียนต้นแบบ

โรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด รวมทั้งมีความพร้อมที่สามารถเป็นโรงเรียนแกน นำและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กได้ โดยใช้ แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสู่โรงเรียนต้นแบบ ที่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดย กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและกรอบความคิดในการบริหารจัดการในโรงเรียนต้นแบบ เพื่อสร้างความ เข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษา

๓)โรงเรียนพัฒนาเครือข่าย

โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านคุณภาพผู้เรียน โดยได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนศูนย์เครือข่าย และโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน ไม่มีความพร้อมด้านการจัด การเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้น รวมทั้งครูขาดทักษะเฉพาะในการจัดการเรียนการสอน (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ) เป็นโรงเรียนเครือข่าย เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง เป็นศูนย์เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นศูนย์บริการของสื่อ ICT และเทคโนโลยี ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก ในเครือข่าย ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ให้ครอบคลุม ทุกพื้นที่

๔)เครือข่ายการนิเทศ

เครือข่ายการนิเทศ เป็นรูปแบบการนิเทศในลักษณะของการสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

๕)การบริหารแบบมีส่วนร่วม

โรงเรียนขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านความไม่พร้อมและมีความขาดแคลน โดยเฉพาะกำลัง ครูผู้สอนที่มีไม่ครบชั้น รวมทั้งขาดแคลนครูที่มีความถนัดเฉพาะด้านหรือวิชาเอก ด้านงบประมาณเพื่อการ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าปัญหา ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนที่ ไม่ เพียงพอ การขาดแคลนครูภัณฑ์ ในการสนับสนุนการสอน แนวทางการแก้ปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มพื้นที่เดียวกัน หรือมีปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ เหมือนกัน โดยมีบุคลากร หน่วยงาน หรือองค์กรให้การสนับสนุนสามารถดำเนินการเพื่อพัฒนางานยกระดับ คุณภาพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑.นักเรียนอ่านออก เขียนได้ทุกคน

๒.นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ร้อยละ ๔ และสูงกว่าร้อยละ ๕ ในปีการศึกษา ๒๕๕๖

๓.โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน และได้รับการรับรองคุณภาพภายนอก
ร้อยละ ๑๐๐

มาตรการ

๑.พัฒนานักเรียนชั้น ป.๑ - ป.๖ ให้สามารถอ่านออกและเขียนได้ทุกคนในปีการศึกษา
๒๕๕๔

๒.พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

๓.พัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

๔.ยกระดับคุณภาพครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สนับสนุนให้ครูรวมกลุ่มกันวางแผนและ
พัฒนาเทคนิคกระบวนการเรียนการสอน นำสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

๕.ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน

๖.พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน รองรับการแข่งขันคุณภาพภายนอก

๗.ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การ
สอนลงชั้นการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ระบบการ
เรียนการสอนทางไกล การจัดการ เรียนการสอนแบบมอนเตสเซอรี เป็นต้น

๘.นิเทศ ช่วยเหลือติดตามความก้าวหน้าโรงเรียนเป็นรายโรงเรียนอย่างใกล้ชิดและ
ต่อเนื่อง

๙.วิจัยและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอ ตามมาตรฐาน
สำหรับจัด การศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอสำหรับ
จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรการ

๑.จัดทำมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็กด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์

๒.ปรับปรุงสภาพแวดล้อม สื่อ ห้องสมุดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แก่นักเรียนในโรงเรียน
ขนาดเล็กอย่าง เพียงพอและเหมาะสม

๓.จัดและสนับสนุนอัตรากำลังครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอตามเกณฑ์ แก้ปัญหา
การขาดแคลนครู ด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น สอนแบบบูรณาการคณะชั้น การใช้ครูเรียนสอน นักศึกษา'
ฝึกสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพสามารถปฏิบัติงานได้ใน
สถานการณ์ที่ โรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องทรัพยากร

๕.พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนในทุกๆ ด้าน ตามนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี
โครงการอาหารกลางวัน สนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและด้อยโอกาส การอำนวยความสะดวก

สะดวกในการเดินทางแก่นักเรียน เพื่อ เรียนในแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้สามารถมีความพร้อมในการเรียนจนจบการศึกษา

๖.สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นให้เพียงพอที่จะจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้บุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ หรือสถาบันสังคมอื่น

มาตรการ

๑.พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพียงพอ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓.ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งเสริมการจัดศูนย์เด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก แหล่งเรียนรู้ของชุมชน

๔.ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เพื่อ สนับสนุนการจัดการศึกษา

๕.จัดระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร ที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของ โรงเรียนโดยวิธีการระดมทรัพยากรที่เหมาะสม โปร่งใส มีแผนการนำทรัพยากรไปใช้อย่างชัดเจน เพื่อพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ

๖.ส่งเสริมสนับสนุนรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย การบริหารจัดการโดยโชนคุณภาพ ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีคุณภาพ

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เข้มแข็งเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจึงเป็น ความสำคัญอย่างยิ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ จึงได้กำหนดกรอบการพัฒนา คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

การบริหารจัดการสถานศึกษา

๑.พัฒนาระบบข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการ สื่อสาร เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุม พอเพียง ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน บุคลากรมีความรู้และเข้าถึงการใช้สื่อ ICT ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.วางแผนและพัฒนากิจการการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบต่างๆ เช่น

๒.๑ในกรณีโรงเรียนเดียวกัน ยึดเกณฑ์อัตราครูต่อนักเรียน ๑: ๒๐ คน (ต่อ ๑ ห้องเรียน) หากมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่านี้ควรสอนคณะชั้น กล่าวคือ นำนักเรียนชั้นอื่นมาเรียนร่วม ด้วย โดยจัดหลักสูตร บูรณาการและแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

๒.๒ในกรณีโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อย ให้ดำเนินการรวมกันเพื่อร่วมมือกัน พัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

๓.สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน ในการพัฒนา คุณภาพนักเรียน

๔.ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) คณะกรรมการติดตาม ประเมิน และนิเทศการศึกษา (กตปน.) และคณะกรรมการ การศึกษาเขตพื้นที่ (กพท.) ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาสถาน ประกอบการ หน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนการพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

๕.ส่งเสริม ช่วยเหลือ กำกับโรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนระยะ ๓ ปีและ แผนปฏิบัติ ประจำปี โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

๖.กำหนดให้โรงเรียนจัดทำพันธสัญญาการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีกับ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

๗.กำหนดให้โรงเรียนรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

๘.ติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของโรงเรียนรายโรง

๙.ดำเนินการช่วยเหลือ หรือ แก้อไข หากโรงเรียนปฏิบัติงานได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ของ แผนที่กำหนดไว้

การบริหารจัดการบุคลากร

๑.ตั้งคณะกรรมการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมอบหมายรองผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษารับผิดชอบอย่างชัดเจน

๒.การบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล

๒.๑บริหารอัตรากำลังครูภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เอื้อต่อรูปแบบการ จัดการเรียน การสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก หรือเกลี่ยอัตราครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีการจัดศูนย์ เครือข่าย หรือรวมโรงเรียน หรือได้รับสนับสนุนบุคลากรอื่นๆ

๒.๒ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เอื้อต่อรูปแบบการบริหารและการจัดการ เรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนคณะชั้น ในโรงเรียน ทศครูเมืกรบชั้น

๒.๓สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาไม่แต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียน กรณีที่โรงเรียนมี นักเรียนจำนวนต่ำกว่า ๔๐ คน หรืออาจมากกว่า ๔๐ คนตามความเหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และประชากรวัยเรียนมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร

๓.สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นมีกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เช่น การพิจารณาความดีความชอบ การนำ ผลงานการพัฒนาโรงเรียนมาประกอบการแต่งตั้งโยกย้าย การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การศึกษาดูงาน และการลาศึกษาต่อ เป็นต้น

การบริหารงานวิชาการ

๑.กำหนดเป้าหมายการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการ ประเมินภายใน ผลการประเมินภายนอกและผลการประเมินระดับชาติ ฯลฯ

๒.เน้นการพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นของนักเรียนชั้น ป. ๑, ๒, ๓ เป็นลำดับแรก

๓.กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กอย่างหลากหลาย เช่น การเรียน การสอนแบบคละชั้น การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การสอนเป็นทีม การใช้สื่อทางไกลประกอบการเรียน

การสอน ฯลฯ

๔.ปรับและพัฒนาแผน และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ห้าหาความสามารถของนักเรียน และเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการชั้นเรียน โดยมีการผลิต พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดความมุ่งมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และประสบผลสำเร็จในการเรียนเต็มตามศักยภาพ

๕.ส่งเสริมช่วยเหลือโรงเรียนในการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการเน้นการจัด ห้องเรียนเสมือนบ้าน รักนักเรียนเสมือนลูก เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ความเอื้ออาทรระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่ง จะนำไปสู่การลดปัญหาพฤติกรรมนักเรียน

๖.พัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างชุมชนวิชาชีพ เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพ

๗.นิเทศช่วยเหลือ และติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็กเป็นรายโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่ และสินทรัพย์

๑.กรณีรวมโรงเรียน และหรือศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ โรงเรียนบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่างๆ ร่วมกัน เช่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากร ฯลฯ กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถร่วมบริหารในโรงเรียนหลัก ตามเกณฑ์กำหนดจำนวนอัตรากำลังที่ทำหน้าที่บริหาร สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.จัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร ที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษา ของการบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่นๆ

การรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการ เงิน พัสดุและทรัพย์สิน และกำหนด บทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑.แนวทางการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน ประกอบด้วย

๑.๑การบริหารการเงินและงบประมาณ

๑)โรงเรียนมารวม จัดทำข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครู บุคลากรที่ไปปฏิบัติงานใน โรงเรียนหลัก รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อตรวจสอบและรายงานสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ทราบต่อไป

๒)โรงเรียนมารวมร่วมกับโรงเรียนหลัก ตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิและการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบของทางราชการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

๓)เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียน โดยโอนเข้าบัญชีโรงเรียน หลักหรือ โรงเรียนอื่นที่นักเรียนไปเรียนรวม

๔)เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้โรงเรียน สิทธิ หนี้และการ ผูกพันให้โอนให้โรงเรียนหลัก

๕)เงินงบประมาณจากส่วนราชการอื่น เช่นงบประมาณโครงการอาหารเสริม (นม) โครงการ อาหารกลางวันให้แจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ของส่วน ราชการนั้นต่อไป

๖)เงินที่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้ดำเนินการนำส่งโดยเร็ว

๑.๒การบริหารการพัสดุ

๑)วัสดุ ครุภัณฑ์ โอนให้โรงเรียนหลัก หรือจำหน่ายตามสภาพของวัสดุ ครุภัณฑ์

๒)ที่ดิน

(๑)กรณีโรงเรียนมารวมได้รับอนุญาตใช้ที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น เช่น กรม ป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงาน ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หรือวัด ให้ตรวจสอบการถือกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งเอกสารสิทธิ์ รายงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประสานงานกับส่วนราชการ / หน่วยงานเจ้าของที่ดิน ดำเนินการให้ เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะของส่วนราชการ/หน่วยงานเจ้าของ ที่ดินนั้นๆ

(๒)กรณีโรงเรียนมารวมได้รับบริจาคที่ดิน ให้ตรวจสอบสภาพการถือกรรมสิทธิ์เอกสาร สิทธิ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีโอนให้โอนให้โรงเรียนหลัก กรณีจำหน่ายต้องผ่าน ความเห็นชอบ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การบริหารจัดการและขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖

(๓)กรณีขอใช้ที่ราชพัสดุโรงเรียนมารวมตรวจสอบสิทธิครอบครองหรือสิทธิการใช้เอกสารสำคัญการขอใช้ การ อนุญาต แล้วรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบและปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ทั้งกรณีขอใช้ ประโยชน์และไม่ขอใช้ประโยชน์

๔)เอกสารสำคัญ ให้โอนให้โรงเรียนหลัก

ทั้งนี้ เมื่อมีการรวมหรือเลิกโรงเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการ ให้โรงเรียนมารวมและโรงเรียนหลักตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี ตลอดจนโอนหรือจำหน่ายให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

๒.การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๒.๑ระดับโรงเรียน

ในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียน ให้โรงเรียนมารวมนำวัสดุ ครุภัณฑ์มาใช้ ประโยชน์ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ ๑ การเตรียมการให้โรงเรียนมารวมกับโรงเรียนหลัก ทำบัญชีทรัพย์สิน อาคารสถานที่ ทั้งหมด ที่มีมูลค่าทางบัญชีหรือไม่มีมูลค่าทางบัญชี ที่ยังคงสภาพการใช้งานอยู่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๒ การส่งมอบ ให้ส่งมอบบัญชีทรัพย์สินให้โรงเรียนหลักโดยเร็ว นับแต่วันที่มีประกาศ การรวมโรงเรียนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับส่งงานในหน้าที่ราชการ พ.ศ.๒๕๒๔ และคำสั่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๑๐๘/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๗เรื่อง มอบอำนาจการมอบ โอนพัสดุ

ขั้นที่ ๓ การดำเนินการหลังการส่งมอบ

๑)ให้โรงเรียนที่ได้รับโอนตรวจนับและจัดทำทะเบียนพัสดุ เพื่อจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งออกหมายเลขครุภัณฑ์

๒)กรณีการเงินงบประมาณ ให้นำฝากธนาคารและลงบัญชีให้เป็นปัจจุบัน

๒.๒ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๑)แต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการเงิน พสดุ

๒)สนับสนุน กำกับ ติดตาม

๓)การดำเนินงาน และรายงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการการเดินทางมาเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการเดินทาง มาเรียน หลักเกณฑ์ เงื่อนไข การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ สำหรับชดเชยค่าเดินทางแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ค่ายานพาหนะ ค่าจ้างเหมาบริการ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานใน แต่ละระดับ ดังนี้

๑.การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑.๑ระดับโรงเรียน

โรงเรียนมารวมดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างการรวม และเมื่อมีการประกาศรวมแล้วให้ เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหลัก การดำเนินการ ดังนี้

๑)จัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนโรงเรียนมารวม ประกอบด้วย

(๑)รายชื่อนักเรียน จำแนกเป็นรายชั้น โดยมีเลข ๑๓ หลักกำกับ

(๒)พื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม ทั้งต้องนำไปปรับรวมเป็นพื้นที่บริการของโรงเรียนหลัก

(๓)ประชากรวัยเรียน ที่ต้องได้รับการศึกษาในพื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม

(๔)ระยะทาง สภาพการคมนาคมจากบ้านไปโรงเรียนหลัก

(๕)รายชื่อประชากรวัยเรียนที่จะเข้าเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมารวมในแต่ละปี

๒)สนับสนุนงบประมาณค่าพาหนะนักเรียนสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน มารวม ดังนี้

(๑)สำหรับนักเรียนของโรงเรียนมารวมที่มาเรียนโรงเรียนหลัก

(๒)สำหรับนักเรียนที่เข้าใหม่ในปีการศึกษาต่อๆ มา ที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับปฐมวัย และ เข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับ ค่าพาหนะ จนจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก

(๓)กรณีนักเรียนไม่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนหลักแต่ไปเรียนที่โรงเรียนอื่นในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเดียวกันให้โรงเรียนนั้นเสนอของบประมาณ

(๔)รายงานผลการใช้งบประมาณ ค่าพาหนะนักเรียน

๑.๒ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๑)จัดทำแผนที่การศึกษา (School Mapping) กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนหลัก และโรงเรียนมารวม

๒)ตรวจสอบ/วิเคราะห์ข้อมูลที่โรงเรียนรวมเสนอของบประมาณ

๓)เสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจัดสรรงบประมาณ

๔)แจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้โรงเรียนทราบ

๕)นิเทศ ติดตาม กำกับกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและรายงานผล

๑.๓ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑)ตรวจสอบ/วิเคราะห์ข้อมูลที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอของบประมาณ

๒)จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๓)นิเทศ ติดตาม กำกับกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย

๔)นำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อขอสนับสนุนค่าพาหนะนักเรียนในปีต่อๆ ไปที่มีชื่อในเขตพื้นที่ บริการของโรงเรียนมารวมหรือโรงเรียนที่ถูกเลิก

๒.หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณทางการบริหารจัดการ การเดินทางของ นักเรียนไปเรียนกรณีรวม

๒.๑กรณีค่าพาหนะ (ใช้งบประมาณปี พ.ศ.๒๕๕๕)

- ๑) จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมสะดวก
- ๒) จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมในพื้นที่พิเศษตามระเบียบกระทรวงการคลัง

๒.๒ กรณีค่าจ้างเหมาบริการ

๑) จัดสรรค่าจ้างเหมาบริการให้โรงเรียนมารวมหรือโรงเรียนหลัก บริหารจัดการด้วยวิธีการที่เหมาะสม จ้างเหมายานพาหนะรับส่งนักเรียนจากโรงเรียนมารวม

๒) จัดสรรให้ผู้ปกครองที่รับส่งนักเรียนไปโรงเรียนหลัก

๒.๓ กรณีจัดสรรยานพาหนะให้โรงเรียนหลักหรือกรณีที่โรงเรียนได้รับการบริจาคยานพาหนะ สำหรับรับ-ส่งนักเรียน

๑) จัดสรรจักรยานสำหรับนักเรียนบ้านไกล เพื่อทดแทนค่าพาหนะ

๒) จัดสรรยานพาหนะ เช่น รถยนต์ เรือ ให้โรงเรียนหลักเพื่อใช้รับ - ส่งนักเรียน จัดสรรค่า น้ำมัน เชื้อเพลิง และค่าบำรุงรักษายานพาหนะให้กับโรงเรียนหลักที่ได้รับการจัดสรรยานพาหนะหรือได้รับบริจาค

๒.๔ การประกันอุบัติเหตุ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งงบประมาณให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำหรับดำเนินการจัดทำประกันอุบัติเหตุหมู่ให้กับนักเรียนที่มาเรียนโรงเรียนหลัก (ทั้งนี้จะเสนอเรื่องเข้า ครม.ให้อนุมัติหลักการเสนอขอตั้งงบประมาณปี ๒๕๕๖)

๒.๕ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

๒.๕.๑ ความหมายของอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ใน พระไตรปิฎก เพื่อจะให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือ เป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ หรือประกอบกิจการงานที่ดีเมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงด้วยอิทธิบาท ๔

พระพุทธองค์ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ในสูตรต้นตปิฎก มัชฌิมนิคาय มัชฌิมปัณณาสก^{๑๗} ใ้ว่า สาวกทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาท ๔ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑) เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะ ความเพียรสร้างสรรค์)

๒) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะ ความเพียรสร้างสรรค์)

๓) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตต ความเพียรสร้างสรรค์)

๔) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ประการนั้นแล สาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญาบารมีอยู่

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสใน สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค^{๗๘} ว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญ ในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นพอสรุปได้ดังนี้คือ พระพุทธองค์ได้กล่าวถึงอิทธิบาท ๔ ว่า เป็นสิ่งเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จเพื่อละกิเลสอันเป็นเครื่องผูกใจ ๔ ประการ

จากการทบทวนเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้ศึกษาและอธิบายถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)ได้เขียนเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ สรุปได้ว่าหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่า คืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ ๒ พันกว่าปีนี้ ไม่มีใครว่าใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย

๑) ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้

๒) วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ

๓) จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้

๔) วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา

ดังนั้น หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑) ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือ เพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

๒) วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำให้สำเร็จด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดเลย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓) จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝั ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔) วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ ทดสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน

เกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป^{๗๙}

พระภิกขุวิรญาณ อ่างใน พัทธราพร วีรสิทธิ์ ได้กล่าวไว้ว่า หลักในการทำงานให้สำเร็จนั้น ตามหลักพระพุทธศาสนาเรียกว่า “อิทธิบาท” มาจากคำว่า อิทธิ = ความสำเร็จ บาท = วิธีทางที่จะนำไปสู่ เมื่อ “อิทธิบาท” เป็นชื่อของธรรมหมวดหนึ่ง ก็หมายความว่า ธรรมหมวดนั้นแหละเป็น “หลักการ” สำคัญที่จะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทาง หรือไปสู่ความสำเร็จได้^{๘๐}

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้อธิบายว่า อิทธิบาท คือ ทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่และ ๔) วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้นๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่สิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิดการทำก็ก้าวหน้าต่อไป เพราะเรารักสิ่งนั้น ถ้าไม่รักมันก็ไม่ไปได้^{๘๑}

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการกระทำการกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก อิทธิบาท แปลความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพนั่นเอง^{๘๒}

ปัญญา ใบบางยาง ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ ไว้เป็น ๒ นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหัส ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคอง ธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์วิริยพละ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต โมโน มานัส โมโน วิญญานธาตุ นี้เรียกว่า จิต ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา^{๘๓}

สถิต รัชปต์ ได้นิยามคำว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึงหลักธรรมหรือคำสอนในพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติตามบรรลุถึงความสำเร็จอันประกอบด้วยหัวข้อธรรม ๔ ข้อ คือ ฉันทะวิริยะ จิตตะ และวิมังสาจากความหมายของอิทธิบาท ๔ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรม

^{๗๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมานุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

^{๘๐} พัทธราพร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

^{๘๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕๐.

^{๘๒} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๘๓} ปัญญา ใบบางยาง, ธรรมาธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.

คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ที่เป็นทางแห่งความสำเร็จ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์ มี ๔ ประการ คือ^{๔๔}

สนอง วรอุไร ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิบาท ๔ คือ สูตรสำเร็จของชีวิต ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง ทุกสิ่งจะสำเร็จได้ตั้งใจ และอิทธิบาท ๔ ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่างๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญาไตร่สวนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน^{๔๕}

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า อิทธิบาทแยกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐาน เจริญงอก ดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี ๔ อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา^{๔๖}

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายว่า อิทธิบาท ๔ ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดี แห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้น ด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้ง จิตตะ เอาใจฝัก ใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้น ด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่น ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยั่งยืน เกลียบพร้อมข้อขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝัก ใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวน”^{๔๗}

พุทธสูตร: เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเจริญอิทธิบาท ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท ๔ เหล่านี้ อิทธิบาท ๔ เป็นโณน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร ย่อมเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิริยสมาธิ จิตตสมาธิ วิมังสาสมาธิและปธานสังขารดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท ๔ เหล่านี้แล เพราะได้เจริญ ได้กระทำให้มาก ซึ่งอิทธิบาท ๔ เหล่านี้แลเขาจึงเรียกตถาคตว่าพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ญาณสูตร พระพุทธเจ้าเจริญอิทธิบาท ๔ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี่เป็นอิทธิบาทอันประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารอิทธิบาทอันประกอบด้วย

^{๔๔} สถิต รัชปต์ย์, “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุุฬสัฒมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”, ศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๔๕} สนอง วรอุไร, ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

^{๔๖} พุทธทาสภิกขุ, การงานที่เป็นสุข, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๓), หน้า ๙.

^{๔๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒.

ฉันทสมาธิและปรานสังขารนี้นั้นแล อันเราควรเจริญ อธิติบาทอันประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสังขารนี้นั้นแล อันเราเจริญแล้ว^{๔๔}

ปริญญ์ จงวัฒนา กล่าวว่า อธิติบาท ๔ คือ คุณธรรม ๔ ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

๑. ฉันทะ ความพอใจ ความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆ เพื่อที่ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา

๒. วิริยะ ความเพียร คือ มีความขยันหมั่น เพียรที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้ว และได้มีความพอใจ พึงใจ กระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา

๓. จิตตะ จิตจดจ่อ คือ มีสติ มีสมาธิ ในการที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจ พึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้ว ก็ต้องใช้กำลังใจ กำลังความคิด กำลังสติปัญญา และสมาธิ ไม่หันเหไปทางอื่น การกระทำกิจนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง พินิจพิจารณา เมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วย่อมประสบปัญหา ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ เหล่านั้นด้วยอุบายปัญญา ตั้งข้อสมมติฐานเป็นเหตุ เพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ และทำการทดสอบทดลอง สามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่ กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจ จนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาตั้งใจ^{๔๕}

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กล่าวว่า อธิติบาท ๔ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือ หนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้ อธิติบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต เป็นต้น^{๔๖}

อธิติบาท ๔ เป็นแนวทางการเรียน การทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสดับไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง ๔ ข้อ อันเป็น ๔ ขั้นตอนที่ต้องเนื่องหนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง ๔ ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวัง ดังต่อไปนี้

๑. ฉันทะ คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร เราเคยได้ยินคำว่า “ขอฉันทำมติดจากประชุม” บ่อยๆ หรือ “มีฉันทะร่วมกัน” ก่อนเลิกการประชุมบางอันเป็นเสมือนสัญญาระหว่างกันว่าเราจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ร่วมกันหรือละเว้นบางสิ่งร่วมกัน ซึ่งความเข้าใจในข้อนี้คิดว่าถูกเพียงครั้งเดียว เพราะความหมายของ “ฉันทะ”

^{๔๔} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๑๔/.

^{๔๕} ปริญญ์ จงวัฒนา, พุทธธรรมเพื่อภักตยาณมิตร, (กรุงเทพมหานคร: บจก. ศิลปสยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕.

^{๔๖} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ผศ.ดร, หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓๘.

นั้นไม่ใช่แปลว่าเป็นสัญญาภาษากระต๊ากหรือสัญญาที่ให้ไว้กับมวลหมู่สมาชิกเท่านั้น หากแต่เป็นสัญญาใจและเป็นใจที่ผูกพัน เป็นใจที่ศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งนั้นอยู่เต็มเปี่ยม จึงจะเกิดความเพียรตามมาเปรียบได้กับนักวิจัยที่ศรัทธาและเชื่อมั่นในแนวคิดแนวปฏิบัติของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นซึ่งอาจมีมากน้อยต่างกัน คงไม่มีใครบอกได้นอกจากตัวนักวิจัยเองและผลของงานที่เกิดขึ้นจริงเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะชน การมีใจรัก ถือว่าสำคัญมาก ไม่ใช่ทำใจให้รักเพื่ออะไรสักอย่าง หรือ ห้ามใจไม่ให้รัก มันก็ยากยิ่งพอๆกัน เพราะรักดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความรักความศรัทธาของเราจริงๆ ขึ้นทำไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานแม้จะได้บางสิ่งที่มุ่งหวังแล้วก็ตาม ประการสำคัญเป็นการแอบแฝงมาจากความคิดอื่น ศรัทธาอื่นหรือความเป็นอื่นที่เราพยายามหาเหตุและผลมาอธิบายว่า มันคือสิ่งเดียวกันเพื่อให้สามารถดำเนินไปได้หรือเพื่อให้ตัวเองสบายใจที่สุด แต่ถ้าเรามีใจศรัทธาอันแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์ก็จะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างมหัศจรรย์ทีเดียวเราจะสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นได้อย่างไร พระพุทธองค์เคยสอนไว้ว่า มนุษย์เราต้องเลือกที่จะศรัทธาบางอย่างและหมั่นตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าดีต่อตัวเองและดีต่อผู้อื่นอันรวมถึงสังคมโดยรวมหรือไม่ เมื่อดีทั้งสองอย่างก็จงมุ่งมั่นที่จะทำด้วยความตั้งใจ และหากไม่ดีก็จงเปลี่ยนแปลงศรัทธาเสียใหม่ ซึ่งเราต้องเลือก ไม่เช่นนั้นเราจะกลายเป็นคนที่สับสนไม่มีแก่นสารและเป็นคนไร้รากในที่สุด เมื่อเป็นคนไม่มีแก่นสารก็就会被ชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้ง่ายนั่นเอง หากจะฝึกฝนตนเอง อาจเริ่มจากการตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราศรัทธาอะไรอยู่ เพราะคนเราเมื่อศรัทธาอะไรก็จะได้พบกับสิ่งนั้นเข้าถึงสิ่งนั้น ศรัทธาในเทคโนโลยีเราก็จะเข้าถึงเทคโนโลยี ศรัทธาต่อชาวบ้านเราก็จะเข้าถึงชาวบ้านศรัทธาต่อวัตถุก็จะเข้าถึงวัตถุ ศรัทธาต่อลาภยศสรรเสริญก็จะเข้าถึงลาภยศเข้าถึงตำแหน่ง ศรัทธาต่อความรู้ก็จะเข้าถึงความรู้ หรือศรัทธาต่อหลักธรรมก็จะเข้าถึงธรรมหรือไม่ศรัทธาอะไรเลยก็ไม่เข้าถึงก็ไม่เข้าถึงอะไรเลย เพราะความศรัทธานำมาซึ่งมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เราศรัทธานั้นเองขณะเดียวกันก็ลองตรวจสอบตัวเองดูว่าสิ่งที่เราศรัทธากับสิ่งที่ท้องถื่นของเราศรัทธานั้นตรงกันหรือไม่ หากตรงกันก็เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนหรือหากไม่ตรงกันก็เรียนรู้ที่จะให้โอกาสตัวเองไปสู่แห่งที่ที่เหมาะสมกว่า

๒. วิริยะ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น ถ้าหากกระทำก็จะทำงานเชี่ยวชาญจนเป็นผู้รู้ ถ้าหากศึกษาก็จะศึกษาให้รู้จนถึงรากเหง้าของเรื่องราวนั้นๆ ดังนั้น คำว่า "วิริยะ" จึงหมายถึงความเพียรพยายามอย่างสูงที่จะทำตามฉันทะหรือศรัทธาของตัวเอง หากเราไม่มีความเพียรแล้วก็นูมานิดว่าเรามีฉันทะหลอกๆ หรือศรัทธาหลอกๆ ทั้งโกหกตัวเองและหลอกผู้อื่น เพื่ออะไรนั้น ผลงานที่เขาทำจะชี้ชัดออกมาเองว่าทำเพื่ออะไร ดังนั้น นักวิจัยท้องถิ่น จึงต้องมีใจที่รักต่อคนท้องถิ่นและรักต่อการทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคนท้องถิ่น อันเป็นศรัทธาสูงสุด หากไม่เป็นเช่นนั้น ก็ได้แต่เพียงศรัทธาปากเปล่าที่ไร้แก่นใจของความมุ่งมั่นและทุ่มเท หากแต่มีศรัทธาอื่นให้ครุ่นคิดและกระทำอยู่ วิริยะนี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมีศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจ ความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่ฆาตกรดุร้ายและรุ่มร้อน เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิริยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่หาญกล้าและท้าวทำต่ออุปสรรคใดๆทั้งมวล ความวิริยะมันเกิดจากอะไร เกิดจากศรัทธาหรือฉันทะนั้นเอง และเป็นศรัทธาที่มั่นคงด้วยไม่ว่าจะมีอุปสรรคใดๆมากกระทบก็ตามก็จะไม่เปลี่ยนแปลง แต่อาจปล่อยวางหรือวางเฉยในบางเวลาบาง

สถานการณ์บ้าง เพื่อรอสถานะที่เหมาะสมกว่า ความวิริยะไม่ใช่ความดุดันอย่างเอาเป็นเอาตายหรือต้องให้ได้เสมอ แต่มันคือความแยบยลและเลือกที่จะทำบางอย่างเพื่อรักษาศรัทธาไว้หรือเพื่อรอวาระที่เหมาะสมอันหมายถึงการบรรลุผลแห่งศรัทธา ถ้าจะฝึกฝนเรื่องความวิริยะแล้วคงต้องเริ่มจากความคิดว่า ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อยๆ หมั่นทำหมั่นคิดหมั่นเขียนหมั่นนำเสนอและอย่าขี้เกียจอย่างกลัวความผิดพลาดและจงกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเองอย่าท้อต่องานหนักและงานมากให้คิดว่าทำมากรู้มากเก่งมากขึ้น อย่าบ่นว่าไม่มีเวลาเพราะเวลามีเท่าเดิม

๓. จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามคำนี้ยิ่งใหญ่มากปัจจุบัน สังคมซับซ้อน มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ละคนมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำมากมาย ไม่รู้จะทำอะไรก่อน เวลาอ่านหนังสือก็คิดถึงงานที่รับผิดชอบ เวลาอ่านทำงานก็คิดว่าต้องอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ ไม่สามารถมีจิตจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นาน ผลคือ ทำอะไรก็ไม่ดีสักอย่างทำผิดๆอยู่อย่างนั้น แต่ถ้าเรามีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่เราคิดเราทำและรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการทำงานก็ตาม ทุกอย่างก็จะดีขึ้นไปเอง เราก็มีความรอบรู้มากขึ้นเรื่อยๆด้วยใจที่จดจ่อตั้งมั่นและไม่เรียนรู้ของเรา เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะเกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วย ความรอบคอบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่รอบรู้ ดังนั้น การที่คนจะรอบรู้ได้นั้น ต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้อยู่เป็นเนืองนิจ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองสม่ำเสมอ ต้องอ่านหนังสืออย่าให้ขาดและหลากหลายโดยไม่ยึดติดกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประการสำคัญต้องฝึกตั้งคำถามกับตัวเองกับเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวเราพร้อมกับค้นหาคำตอบให้ได้ การฝึกสนทนากับผู้รู้บ่อยๆก็เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเมื่อเราทำได้อย่างนี้แล้ว เราก็จะเป็นผู้ที่เข้าใจลึกความรอบรู้ไปโดยปริยาย เมื่อเราเข้าใจลึกความรอบรู้แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากที่จะวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อแท้ของเรื่องราวต่างๆ ออกมาสู่การตัดสินใจของหมู่คณะหรือแม้แต่เรื่องส่วนตัวของเราเอง ดังนั้น ความรอบคอบจึงแฝงไปด้วยความรอบรู้ตามสภาพจริงของมัน อันเป็นแนวปฏิบัติที่คนรุ่นใหม่ต้องสร้างให้เกิดเป็นนิสัยแก่ตนเอง ความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความดีงามเป็นเครื่องเตือนสติด้วย ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อแท้ของสิ่งต่างๆนั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความดีงามตามแบบอย่างของคุณธรรมตามหลักศาสนาและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งที่เดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข

๔. วิมัสสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งที่ได้ทำผ่านมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น การทบทวนเรื่องราวจากภายในของตัวเราเป็นสิ่งที่สำคัญมากในยุคปัจจุบันที่ผู้คนเริ่มสับสนวุ่นวายอย่างเข้มข้น ทบทวนความคิดเพื่อตรวจสอบความคิดและการกระทำของเราว่าเราคิดหรือทำจากความคิดอะไร ? พร้อมกับถามตัวเองว่าเราคิดอย่างนั้นเพื่ออะไร? เราทำสิ่งนี้เพื่ออะไร? เพื่อความสุขของตัวเองหรือเพื่อความสุขของสังคม? ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เรารู้ว่าเราควรจะทำอยู่ ณ จุดไหนของสังคมหรือเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างไรไปสู่การสร้างสรรค์ตนเองและสังคมที่งดงาม ในการวิจัยและการพัฒนานั้นเรามักจะใช้คำว่า “สรุปบทเรียน” เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูว่าสิ่งที่คิดและทำมานั้นมันดำเนินไปในแนวทางที่วาด

หวังหรือไม่ หรือว่าคิดไว้อย่างทำอีกอย่าง หรือคิดไว้แต่ไม่ได้ทำเลย หรือทำไปแล้วแต่ไม่ได้อย่างที่มุ่งหวัง ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์ต่อไปว่า ที่มันสำเร็จมันเป็นเพราะอะไร และที่มันล้มเหลวมันเกิดจากอะไร เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหรือหาทางหลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้น การสรุปบทเรียนนั้น คนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่า สรุปเมื่องานเดินทางมาได้ครึ่งทางหรือสิ้นสุดการทำงาน หรืออย่างดีที่สุดมีการทำแผนงานรายไตรมาส คือทุก ๔ เดือน จึงสรุปบทเรียนครั้งหนึ่ง แต่จริงๆ แล้วการสรุปบทเรียนควรจะทำได้อย่างสม่ำเสมอ อาจเป็นการพูดคุยกันหลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมทุกครั้ง หรือหลังเลิกงานแต่ละวัน หรือใช้วิธีการแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสรุปบทเรียนของแต่ละคนให้ได้มากที่สุด หรือพูดคุยกับตัวเองบ้าง การที่เราคุยกับตัวเอง ด้วยสติ ความรู้เนื้อ รู้ตัว จะทำให้เรามองตัวเองชัดเจนขึ้น รู้ว่าขณะนี้ปัญหาของเราคืออะไร และจะแก้ไขยังไง เพราะธรรมชาติของคนเรา สายตาเรามองทอดมองออกไปข้างนอก ทำให้ไม่เห็นตัวเองและสิ่งใกล้ตัว ถ้าจะมองตัวเองต้องส่องกระจก ดังนั้น เราต้องหมั่นถามตัวเองว่า เรารู้อะไรบ้างไม่รู้อะไรบ้าง เป้าหมายชีวิตเราคือ อะไร แล้วเราจะมีวิธีไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร คำถามที่ดีหนึ่งคำถาม ดีกว่าคำตอบร้อยคำตอบ ถ้าเราตั้งคำถามกับตัวเองบ่อยๆ จิต เราก็จะหาคำตอบให้เราได้ ไม่เช่นนั้นเราก็มีชีวิตอยู่แบบไม่มีจุดหมายปลายทาง มีแต่ความทุกข์ใจหาทางออกให้กับชีวิตไม่ได้ หรือ ถ้ามีคนอื่นอยู่ด้วยเราก็คุยในใจ สร้างเสียงในใจ (inner voice) แต่ว่าวิธีที่ได้ผลคือ ปิดประตูห้องอยู่คนเดียวเงียบแล้วคุยกับตัวเองดังๆ หรือจะคุยกับหมากับแมวก็ได้ แต่ช่วงที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงที่รู้สึกว่างและปลอดโปร่งจากเรื่องราวทั้งปวง ซึ่งควรทำให้เป็นนิสัย ดังนั้น “อิทธิบาท ๔” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนความรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อิทธิบาท ๔” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากหลักธรรมข้ออื่นๆ อันเป็นองค์รวมและเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญ เราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบัน โลกที่สังคม อวิชชามากจนเกินล้น จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั่นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อเกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง^{๙๑}

จากความหมายของหลักอิทธิบาท ๔ พอสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจ ขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข

๒.๕.๒ องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้

๑. จันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่ายๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปทางธรรมว่า ความรักความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้น

^{๙๑}Woman, อิทธิบาท ๔, [ออนไลน์],แหล่งที่มา:<http://thaifamilymental.blogspot.com/๒๐๐๗/๑๐/๔.html> [๘ ก.ย. ๒๕๖๐].

หรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำนั้นบรรลุจุดหมายก็รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต

ถ้าสามารถปลูกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตและจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนำแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่หวั่นพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ชาน ไม่ส่าย ฉันทสมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกับปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่ไปด้วย

๒. วิริยะ แปลว่า ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลาเท่านั้นปีเท่านั้นเดือน เขาก็ไม่ทอดถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่นมั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

๓. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ชลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวัน ลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ ย่อมนำไปสู่สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่น แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

๔. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่เคยคาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่นแล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก และมีกำลังเรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วยเช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ^{๑๒}

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒ - ๘๔๔.

แสงอรุณ โปรงธุระ ได้กล่าวว่า อธิบาท หมายถึง หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑. ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจจะทำสิ่งนั้นและ ทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

๒. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย

๓. จิตตะ เอาจิตฝึกฝืน คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ

๔. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรองหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่อง ขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลองวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง^{๙๓}

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรณปก กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของ อธิบาท ๔ ได้แก่

๑. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒. วิริยะ คือ ความเพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น

๓. จิตตะ คือ ความเอาใจฝึกฝืนในสิ่งนั้น

๔. วิมังสา คือ การหมั่นตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น^{๙๔}

วิเชียร ขาบุตรบุญทริก กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอธิบาท ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ ความยินดี หรือความเต็มใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๒. วิริยะ ความพยายาม ความเพียรหรือความกล้าที่จะทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับการทำงานนั้นๆ โดยไม่มีคำว่าท้อแท้หรือเบื่อหน่าย

๓. จิตตะ ความสนใจ เอาใจใส่ หรือตั้งใจในการกระทำนั้นๆ อย่างจริงจัง โดยไม่ใส่ใจถึงปัญหาอุปสรรคอันจะเป็นเหตุให้เสียกำลังใจ

๔. วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบข้อดีข้อเสียข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลว่าผลที่ปรากฏนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร มิใช่ขยันอย่างโง่ๆ^{๙๕}

พิฑูร มลิวัลย์ ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอธิบาท ๔ ได้แก่

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ (เต็มใจ)

๒. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (แข็งใจ)

^{๙๓}แสงอรุณ โปรงธุระ, พุทธศาสน์ , (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี , ๒๕๓๙) , หน้า ๒๒๘-๒๒๙.

^{๙๔}วิทย์ วิศทเวทย์, หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕,(กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔), หน้า ๘๙.

^{๙๕}วิเชียร ขาบุตรบุญทริก, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๓๕), หน้า๑๒๖.

๓. จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าถึง)

๔. วิมังสา ความหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ (เข้าใจ)^{๙๖}

จากองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ดังกล่าวสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามประสงค์ โดยหวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาท มี ๔ ประการ คือ ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความเพียรประกอบสิ่งนั้น) จิตตะ (ความเอาใจฝักใฝ่) วิมังสา (การหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผล)

๒.๕.๓ อิทธิบาท ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

จากการทบทวนเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้ศึกษาและอธิบายถึงอิทธิบาท ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกไว้หลายท่าน ดังนี้

ในพระพุทธศาสนานั้น สมบัติที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขารหมายถึง สมบัติที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมบัติที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมบัติที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้น อิทธิบาท ๔ มีองค์ประกอบ ดังนี้ ฉันทสมาธิ^{๙๗} หมายถึง สมบัติที่เกิดจากฉันทะ วิริยะ หมายถึง การปรารถนาความเพียรทางใจ สัมมาวายามะ จิต หมายถึง มโนมานัส มโนวิญญาณธาตุที่สมกัน ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดุสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยะผละสัมมาวายามะ วิมังสา หมายถึง ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐิฐิสมมติหมายถึง ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สัมมาสมาธิ (สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)

นอกจากนี้ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสถึง อิทธิบาท ซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก ดังนี้

อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้^{๙๘}

- ๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร
- ๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร
- ๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร
- ๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร

^{๙๖}พิฑูร มลิวัลย์, แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙ - ๒๐.

^{๙๗}ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๔๒.

^{๙๘}ดูรายละเอียดใน อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑ - ๔๖๕/๓๔๒ - ๓๕๗

หลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอิทธิบาททั้ง ๔ ประการ ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงตรัสสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้และปฏิบัติตามจนเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งและเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระองค์ ดังนั้นที่มาและความหมายของหลักอิทธิบาทจึงมีปรากฏตามในพุทธพจน์ ดังนี้

อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร

๒. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร

๓. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร

๔. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมิงสาสมาธิและปธานสังขาร^{๙๙}

ในมหาปริณิพพานสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานาปานของอิทธิบาท ๔ ประการ ไว้ว่า อานนทฺ ภกรราชคฤห์นารีนรมย์ ภูเขาคิณณภูมฺนารีนรม อธิบาท ๔ ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สัมสมแล้ว ปรรกตฺ ผู้นั้นเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์ อิทธิบาท ๔ ตถาคตเจริญทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สัมสมแล้ว ปรรกตฺแล้ว ตถาคตเมื่อมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้หนึ่งกัลป์หรือเกินกว่าหนึ่งกัลป์^{๑๐๐}

ในขวสกุสูตร สันถกุมารพรหม ได้กล่าวถึงการเจริญอิทธิบาท ๔ ประการ โดยพวกเทพชั้นดาวดึงส์ได้กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้ แม้ที่ทรงบัญญัติไว้อย่างดี ก็เพียงเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จภิกษุในธรรมวินัยนี้^{๑๐๑}

๑. เจริญอิทธิบาท คือฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์)

๒. เจริญอิทธิบาท คือวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์)

๓. เจริญอิทธิบาท คือจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์)

๔. เจริญอิทธิบาท คือวิมิงสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมิงสาและความเพียรสร้างสรรค์)

โดยเนื้อความในขวสกุสูตรดังที่ได้กล่าวมานี้ แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จ ตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์

^{๙๙} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑/๓๔๒.

^{๑๐๐} ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๑๗๙/๑๒๗.

^{๑๐๑} ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๒๔๗/๒๑๘.

ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึง การเจริญอิทธิบาท
ที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจารดังนี้

ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจารเป็นอย่างไร ถ้า

ภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาป
อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศล
ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยัง
ไม่เกิดให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่
เลือนหาย ภิกษุโยภาว ไพบูลย์ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปรานสัจจาร
ประมวลย่อฉันทสมาธิและปรานสัจจารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปรานสัจจาร
ด้วยประการฉะนี้^{๑๐๒}

บรรดาธรรมเหล่านั้น ฉันทะ เป็นไฉน

ความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม
นี้เรียกว่า ฉันทะ

ภิกษุเป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดี เข้าถึงแล้ว
เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยฉันทสมาธิและปรานสัจจารนี้ ด้วยประการฉะนี้เพราะฉะนั้นจึง
เรียกว่า ประกอบด้วยฉันทสมาธิปรานสัจจาร^{๑๐๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ว่าอิทธิบาท๔คือคุณเครื่องให้สำเร็จคุณธรรมที่
นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายได้แก่

๑.ฉันทะความพอใจคือความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและ
ปรารถนาจะทำให้เป็นผลดียิ่งๆขึ้นไป

๒.วิริยะความเพียรคือความขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน
เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

๓.จิตตะความคิดคือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝึกฝนไม่
ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

๔.วิมังสาความไตรตรองหรือทลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหา
เหตุผลและตรวจสอบข้อสงสัยย้อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น^{๑๐๔}

^{๑๐๒} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๒/๓๔๒.

^{๑๐๓} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๓/๓๔๓.

^{๑๐๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘, หน้า ๑๘๖.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง อิทธิปาทีติกส์ สุตตันตภาณินี ดังนี้ คำว่า อิทธิ มีอธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่ ความสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิบาท มีอธิบายว่า เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญูณขันธของ บุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) คำว่า เจริญอิทธิบาท มีอธิบายว่า ปกิขุเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมที่ ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ ๔ ประการ ดังนี้

๑) จัณท์ทิธิบาท

ภิกษุเจริญอธิริบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปรานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิริบัติแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิตมุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิตมุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิตมุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เสื่อมหาย ภิกขุโยภาพ ไพบูลย์เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่าปรานสังขาร ประมวลย่อฉันทสมาธิและปรานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปรานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

๒) วิธียธิธิบพ

ภิกษุเจริญอุทิสบาฬที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปรานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำวิริยะให้เป็นอธิปัตติแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิริยสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิชโยภาพ ไพบูลย์เจริญเต็มทีที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปรานสังขาร ประมวลย่อวิริยสมาธิและปรานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าวิริยสมาธิและปรานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

๓) จิตตวิริยา

ภิกษุเจริญอธิปไตยที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำจิตให้เป็นอธิปไตยแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า จิตตสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิตมุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิกษุโยภาว ไพบูลย์เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อจิตตสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าจิตตสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

๔) วิมังสลิทธิบาท

ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำวิมังสาให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิมังสาสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิกษุโยภาพ ไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร ประมวลย่อวิมังสาสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๑๐๔}

สรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง หลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วัชรพล สุดสายเนตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓” พบว่า การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงสุดไปหาน้อยที่สุดได้แก่ด้านหลักการบริหารตนเอง ด้านกระจายอำนาจอำนาจ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลด้านการเงินอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนและด้านการมีส่วนร่วมเปรียบเทียบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ ตามสภาพและขนาดสถานศึกษามีความแตกต่างกันแนวทางในการพิจารณาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๓ ควรมีการกำกับติดตามการบริหารละส่งเสริมให้สภาพศึกษามีการวิจัยพัฒนาระบบการบริหารงานเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนตามนโยบายการศึกษาของชาติ^{๑๐๖}

ศิรินาถ ภิรมภักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง” พบว่า พบว่า ครูสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน

^{๑๐๔} อภ.วิ.อ. (ไทย) ๓๕/๔๓๓/๓๒๖.

^{๑๐๖} วัชรพล สุดสายเนตร, “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย) ๒๕๕๖.

พบว่า อันดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษา รองลงมาคือ ด้านแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสื่อการสอน จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๒^{๑๐๗}

สุเมธี จันทร์หอม ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑” พบว่า ผลการสนทนากลุ่มของข้าราชการ ทั้ง ๓ กลุ่มประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการบนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑ ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่ากลุ่มโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่เหมือนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือโรงเรียน องค์ประกอบของรูปแบบ มีหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม การได้มาของคณะกรรมการกลุ่ม บทบาทหน้าที่/อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม วาระการอยู่ในตำแหน่ง สำนักงานกลุ่ม การสนับสนุนงบประมาณ การจัดกิจกรรมกลุ่ม การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการบริหารงานกลุ่ม จัดให้มีสำนักงานกลุ่ม ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากรูปแบบการบริหารงานกลุ่ม และปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบการบริหารงานกลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. หลักการของรูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑ ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันคือ เน้นความร่วมมือ ประสานการทำงาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระดมทรัพยากร เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนในกลุ่มซึ่งกันและกันที่เน้นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

๒. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑ ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันคือ ต้องเน้นการพัฒนางานวิชาการ ประสานความร่วมมือในด้านทรัพยากร พัฒนาบุคลากร เพื่อแบ่งเบาภาระงานของเขตพื้นที่การศึกษา

๓. การกำหนดโครงสร้างของกลุ่มโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันคือ มีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการและเลขานุการ สำหรับกรรมการมาจากผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียน โดยตำแหน่ง ผู้แทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิหรือที่ปรึกษากลุ่มโรงเรียนละประมาณ ๑-๓คน และจัดให้มีคณะกรรมการประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรจัดให้มีครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนเนื่องจากเน้นวิชาการและจะต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีการบริหารที่เน้นหลักประชาธิปไตย การได้มาของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ข้อสรุปที่ประชุมที่สอดคล้องกันคือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการกลุ่มโดยตำแหน่ง สำหรับครูควรคัดสรรคนที่เก่งด้าน

^{๑๐๗} ศิรินาถ ภิรมภ “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง”

วิชาการมาเป็นคณะกรรมการส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการเลือกตั้งและไม่ควรเกินโรงเรียนละ ๑ คน สำหรับที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้คณะกรรมการกลุ่มพิจารณาสรรหา^{๑๐๘}

เยาวภา ประคองศิลป์ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการและหน่วยงานทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา” พบว่า ๑. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานในเขตพื้นที่การศึกษาของคณะกรรมการและหน่วยงานทางการศึกษา ๑) ด้านวิชาการ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๙๖) ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในระดับน้อย (= ๑.๕๓) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๗๗) และประธานคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (= ๓.๐๙) ๒) ด้านงบประมาณ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๗๙) ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในระดับน้อย (= ๑.๕) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๘๒) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (= ๒.๙๑) ๓) ด้านบริหารงานบุคคล ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๔.๐๐) ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด (= ๑.๑๐) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๕๗) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (= ๒.๖๕) ๔) ด้านบริหารงานทั่วไป ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๔.๑๘) ประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในระดับน้อย (= ๑.๖๙) ผู้อำนวยการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับมาก (= ๓.๘๘) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (= ๒.๘๘) ๒. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานในเขตพื้นที่การศึกษา สรุปได้ดังนี้ ๑) ปรับวิสัยทัศน์การบริหารของผู้บริหารให้มีทิศทางที่ชัดเจนและเปิดกว้าง ๒) จัดโครงสร้างการบริหารงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นแนวราบเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ๓) กระบวนการสรรหาคณะบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานจะต้องมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ๔) กำหนดบทบาทหน้าที่ ภารกิจขององค์กรหลักทั้ง ๔ อย่างชัดเจน โดยมีกฎหมายรองรับ ๕) กระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยใช้หลักการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ๖) จัดให้มีการอบรมสัมมนา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง๗) ให้ความสำคัญเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่นๆ ของคณะกรรมการ^{๑๐๙}

กนกวรรณ เชื้อบ้านเกาะ ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์” พบว่า

^{๑๐๘} สุเมธี จันทรหอม “การศึกษารูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑” เอกสารอันดับที่ ๒๗/๒๕๕๗ (กลุ่มนิเทศและติดตามประเมินผลการศึกษาลำดับงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑)

^{๑๐๙} เยาวภา ประคองศิลป์, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการและหน่วยงานทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา” รายงานการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน), ๒๕๕๖.

๑)ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ตามลำดับ

๒)การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

๓)ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ การกระตุ้นการใช้ปัญญา ตามลำดับ โดยมีประสิทธิภาพในการทำน่ายร้อยละ ๕๗.๘๐

ข้อค้นพบจากการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ โดยผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะวิธีการใหม่ๆ สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเลือกวิธีการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ ในบริหารงานวิชาการที่เน้นด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น^{๑๐๐}

นาริรัตน์ กว้างขวาง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลัก สาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลวิจัยพบว่า ประชาชนที่มารับบริการจากเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลัก สาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการ ไม่แตกต่าง ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการ แตกต่างกัน^{๑๐๑}

พระธันต์ ชยानนโท (ประเสริฐศิลป์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗” พบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมี (ค่าเฉลี่ยที่ระดับ ๓.๘๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยน้อยไปหามากดังนี้คือ

^{๑๐๐} กนกวรรณ เชื้อบ้านเกาะ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต(มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี), ๒๕๕๙.

^{๑๐๑} นาริรัตน์ กว้างขวาง, “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๒ - ๑๓๔.

ด้านธัมมัญญุด้านอัตถัญญุด้านอัตตัญญุ ด้านมัตตัญญุ ด้านกาลัญญุ ด้านปริสสัญญุ และด้าน
ปุคคลัญญุ^{๑๑๒}

ธีระชัย อินทร์น้อย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านความโปร่งใส และด้านคัมค่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญต่างกันทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๑๓}

นฤมล ราชบุรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในกรุงเทพมหานคร” พบว่า การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านคุณภาพครู ด้านคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านสนับสนุน ความร่วมมือจากภายนอกและด้านคุณภาพผู้เรียน ผู้จบการศึกษา ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและ ประเภทโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบ เมื่อจำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๑๔}

พระมหาทองดี นิธิโก (สุราทิพย์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” พบว่า การบริหารของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ด้านการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าบุคลากรเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้มารับบริการของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค มีการบริหารงานของสถาน

^{๑๑๒} พระอนันต์ ขยานนโท (ประเสริฐศิลป์), “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๗.

^{๑๑๓} ธีระชัย อินทร์น้อย, ดาปตำรวจ, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๑๔} นฤมล ราชบุรี, “การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

สงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ มีการบริหารงาน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบการบริหารของสถานสงเคราะห์บางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ^{๑๑๔}

สุนันทา รุ่งเนียม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียน เอกชน ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคิดเห็นของบุคลากรใน โรงเรียนเอกชน เกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร ในภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง ๓ อันดับแรก คือ ด้านการจัดปฐมนิเทศบุคลากรก่อนการปฏิบัติงาน รองลงมาให้แก่ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน และด้านการสรรหาบุคลากรและคัดเลือก ส่วนด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการดำเนินการทางวินัยและร้องทุกข์ ๒) ความคิดเห็นของบุคลากรใน โรงเรียนเอกชน เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคลากร ในภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรกคือ ด้านการควบคุม กำลัับติดตามและนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการสรรหาบุคลากรและคัดเลือก และด้านการวางแผนอัตรากำลังคน ด้านการจัด บุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากัน ๒ด้านคือ ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการดำเนินการทางวินัยและร้องทุกข์^{๑๑๕}

จันจิรา อมรสถิตได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓ ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๗ด้าน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากถึงมากที่สุด ๒) ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง ๗ด้าน ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด^{๑๑๖}

ดิเรกวรรณเศียร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการวิจัย มี ๕ ขั้นตอน คือ การศึกษาในขั้นต้นเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย การศึกษาภาค สนามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนปัจจุบัน การร่างแบบจำลอง การประเมินแบบจำลอง และการนำเสนอแบบจำลอง แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน เอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

^{๑๑๔} พระมหาทองดี นิปโก (สุราทิพย์), “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๑๕} สุนันทา รุ่งเนียม, การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๓)

^{๑๑๖} จันจิรา อมรสถิต, การบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓, วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๘)

แบบสอบถาม วิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยแบบจำลองที่ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทุกด้าน สอดคล้องกับสาระที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วย ๖ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำการวางแผนการจัดองค์กร การนำควบคุมและสารสนเทศเพื่อการบริหาร ครอบคลุมภารกิจ ๔ ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป^{๑๑๘}

อุบล เพียรพิทักษ์การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน นำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต ๑ กลุ่มประชากรในการวิจัยที่ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร จำนวน ๑๗๐ คน แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น การบริหารสถานศึกษา ๔ งาน คือ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต ๑ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๒. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดฉะเชิงเทรา เขต ๑ ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ๓. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน เพิ่มงบประมาณให้มากขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๑๑๙}

วานิชย์ สาขาบุละ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนครผลการวิจัยพบว่า ๑)ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน จังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็น รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานวิชาการ

ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสูง กว่าครูผู้สอน^{๑๒๐}

ปัญญา พูนพ้งได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการศึกษา

^{๑๑๘}ดิเรก วรรณเคียร, “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๕, หน้า ๒.

^{๑๑๙}อุบล เพียรพิทักษ์,การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ,วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์,๒๕๔๘)

^{๑๒๐}วานิชย์ สาขาบุละ,ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร๒๕๕๕)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ๑)ด้านโครงสร้างการบริหาร ควรจัดโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้เหมาะสมกับภารกิจและปริมาณของบุคลากร ๒)ด้านคน ควรแบ่งงานที่ไม่จำเป็นให้แก่โรงเรียนขนาดใหญ่หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยเฉพาะงานธุรการการเงินและพัสดุ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารบุคคล ๓)ด้านเทคโนโลยี ควรจัดหาบุคลากรสอนคอมพิวเตอร์และจัดสรรคอมพิวเตอร์และผู้ดูแลระบบอย่างเพียงพอ พัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ๔)ด้านงาน ควรจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระของโรงเรียนขนาดเล็กใช้ร่วมกันเพื่อเป็นการยกระดับ และรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอจุฬาภรณ์ ควรมี ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบการหมุนเวียนครูและรูปแบบเครือข่ายประถมศึกษาจุฬาภรณ์^{๑๒๑}

วิษณุภา เมธีวรฉัตร ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๖๙ มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๕ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๔ และมีตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงานและมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ ผลก็คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต^{๑๒๒}

พระมหาวุฒิกกร บัวทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗” ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครูที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ต่างกัน และผู้มีประสบการณ์ทำงาน

^{๑๒๑} บัญชา พูนพั่ง ,การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตบริหารการศึกษา,(มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,๒๕๕๑)

^{๑๒๒} วิษณุภา เมธีวรฉัตร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอทิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอทิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านวิธีะแตกต่างกัน^{๑๒๓}

ณิชาภัทร เงินจัตุรัสได้ทำการศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักอทิบาท ๔ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าผลการประยุกต์ใช้หลักอทิบาท ๔ ในการประกอบอาชีพ คือ หลักธรรมที่ช่วยให้ทำงานสำเร็จ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการเรียนการสอน คือเป็นอาชีพหลัก ถ้าทำแล้วต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารการเรียนรู้ ต้องดูแลการเรียนรู้ให้ดี วิธีะ ความเพียรพยายามในการเรียน คือตั้งใจทำ ต้องมีความรับผิดชอบสูง การเรียนรู้ที่ได้ออกมาดีและมีคุณภาพ จิตตะการเอาใจฝักใฝ่คือความคิดเอาใจจดจ่อในการเรียนและทำงาน ทำแล้วอยากให้ออกได้หลายๆ ตามรูปแบบที่ต้องการมาก็ทำได้หมด วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญ คือ ต้องปรับปรุงอยู่เสมอในทุกๆ วัน เพราะจะต้องมีการเรียนการสอนให้ดี และประสบผลสำเร็จได้ต้องแสวงหาความรู้ หรือมองงานให้ออก ในขณะที่กำลังศึกษาเรียนรู้ให้เกิดประสบการณ์เกิดผลงานที่สำเร็จได้ตามที่พึงประสงค์ ซึ่งจากการศึกษาทำให้เห็นความสำคัญและประโยชน์คุณค่าของอทิบาท ๔ ที่มีต่อผู้บริหารและครู รวมถึงการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖^{๑๒๔}

พระครูปลัดอนุนวัติ ธมมวโร (ท่านา)ทำการศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอทิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอทิบาท ๔ ของบุคลากรเทศบาลตำบลบ้านเวียงส่วนใหญมีความเข้าใจไปในทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกันตามหลักพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า อทิบาท ๔ หมายถึง บาทฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งเมื่อผู้นำหลักอทิบาท ๔ ไปปฏิบัติ ก็จะทำให้ประสบความเจริญดีงาม มีความสำเร็จในหน้าที่การงานในชีวิต พบว่า ผลการประยุกต์ใช้อทิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย (= ๔.๒๑) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านฉันทะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย (= ๔.๓๐) รองลงมา คือ ด้านวิธีะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย (= ๔.๒๒) ด้านวิมังสา คิดเป็นค่าเฉลี่ย (= ๔.๑๖) และด้านจิตตะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย (= ๔.๑๔) ตามลำดับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักอทิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าด้านฉันทะ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ จนทำให้มีความพอใจในงานที่ทำน้อย และภารกิจในงานที่ทำมีมาก ด้านวิธีะ บุคลากรมีความเพียรน้อย ขาดเป้าหมายในการทำงาน

^{๑๒๓} พระมหาจุฑากร บัวทอง, “การใช้หลักอทิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒).

^{๑๒๔} ณิชาภัทร เงินจัตุรัส ,การประยุกต์หลักอทิบาท ๔ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๕)

ไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านจิตตะ บุคลากรขาดสติในการทำงาน ไม่มีจิตตั้งมั่นในงานที่ทำ เหม่อลอย การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงาน ด้านวิมังสา การมองความผิดพลาดของคนอื่น แต่ไม่ตรวจสอบตนเองและพัฒนาที่ตนเองก่อน เลยทำให้เกิดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ในองค์กร มีความประมาทไม่ไตร่ตรอง พิจารณาหาเหตุจากการทำงานที่ผิดพลาด ขาดการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์งานแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการบูรณาการใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในงานการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาตนเอง ปรับศรัทธาตนเองให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น รักและมีความสุขกับงานที่ทำ ๒) ด้านวิริยะ คือ ความเพียรพยายาม ที่จะทำงาน การหาบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ความเต็มใจที่จะทำงาน สร้างแรงจูงใจที่จะให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างไม่ย่อท้อ ๓) ด้านจิตตะ คือ ความตั้งใจ เอาใจจดจ่อกับงานที่ทำ การทำงานอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อย่างตั้งใจและมีสติ ๔) ด้านวิมังสา คือ การไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผล รอบคอบในการทำงาน สร้างความรู้ในบริบทกระบวนการต่างๆ มีการประเมินผลและปฏิบัติงานต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น^{๑๒๕}

พระครูพัฒนธรรมภรณ์ (ประพันธ์ วรรณโม) ได้ทำการศึกษาเรื่องศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักอริยบท ๔ ของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ในช่วงต้นพอจะสรุปได้ว่า การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยที่ผู้สอนได้จัดประสบการณ์ในด้านการเรียนต่างๆให้กับผู้เรียน เช่น การจัดวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสร้างบรรยากาศในสถานที่เรียนและการใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วย

ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักอริยบท ๔ ในพระไตรปิฎก หมายถึง การศึกษาหลักอริยบท ๔ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณเพื่อประยุกต์ใช้ใน ปัจจุบัน พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงกระบวนการทางหลักอริยบท ๔ ไว้มากมาย ถือเป็นคำสอนที่ไม่ล้าสมัย สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างดีเยี่ยม ได้แก่ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายมีดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นของนักเรียนจากประชากรทั้งหมด ๒๑๗ รูป พบว่า สถานะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะเป็นสามเณร มีจำนวน ๒๐๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๖๓ รองลงมามีสถานะเป็นพระภิกษุ มีจำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๗ มีอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๖-๑๘ ปี มีจำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๙ ระดับชั้นเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

^{๑๒๕} พระครูปลัดอนุนัติ ธมฺมวโร (ท่านา) ,การประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔ ในการส่งเสริมการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๙)

กำลังศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีจำนวน ๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐ วุฒิการศึกษาทางธรรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท มีจำนวน ๑๐๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑ วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาประโยค ๑-๒ มีจำนวน ๑๐๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐ ตามลำดับตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีสะเกษ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปร พบว่า ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีสะเกษ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำแนกตาม สถานะอายุ ของนักเรียนที่ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนระดับชั้นเรียน วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมของนักเรียนที่ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๒๖}

อารียา บุญมีได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์พบว่า ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานตามทัศนะของข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานในเขตจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (= ๔.๖๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านจิตตะและวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (=๔.๖๗ รองลงมาคือด้านวิริยะ (=๔.๖๒) และด้านฉันทะ (=๔.๕๔) ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบระดับทัศนะของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ทัศนะของครูผู้สอนไม่แตกต่างกันทุกด้านในด้านความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับภาพรวมของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า ตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ ในด้านฉันทะ ($r_s = .๕๕๖$) ด้านวิริยะ ($r_s = .๖๑๕$) ด้านจิตตะ ($r_s = .๖๐๖$) และด้านวิมังสา ($r_s = .๕๗๕$) มี

^{๑๒๖} พระครูประพัฒน์ธรรมาภรณ์ (ประพันธ์ วรรณโม) ,ศึกษากิจการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๙)

ความสัมพันธ์ระดับสูงกับภาพรวมของภาพรวมของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลัก
 อธิปไตย ๔ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑^{๑๒๗}

ฐิตินน ชนะศักดิ์ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยกับ
 ประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ พบว่า) การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวม อยู่ในระดับมาก
 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านฉันทะ มีค่าเฉลี่ย
 สูงสุด รองลงมา คือด้านวิริยะและด้านจิตตะ ส่วนด้านวิมังสา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ๒) ประสิทธิภาพการ
 บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 นครศรีธรรมราช เขต ๒ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตาม
 ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ
 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ ส่วนด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
 ๓) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยกับประสิทธิภาพการบริหารงาน
 วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช
 เขต ๒ โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑
 ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒
 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้นด้านฉันทะที่อยู่ในระดับ ปานกลาง
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกค่า^{๑๒๘}

อำนาจ พลรักษาได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ (การบริหารการศึกษา) พบว่า ๑.
 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ขอนแก่น เขต ๒ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยด้านที่มีทักษะสูงสุดคือ
 ด้านมนุษย รองมาคือ ด้านเทคนิค ส่วนด้านที่มีพฤติกรรมต่ำสุด ด้านความคิดรวบยอด ๒. การ
 เปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ จำแนกตามสถานภาพมีพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมสูงกว่าครูผู้สอน
 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

^{๑๒๗} อารียา บุญมี ,การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ โรงเรียนรางวัล
 พระราชนิพนธ์คุณธรรมคุณงามความดี,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๒๕๕๘)

^{๑๒๘} ฐิตินน ชนะศักดิ์,ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยกับประสิทธิภาพ การ
 บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต
 ๒,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๘)

ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งภาพรวมและรายด้านเช่นเดียวกัน โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ๒๐ ปี มีพฤติกรรมสูงกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ ๑๑ - ๒๐ ปี และต่ำกว่า ๑๐ ปี ตามลำดับ^{๑๒๙}

ณัฐวรรณฐิตาคม ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗๙ มีกลุ่มอายุ ๔๐ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๗ ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๔๓ ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ส่วนมากเป็นครูในโรงเรียนสอน จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓๕ และประสบการณ์ในการสอน ๑๑ - ๑๕ ปี จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒๐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๑๕) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ อยู่ในระดับมากทุกด้าน จำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านเมตตา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๑๘) ด้านกรุณา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๐๔) ด้านมุทิตา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๑๓) และด้านอุเบกขา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๑๗)๒) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอน ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและบุคลากรครูในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ สำหรับในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน๓) ข้อเสนอแนะรูปแบบที่บุคลากรครูในสถานศึกษาต้องการให้ผู้บริหารมีพฤติกรรม ด้านเมตตา คือ ๑. มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ๒.ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรและผู้รับบริการทางการศึกษา ด้านกรุณา คือ ๑. มีความกล้าตัดสินใจในการปรับปรุงการบริหารงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่สภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตร่วมกัน ๒. มีการวางแผนการบริหารงานในอนาคตได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ด้านมุทิตา คือ ๑. ผู้บริหารมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ๒. บริหารงานบุคลากรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ด้านอุเบกขา คือ ๑.

^{๑๒๙} อำนวย พลรักษา,ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๖)

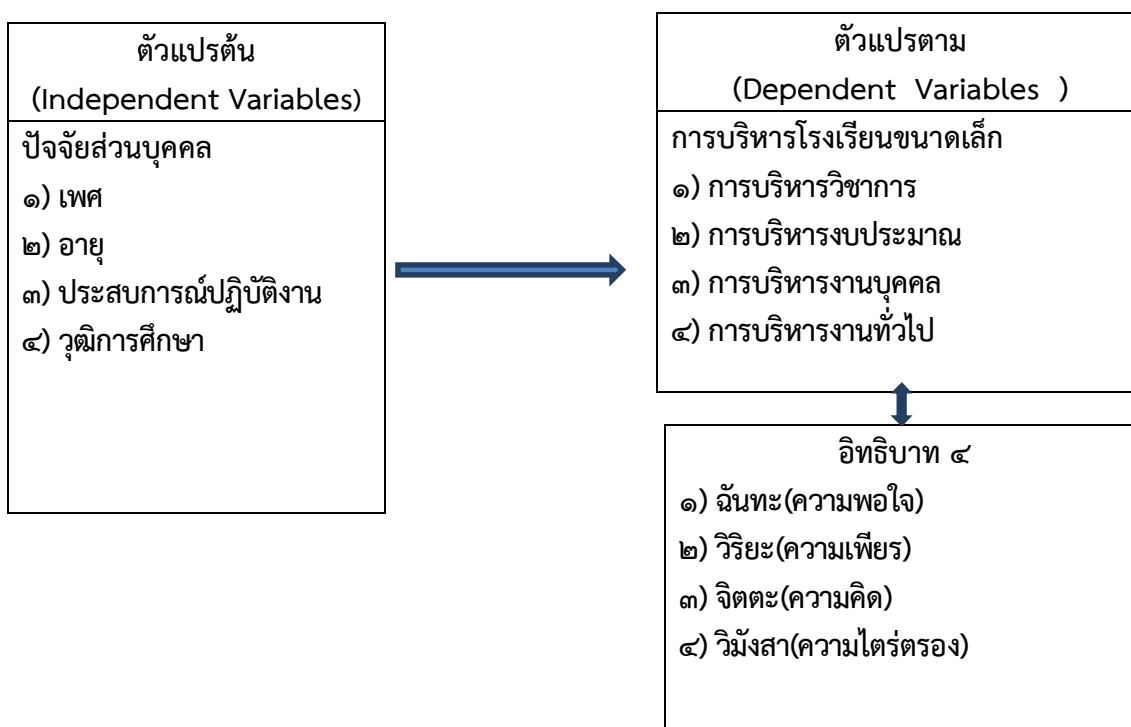
มีการบริหารการวางแผนด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ ๒. มีความเสมอภาคในการบริหารงานในสถานศึกษา^{๓๐}

นิลวรรณ วัฒนา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา พบว่า ๑) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และที่ตั้งโรงเรียน พบว่ามีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อจำแนกตามสภาพและรูปแบบการจัดชั้นเรียน พบว่า มีสภาพปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการโดยรวมแตกต่างกัน ๓) การศึกษาปัญหา พบมากที่สุด ด้านบุคลากรขาดความรู้ ในการบริหารวิชาการ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดทักษะในการปฏิบัติงาน การขาดงบประมาณในการพัฒนา

^{๓๐} นิลวรรณ ฐิตาคม, ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗)

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการศึกษา โดยการศึกษาในทางภาคทฤษฎี อันเกี่ยวกับอิทธิบาท๔ที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาทางภาคสนามโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการใช้วิธีบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และเสนอรูปแบบการใช้วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ สามารถสรุปแผนภูมิกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓” มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร และผู้ให้ข้อมูลข้อมูล

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

๑) ผู้ศึกษาทำการศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการศึกษา

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วพัฒนาเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓

๓) นำแบบสอบถามหรือเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการหาความตรงเชิงโครงสร้าง ใช้เทคนิควิธีวัดดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item objective congruence index : IOC) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและลักษณะการใช้ภาษา ผู้ศึกษานำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

๔) นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (try out) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนนอกเขตพื้นที่จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

๕) สำนวจความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๒๔คน ตอบแบบสอบถาม แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป นำมาสรุปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ในตอนที่ ๑ ของแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

๑) ศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

๒) สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้เชี่ยวชาญ จำนวน๗ คน แบบเจาะจง ที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔และศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

๓) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หาลักษณะร่วม (Common character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion)

๔) นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม มาศึกษาปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

๕) ศึกษาปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์

๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ๒๐โรงเรียน จำนวน ๑๒๔ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากร

ที่	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
๑	โรงเรียนวัดถ้ำผาสุโข	๑	๓
๒	โรงเรียนบ้านโพหนอง	๑	๕
๓	โรงเรียนบ้านหนองขาม	๑	๓
๔	โรงเรียนบ้านโพธิ์งาม	๑	๓
๕	โรงเรียนวัดตาคี	๑	๖
๖	โรงเรียนวัดหนองจิกรี	๑	๑๒
๗	โรงเรียนวัดสว่างวงศ์	๑	๑๒
๘	โรงเรียนบ้านดงมะกู	๑	๓
๙	โรงเรียนชุมชนบ้านเขาไผ่	๑	๒
๑๐	โรงเรียนบ้านซอนเตือ	๑	๕
๑๑	โรงเรียนบ้านสระแก้ว	๑	๕
๑๒	โรงเรียนบ้านโคกกระตี่	๑	๕
๑๓	โรงเรียนวัดเขาเจ็ยดี	๑	๒
๑๔	โรงเรียนวัดหัวเขาตาคี	๑	๘
๑๕	โรงเรียนอนุบาลตาคี	๑	๖
๑๖	โรงเรียนวัดหนองสีนวล	๑	๘
๑๗	โรงเรียนบ้านวังคาง	๑	๕
๑๘	โรงเรียนวัดหนองหม้อ	๑	๔
๑๙	โรงเรียนบ้านหนองแอก	๑	๓
๒๐	โรงเรียนบ้านหนองสีซอ	๑	๔

๓.๒.๒กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๗คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ซึ่งผู้วิจัยได้จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นด้วยตัวเอง ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ	ตำแหน่ง
๑. นางประภาพร มั่นพรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ
๒. นายโกลม กัลณา	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก
๓. นายไพบุสย์ แดงนัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ
๔. นายสมเกียรติ พุทธสอน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาคี
๖. นายไพฑูรย์ จินโต	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองหม้อ
๗. นางประยูร ภูทอง	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองจิกรี
๘.นางประครอง ขุนอภัย	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดสว่างวงษ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลง และพัฒนาให้ เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ๒ ประเภท คือ ๑) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ๒) แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) แบบสอบถาม

๑.ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกฤษฎี ๒๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒.กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓.กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔.สร้างเครื่องมือ

๕.นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และขอ หนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษาถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖.นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗.ปรับปรุงแก้ไข

๘.จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับ

กลุ่มตัวอย่าง

๒) แบบสัมภาษณ์(Interview)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(In-depth Interview)^๑ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน ๗ คน

๓.๒.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศ ประสพการณ์ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Numerical Rating scale)^๒ มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีผลการบริหารระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีผลการบริหารระดับมาก
๓	หมายถึง	มีผลการบริหารระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีผลการบริหารระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีผลการบริหารระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามครูที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษจำนวน ๓๐ คน เพื่อทดสอบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจคำถามในแบบสอบถามอย่างชัดเจนหรือไม่เมื่อมีข้อบกพร่องก็จะได้ทำการแก้ไขให้ถูกต้องแล้วจึงนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาดังที่ได้กำหนดไว้แล้วในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

^๑ J. Ritchie and J. Lewis, Qualitative Research Practice, (London : Sage, 2003), pp. 109-137.

^๒ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาสาสน์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙-๑๐๐.

๓.๒.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามขั้นตอนดังนี้

๑) การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ และผู้อำนวยการโรงเรียน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุม และแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

ตารางที่ ๓.๓ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ที่	นามผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง / หน่วยงาน
๑	รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง	อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษาวิทยาเขตนครสวรรค์
๒	ดร.ปฐวีธรรม ลำเนียง	อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษาวิทยาเขตนครสวรรค์
๓	นางสาวพุลลภา จันทร์เฉลิม	ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ว.นส.
๔	นางประภาพร มั่นพรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดทิพยรส
๕	นายโกมล กัลลภา	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item – Objective Congruence) : IOC ซึ่งค่า IOC จะต้องมามีค่า ๐.๕ ขึ้นไปจึงจะแปลผลว่าใช้ได้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruent : IOC) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปตรวจหาความตรง และความเที่ยง เพื่อให้เครื่องมือการวิจัยมีคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้^๓

๒) การหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ(Content validity) โดยใช้สูตรIOC (Index of Congruence : ดัชนีความสอดคล้อง) ด้วยการนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาลงความเห็น และให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

ให้คะแนน ๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

ให้คะแนน - ๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดคุณลักษณะตรงตามนิยาม

^๓พิสนุ ฟองศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒ , (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

คำนวณหาค่า IOC โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } \frac{\text{IOC}}{N} = \Sigma R$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

ΣR แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่ใช้ได้คือ ($\text{IOC} \geq 0.5$) จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง^๔

โดยเมื่อทำการตรวจสอบคุณภาพของเรื่องมีพบว่าได้ค่าเฉลี่ย ๐.๘ ทุกข้อ

๓) การทดลองเครื่องมือ (Try-out)

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(๑) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

(๒) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

(๓) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูโรงเรียนชุมชนบ้านหัวหวาย จำนวน ๓๐ คน แล้วนำแบบสอบถามทั้ง ๕ ตอน หาค่าดังนี้

การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient)^๕ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบการใช้โดยการขออนุญาตเก็บข้อมูลตัวอย่าง (Try out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนชุมชนบ้านหัวหวายซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบุคลากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)^๖ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องรายข้อ (ตามภาคผนวก) และสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับแบบชนิดมาตราประมาณค่า เท่ากับ .๙๓๖ ดังนี้

^๔ชูศรี วงศ์ตันนะ, เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ, (นนทบุรี: บริษัทไทยเนรมิตอินเตอร์โปรแกรมส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

^๕Lee J.Cronbach, Essential of Psychological Testing, 3rd ed., (New York : Harper & Row Publishers, 1974), p.161.

^๖บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๙๙.

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{0}{K-1} \frac{[1-\sum S_i^2]}{S_x^2}$$

α แทน ค่าความเที่ยง

K แทน จำนวนข้อ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_x^2 แทน ความแปรปรวนรวมทั้งหมด

ค่าความเที่ยง มีค่าอยู่ระหว่าง -๑ ถึง +๑ แต่ค่าความเที่ยงที่ใช้ได้จะต้องเป็น + และมีค่าเข้าใกล้ ๑^๗ ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัย ต่อไป

๓.๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขต นครสวรรค์ แล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มพระสังข์ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ที่กำหนดให้เป็นกลุ่มประชากรเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลต่อไป

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๒๔ ชุดในการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ส่งหนังสือพร้อมเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ และอธิบายสาระสำคัญเพื่อการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. นัดเวลาขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จากผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

^๗ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย:แนวทางสู่ความสำเร็จ, (ม.ป.พ.: ม.ป.ป), หน้า ๗๕-๗๖.

๓.๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานดังนี้

๑) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Frequency and percentage) เพื่อใช้อธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

๒) ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง () เพื่อใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง ๓ ตอน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง ๓ ตอน

๓) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

๔) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ มีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ มีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ มีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ มีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ มีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

๕) การเปรียบเทียบความคิดเห็น ที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าความแตกต่างของแต่ละด้าน

๒) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(๑) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้

	$IOC = \frac{\sum R}{N}$		
เมื่อ	IOC	คือ	ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตรงกับข้อบ่งชี้ของเนื้อหา
	$\sum R$	คือ	ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่

$R = +1$ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับข้อบ่งชี้ของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

$R = 0$ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับข้อบ่งชี้ของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

$R = -1$ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับข้อบ่งชี้ของเนื้อหาที่ไม่มีความเหมาะสม

- ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{K}{K-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 = ผลรวมค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

๒) สถิติพรรณนา ใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	P	คือ	ร้อยละ
	$\bar{X}$	คือ	ค่าเฉลี่ย
	S.D.	คือ	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	N	คือ	ประชากรทั้งหมด

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- (๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- (๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- (๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- (๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ ” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Description Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากประชากรจำนวน ๑๒๔ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓

๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓

๔.๖ ข้อเสนอแนะ

๔.๗ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังนี้ต่อไปนี้

μ	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
σ	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารและ ครู ที่เป็นประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา รายละเอียดดังต่อไปนี้ ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N=๑๒๔)

ที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑	เพศ		
	ชาย	๕๙	๔๗.๕๘
	หญิง	๖๕	๕๒.๔๒
	รวม	๑๒๔	๑๐๐.๐๐
๒	ประสบการณ์การทำงาน		
	ต่ำกว่า ๕ ปี	๓๗	๒๙.๘๔
	๕ - ๑๐ ปี	๓๓	๒๖.๖๑
	๑๐ ปีขึ้นไป	๕๔	๔๓.๕๕
	รวม	๑๒๔	๑๐๐.๐๐
๓	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหาร	๑๙	๑๕.๓๒
	ครูผู้สอน	๑๐๕	๘๔.๖๘
	รวม	๑๒๔	๑๐๐.๐๐
๔	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาโท	๙๐	๗๒.๕๘
	ปริญญาโทขึ้นไป	๓๔	๒๗.๔๒
	รวม	๑๒๔	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๖๕ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕๒.๔๒ และเป็นชาย จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๘

ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี มีจำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๔ มีประสบการณ์ทำงาน ๕-๑๐ปี มีจำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๑ และตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปจำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๕

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๒ เป็นครูผู้สอนจำนวน จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖๘

วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาโท มีจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๘ มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มีจำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๒

๔.๓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

ระดับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารวิชาการ ๒) ด้านการบริหารงานบุคคล ๓) ด้านการบริหารงบประมาณ ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ความคิดเห็นของบุคลากรที่บริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวม

(N=๑๒๔)

ที่	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
๑	ด้านการบริหารวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๗	.๔๖๕	มาก
๒	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๓๓	.๔๒๗	มาก
๓	ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๒	.๓๙๒	มาก
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๓๓	.๔๔๒	มาก
	รวมเฉลี่ย	๔.๒๙	.๓๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๒๙$, $\sigma = .๓๓๕$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ($\mu = ๔.๓๓$, $\sigma = .๔๒๗$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ($\mu = ๓.๒๒$, $\sigma = .๓๙๒$)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารวิชาการ (N=๑๒๔)

ข้อ	ด้านการบริหารวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
๑.	โรงเรียนมีการวางแผน การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน	๔.๑๙	.๖๙๕	มาก
๒.	มีแผนบริหารงานธุรการ สารบรรณ และงานทะเบียนนักเรียนอย่างเป็นระบบ	๔.๒๗	.๖๔๒	มาก
๓.	มีการจัดทำหลักสูตรทางการศึกษาและนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	๔.๒๘	.๖๔๕	มาก
๔.	มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรายวิชา ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียน	๔.๒๗	.๖๑๓	มาก
๕.	โรงเรียนกำหนดวิธีการ แนวทางการปฏิบัติในการบริหารหลักสูตรศึกษาอย่างชัดเจน	๔.๒๘	.๖๓๒	มาก
๖.	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การบริหารจัดการวิชาการ	๔.๓๖	.๖๑๖	มาก
๗.	มีการรายงานผล การตรวจสอบทบทวน การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๕	.๖๔๕	มาก
๘.	มีมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ	๔.๒๓	.๖๒๓	มาก
รวมเฉลี่ย		๔.๒๖	.๔๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๒๖, \sigma = .๔๖๕$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การบริหารจัดการวิชาการ ($\mu = ๔.๓๖, \sigma = .๖๑๖$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการวางแผน การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ($\mu = ๔.๑๙, \sigma = .๖๙๕$)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เกี่ยวกับความเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานบุคคล (N=๑๒๔)

ข้อ	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล

๑.	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ภาระงาน การแบ่งส่วนงานโดยตระหนักถึงความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความรับผิดชอบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	๔.๓๓	.๕๖๖	มาก
๒.	โรงเรียนได้กำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติของบุคลากรไว้ชัดเจน	๔.๓๒	.๕๙๒	มาก
๓.	มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน	๔.๒๗	.๕๕๗	มาก
๔.	มีการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานให้แก่บุคลากร	๔.๓๕	.๕๘๗	มาก
๕.	มีการยกย่อง เชิดชูเกียรติหรือประกาศเกียรติคุณบุคลากร	๔.๓๔	.๕๘๓	มาก
๖.	มีการปูนบำเหน็จความชอบบุคลากรตามความสามารถ	๔.๓๑	.๕๒๘	มาก
๗.	โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมายความสำเร็จ	๔.๓๕	.๕๔๔	มาก
๘.	โรงเรียนมีระเบียบในการปฏิบัติงาน ทำให้งานรวดเร็วเกิดประสิทธิภาพ	๔.๓๕	๑.๐๑๒	มาก
รวมเฉลี่ย		๔.๓๒๗	๔.๒๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอนาคู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๓๒๗$ $\sigma = ๔.๒๖๙$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมายความสำเร็จ ($\mu = ๔.๓๕$, $\sigma = ๕.๔๔$) , ส่วนด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน ($\mu = ๔.๒๗$, $\sigma = ๕.๕๗$)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอนาคู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงบประมาณ (N=๑๒๔)

ข้อ	ด้านการบริหารงบประมาณ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
๑.	โรงเรียนให้การสนับสนุนแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการทำงาน	๔.๒๓	.๕๖๘	มาก

๒.	มีการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ	๔.๒๘	.๕๓๔	มาก
๓.	ได้รับจัดสรรงบประมาณ เงินอุดหนุน อย่างเพียงพอ	๔.๑๗	.๕๘๐	มาก
๔.	มีระบบการบริหารการเงินและการบัญชีที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	๔.๓๐	.๕๒๕	มาก
๕.	มีการประเมินการดำเนินงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผล	๔.๒๓	.๕๒๓	มาก
๖.	มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณจากองค์การภายในและองค์การภายนอก	๔.๒๓	.๔๙๑	มาก
๗.	สถานศึกษามีการศึกษาวเคราะห์และพัฒนาศึกษาในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนตามกรอบทิศทางของความต้องของการบริหารสถานศึกษา	๔.๒๓	.๕๒๓	มาก
๘.	บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ	๔.๒๐	.๕๕๖	มาก
๙.	มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้งานงบประมาณ	๔.๑๖	.๔๖๗	มาก
รวม		๔.๒๒	.๓๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๒๒๔$ $\sigma = .๓๙๑$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีระบบการบริหารการเงินและการบัญชีที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ($\mu = ๔.๓$, $\sigma = .๕๒๕$) ส่วนด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้งานงบประมาณ ($\mu = ๔.๑๖$, $\sigma = .๔๖๗$)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานทั่วไป (N=๑๒๔)

ข้อ	ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
๑.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	๔.๓๓	.๕๓๗	มาก
๒.	มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างชัดเจน	๔.๒๗	.๕๗๕	มาก
๓.	มีการสร้างแผนงานตามนโยบายตามที่วางแผนไว้	๔.๒๓	.๕๕๗	มาก
๔.	มีการกำหนดหน้าที่การทำงานของฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนอย่าง	๔.๓๔	.๕๒๔	มาก

ชัดเจน			
๕. มีการมอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้ร่วมงาน	๔.๓๕	.๕๕๖	มาก
๖. มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในโรงเรียน	๔.๓๖	.๕๘๙	มาก
๗. มีการสั่งงานและวินิจัยงานโดยใช้ระบบสารสนเทศ	๔.๔๐	.๕๕๓	มาก
รวม	๔.๓๓	.๔๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = ๔.๓๓$ $\sigma = .๔๔๒$)

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ทั้ง ๔ ด้านได้แก่ เพศ ประสบการณ์ ตำแหน่งและวุฒิการศึกษา

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ จำแนกตามเพศ

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ					
	ชาย			หญิง		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ	๔.๓๕	.๔๐๒	มาก	๔.๒๐	.๕๐๘	มาก
๒. ด้านบริหารงานบุคคล	๔.๓๘	.๓๘๗	มาก	๔.๒๘	.๔๕๙	มาก
๓. ด้านบริหารงบประมาณ	๔.๒๗	.๓๕๗	มาก	๔.๑๘	.๔๑๙	มาก
๔. ด้านบริหารงานทั่วไป	๔.๔๒	.๔๒๕	มาก	๔.๒๔	.๔๔๒	มาก
รวม	๔.๓๕	.๒๙๓	มาก	๔.๒๓	.๓๖๐	มาก

ผลค่าเฉลี่ย	$\mu = ๔.๒๙$	$\sigma = ๐.๓๓$ แปลผล = มาก
-------------	--------------	-----------------------------

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยจำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชาย ($\mu = ๔.๓๕$ $\sigma = .๒๙๓$) หญิง ($\mu = ๔.๒๓$ $\sigma = .๓๖๐$) พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ จำแนกตามประสบการณ์

การบริหารโรงเรียน ขนาดเล็กตามหลักอิทธิ บาท ๔	ระดับประสบการณ์								
	๕ ปีขึ้นไป			๕-๑๐ปี			๑๐ปีขึ้นไป		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ	๔.๑๖	.๕๔๓	มาก	๔.๔๗	.๓๕๐	มาก	๔.๒๒	.๔๓๙	มาก
๒. ด้านบริหารงานบุคคล	๔.๓๓	.๕๔๖	มาก	๔.๓๕	.๓๖๑	มาก	๔.๓๑	.๓๗๖	มาก
๓. ด้านบริหารงานงบประมาณ	๔.๒๕	.๓๔๓	มาก	๔.๓๔	.๓๒๓	มาก	๔.๑๔	.๔๔๕	มาก
๔. ด้านบริหารงานทั่วไป	๔.๓๗	.๔๔๗	มาก	๔.๓๖	.๓๖๐	มาก	๔.๒๗	.๔๘๒	มาก
รวม	๔.๒๘	.๓๔๙	มาก	๔.๓๔	.๓๖๖	มาก	๔.๒๓	.๓๗๗	มาก
ผลค่าเฉลี่ย	$\mu = ๔.๒๙$			$\sigma = ๐.๓๓$					

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยจำแนกตามประสบการณ์ ๕ ปีขึ้นไป ($\mu = ๔.๒๘$ $\sigma = .๓๔๙$) ๕ ถึง ๑๐ ปี ($\mu = ๔.๓๘$ $\sigma = .๓๖๖$) ๑๐ ปีขึ้นไป ($\mu = ๔.๒๓$ $\sigma = .๓๗๗$) พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ จำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ					
	ผู้บริหาร			ครูผู้สอน		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ	๔.๔๓	.๔๐๗	มาก	๔.๒๔	.๔๗๑	มาก
๒. ด้านบริหารงานบุคคล	๔.๔๑	.๔๑๐	มาก	๔.๓๑	.๔๓๐	มาก
๓. ด้านบริหารงบประมาณ	๔.๓๘	.๓๔๐	มาก	๔.๒๐	.๓๙๕	มาก
๔. ด้านบริหารงานทั่วไป	๔.๖๒	.๔๕๗	มากที่สุด	๔.๒๗	.๔๒๑	มาก
รวม	๔.๔๖	.๓๑๙	มาก	๔.๒๕	.๓๒๙	มาก
ผลค่าเฉลี่ย	$\mu = ๔.๓๖$		$\sigma = ๐.๓๒$		แปลผล = มาก	

จากตารางที่ ๔.๙ การวิเคราะห์ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหาร ($\mu = ๔.๔๖$ $\sigma = .๓๑๙$) ครูผู้สอน ($\mu = ๔.๒๕$ $\sigma = .๓๒๙$) พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ					
	ต่ำกว่าปริญญาโท			ปริญญาโทขึ้นไป		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ	๔.๒๖	.๓๖๘	มาก	๔.๒๙	.๖๖๓	มาก
๒. ด้านบริหารงานบุคคล	๔.๓๓	.๔๐๔	มาก	๔.๓๑	.๔๙๐	มาก
๓. ด้านบริหารงบประมาณ	๔.๒๐	.๓๖๒	มาก	๔.๓๐	.๔๖๐	มาก
๔. ด้านบริหารงานทั่วไป	๔.๒๘	.๔๐๕	มาก	๔.๔๔	.๕๑๘	มาก
รวม	๔.๒๗	.๒๙๐	มาก	๔.๓๔	.๔๓๑	มาก
ผลค่าเฉลี่ย	$\mu = ๔.๓๑$		$\sigma = ๐.๓๖$		แปลผล = มาก	

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ต่ำกว่าปริญญาโท ($\mu=๔.๒๗, \sigma=.๒๙๐$) ปริญญาโทขึ้นไป ($\mu=๔.๓๔, \sigma=.๔๓๑$) มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๓

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท	ข้อเสนอแนะ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านการบริหารวิชาการ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารวิชาการคือ มีการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ด้านหนังสือเรียน และต้องบูรณาการทั้งครูและนักเรียนเพื่อให้ได้รับความรู้ตามจุดประสงค์ของสาระ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านบริหารงานบุคคล	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านการบริหารงานบุคคล คือตำแหน่งเกษียณไม่ไล่คืน บุคลากรไม่ครบชั้น มีประชุมบ่อย
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านการบริหารงบประมาณ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านการบริหารงบประมาณ คือ ขาดแคลนงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน ทางรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณมาให้เพียงพอ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านบริหารงานทั่วไป	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ด้านบริหารงานทั่วไป คือ โรงเรียนขนาดเล็กมีงานมากเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณน้อย

๔.๖ ผลการสัมภาษณ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๗ ท่าน ซึ่งได้ให้แนวทางในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ดังนี้

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ควรเป็นอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ควรมีจิตใจที่ยอมรับความเป็นจริงมีความตั้งใจที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ^๑ ผู้บริหารต้องดูบริบทของโรงเรียน สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง เพื่อการวางแผนการบริหารร่วมกันเป็นทีม^๒ ผู้บริหารต้องมีความพึงพอใจกับสภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และจะต้องขยันหมั่นเพียรมีความมุ่งมั่นกับการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความสำเร็จไม่ว่าจะลำบากมากแค่ไหน เพื่อความสำเร็จของโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านวิชาการ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ควรมีแผนที่ครอบคลุมและทันสมัย รองรับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งสร้างเด็กให้เป็นคนดีมากกว่าคนเก่ง ทุกฝ่ายต้องทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการสรุปผลงานทุกครั้งที่มีการประเมิน เพื่อแก้ไขปรับปรุงผลงาน^๓ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยบูรณาการหลักอิทธิบาท ๔ สู่การเรียนการสอน ทั้ง ๔ ด้านเพื่อนักเรียนจะได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต๓ ด้านบริหารงานบุคคล

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่าการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านบริหารงานบุคคล ควรสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจในโรงเรียน ที่ผู้ปกครอง และคนทั่วไปมั่นใจในศักยภาพของโรงเรียน ครูควรมีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์กับนักเรียน มีการส่งเสริม อบรม ประชุม สัมมนา ร่วมกันทั้งโรงเรียน เพื่อรับทราบ

^๑ นายสมเกียรติ พุทธสอน,ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาคลี, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๒ นางประยูร ภูทอง,ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองจิกรี, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๓ นายโกมล กัลณา,ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

นโยบายตรงกัน และที่สำคัญต้องให้งานที่ตรงความสามารถแก่บุคลากรนั้นๆ^๙ ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร เช่น รางวัล ค่าตอบแทนหรือ การชมเชยเพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นแรงจูงใจให้แก่บุคลากร สร้างความสามัคคี สร้างทีมงานคุณภาพ^{๑๐} จะต้องปลูกฝังให้ครูทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของอิทธิบาท^{๑๑} คือมีความพึงพอใจต่อสภาพโรงเรียน ขยันในการสอน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อหาทางแก้ไขปัญหานักเรียนที่บกพร่อง

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารงบประมาณ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท^{๑๒} ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับมานั้นต้องใช้อย่างคุ้มค่า และเกิดผลประโยชน์สูงสุด วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้ครอบคลุม โปร่งใส ตรวจสอบได้และสร้างวัฒนธรรมสุจริต โดยมีผู้บริหารเป็นตัวอย่าง มีการประมาณการงบประมาณไว้ล่วงหน้า ประสาน ประชุมประชาสัมพันธ์ ให้มีการรับบริจาคเป็นครั้งคราว^{๑๓} จะต้องพึงพอใจต่องบประมาณที่ได้น้อย ตามการบริหารของโรงเรียน ใช้งบประมาณอย่างประหยัด ระดมทุนเพื่อการศึกษาจากภายนอก และวิเคราะห์การใช้งบประมาณอย่างรอบคอบ

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท^{๑๔} ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท^{๑๕} ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานทั่วไป การมอบหมายงานให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกัน และมีเป้าหมายตรงกัน^{๑๖} จัดทำแฟ้มข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการสร้างเครือข่ายชุมชน ผู้ปกครอง สร้างความตระหนัก รักและหวงแหนโรงเรียน มีการยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย ในการบริหารงานทั่วทั้งไปของทุกกิจกรรม จะต้องพยายามบูรณาการตามหลักอิทธิบาท^{๑๗} คือพอใจกับงาน มีความขยันหมั่นเพียรอดทน รู้จักวิเคราะห์งานและกิจกรรมต่างๆ

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นแนวทางการใช้อิทธิบาท ๔ ของผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาทของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ที่สำคัญได้แก่ บุคลากรทุกฝ่ายทุกคนจะต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ และเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน มีการ

^๙ นายไพฑูรย์ จินโต, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^{๑๐} นางประภาพร มั่นพรม, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดทิพย์รส, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

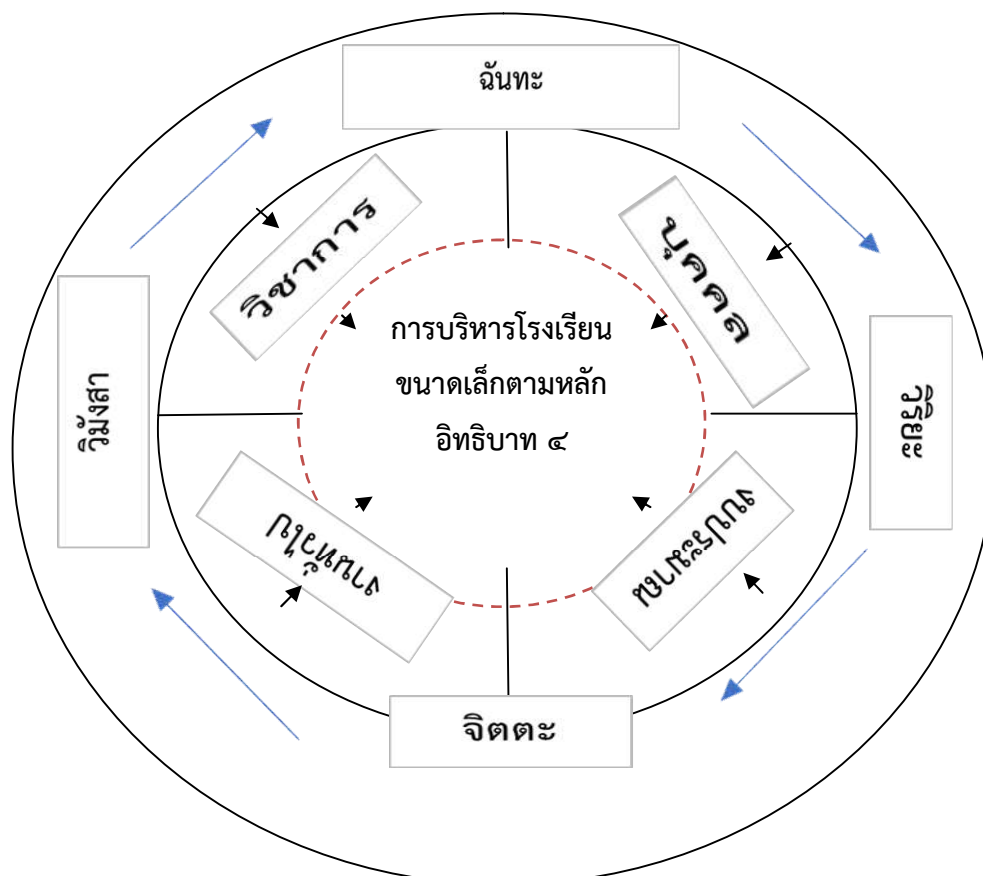
^{๑๑} นายไพฑูรย์ แดงนัย, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^{๑๒} นางประครอง ชุนอภัย, ครูชำนาญการพิเศษวัดสว่างวงศ์, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่ หรืองานในส่วนที่ตนรับผิดชอบ จึงจะถึงความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า ใส่ใจในการทำงานทุกอย่าง ทุกหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำและมุ่งกระทำงานรู้จักพิจารณาเหตุ สัมผัสผล ในการปฏิบัติงานของตนเอง และของผู้ร่วมงานว่าดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ ได้ผลสำเร็จ เมื่อเกิดอุปสรรคหรือปัญหา หาวิธีการบริหารกิจการงานให้สำเร็จ โดยติดตามประเมินผลงานและนำมาวิเคราะห์หาคำให้ทราบเหตุผล พิจารณาแก้ไขปัญหานั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

4.7 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอลำดวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๓ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แสดงภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีผลกระทบถึงการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนที่ต้องตอบสนองการผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องประกอบกับวัฒนธรรมของชาติไทยที่เป็นผู้มีความเป็นอยู่เรียบง่าย เช่น สังคมเกษตรกรรมมีความเอื้ออาทรสูง มีน้ำใจโอบอ้อมอารี โรงเรียนต้องอยู่ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับเป็นความหวังของสังคม ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นบรรพบุรุษถึงเยาวชนรุ่นต่อไป ให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนไปทิศทางใด

ในส่วน of สถานศึกษาบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหารการศึกษา จะต้องสนใจในด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความรู้ที่มาจากแหล่งต่าง ๆ โดยที่ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากก็จะกลายเป็นผู้ที่มีความทันสมัย อยู่ในยุคของสังคมฐานความรู้ คือการใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะความรู้เกิดจากปัญญา การค้นหา ศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ห้จ้ย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่แท้จริง เชื่อถือได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ “อิทธิบาท 4” เป็นธรรมะพื้นฐานที่จะได้ถูกนำมาใช้อย่างบ่อยครั้ง ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ให้คำแปลไว้อย่างเข้าใจได้ง่าย ๆ ว่า ๑) ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ คือ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ๔) วิมังสา คือ ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นจากจะบริหารให้สำเร็จได้นั้นอันดับแรกต้องทำใจ สร้างความปรารถนาอย่างแรงกล้า หรือก็คือสร้าง “ฉันทะ” ให้เกิดก่อนนั่นเอง ที่นี้เมื่อมีฉันทะในเรื่องการบริหารแล้ว ต่อมาก็ต้องใช้ความพยายามพากเพียรให้สำเร็จใน งานที่เราจะทำซึ่งในที่นี้คือสิ่งที่เราได้มาจากฉันทะนั้นเอง เมื่อความพากเพียรเกิดแล้วตัวพากเพียรนี้เองที่เรียกว่า “วิริยะ” ที่นี้อาการต่อไปของอิทธิบาท 4 มันจะสอดประสานเกิดก่อขึ้นเองโดยอัตโนมัติ คืออาการเอาใจใส่และฝักใฝ่ในสิ่งที่ต้องการทำหรือในที่นี้คือการบริหารเมื่อฝักใฝ่อยู่อย่างสม่ำเสมอแล้วทุก ๆ นาทีที่ว่าง หรือเห็นสิ่งใดพบสิ่งใดที่เป็นความรู้แล้วก็จะเกิด “จิตตะ” อย่างที่เราไม่รู้ตัว พอถึงที่สุดแล้วก้าวต่อไปของอาการแห่งอิทธิบาท 4 ก็จะมีเกิดขึ้นคือกระหายอยากในความรู้ จากที่เคยรออยู่ด้วยอาการจิตตะ จะเปลี่ยนเป็นการค้นคว้าหาองค์ความรู้ในการบริหาร และหาเหตุและผลที่จะได้รับจากองค์ความรู้ออกมา ซึ่งตรงนี้ก็จะได้ตัว “วิมังสา” ไปโดยปริยาย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Description Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และสรุปข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยจำแนกตาม ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน การนิเทศในสถานศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวน 124 คน วิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรตัวอย่าง เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกเพศ ประสบการณ์ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑.๑. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๖๕ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕๒.๔๒ และเป็นชาย จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๘

ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี มีจำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๔ มีประสบการณ์ทำงาน ๕-๑๐ ปี มีจำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๑ และตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปจำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๕

ตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๒ เป็นครูผู้สอนจำนวน จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖๘

วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาโท มีจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๘ มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มีจำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๒

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓”โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ ด้านการบริหารวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การบริหารจัดการวิชาการ ส่วนด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการวางแผน การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

๒) ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมายความสำเร็จ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน

๓) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมายความสำเร็จ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน

๕.๑.๓ ผลการทดสอบเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓

สมมติฐานที่ ๑ เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งต่างกันต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ วุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๓ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.1.4 สรุปผลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทิธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทิธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ ควรมีจิตใจที่ยอมรับความเป็นจริงมีความตั้งใจที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงานอย่างเต็ม กำลังความสามารถ ผู้บริหารต้องดูบริบทของโรงเรียน สภาพแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง เพื่อ การวางแผนการบริหารร่วมกันเป็นทีมบุคลากรทุกฝ่ายทุกคน จะต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตน รับผิดชอบอยู่ และเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน มีการเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถใน การทำกิจการงาน มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จ เรียบร้อยอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบ กิจการงานในหน้าที่ หรืองานในส่วนที่ตนรับผิดชอบ จึงจะถึงความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า ใส่ใจในการทำงานทุกอย่าง ทุกหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำและมุ่งกระทำ งานรู้จักพิจารณาเหตุ สัมผัสผล ในการปฏิบัติงานของตนเอง และของผู้ร่วมงานว่าดำเนินไปตาม นโยบายและแผนงานที่วางไว้ ได้ผลสำเร็จ เมื่อเกิดอุปสรรคหรือปัญหา หาวิธีการบริหารกิจการงานให้ สำเร็จ โดยติดตามประเมินผลงานและนำมาวิเคราะห์หาคำให้ทราบเหตุผล พิจารณาแก้ไขปัญหานั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทิธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลาง แห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทิธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตาม หลักอทิธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากร ของโรงเรียนในกลุ่มพระสังข์ ต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทิธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลาง แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ อยู่ในระดับที่มาก ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารหลักสูตร ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓) การนิเทศในสถานศึกษา ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของ ทองหล่อ ชัยเดช^๑ ได้กล่าวไว้ว่า “การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำงานไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล”

เมื่อพิจารณารายด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑. ด้านการบริหารวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภัสสร เส็งเส^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๒” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลี มีดังนี้ ๑)ด้านการบริหารหลักสูตร ให้มีการจัดอบรมผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือหลักสูตรการเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ๒)ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้มีการจัดสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและสร้างแรงจูงใจ ๓)ด้านการวัดและประเมินผล ให้มีการจัดอบรมผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล สร้างเครื่องมือให้สอดคล้องและหลากหลายครอบคลุมตัวชี้วัด

๒. ด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาณิชย สาขามูละ^๓ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานในด้านการบริหารบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ๐.๕

^๑ บงกชกานต์ ไชยสุรินทร์, “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา, (คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒ รุ่งสันต์ โยศรีคุณ, “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ”, สารนิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๓ เพียรพันธ์ กิจพานิชย์เจริญ, “ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒).

๓. ด้านการบริหารงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการนิเทศในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล เสือพันธ์^๕ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารงานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต ๒” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ระดับการบริหารงานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต ๒ ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก โดยผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษปกรณ์ สาคร^๕ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการศึกษาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ สำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก” ผลการศึกษา พบว่า ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการจำเป็นได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีการพัฒนาสมรรถนะตามกระบวนการจัดการความรู้ ด้านความรู้และทักษะอยู่ในระดับมาก และมีการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บุคลากรที่มีเพศต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓ ทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย พลรักษา ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน

^๕พระวัชรินทร์ ชินวโร(ยิ้มย่อง), “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๕กฤษปกรณ์ สาคร, “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ สำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗).

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ (การบริหารการศึกษา) พบว่า ๑. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยด้านที่มีทักษะสูงสุดคือ ด้านมนุษย รองมาคือ ด้านเทคนิค ส่วนด้านที่มีพฤติกรรมต่ำสุด ด้านความคิดรวบยอด ๒. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ จำแนกตามสถานภาพมีพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมสูงกว่าครูผู้สอนและเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทั้งภาพรวมและรายด้านเช่นเดียวกัน โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ๒๐ ปี มีพฤติกรรมสูงกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ ๑๑ – ๒๐ ปี และต่ำกว่า ๑๐ ปี ตามลำดับ^๖

บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอนาคู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ โดยภาพรวมแตกต่าง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลวรรณ วัฒนา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา พบว่า ๑) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และที่ตั้งโรงเรียน พบว่ามีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อจำแนกตามสภาพและรูปแบบการจัดชั้นเรียน พบว่า มีสภาพปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการโดยรวมแตกต่างกัน ๓) การศึกษาปัญหา พบมากที่สุด ด้านบุคลากรขาดความรู้ ในการบริหารวิชาการ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดทักษะในการปฏิบัติงาน การขาดงบประมาณในการพัฒนา มีข้อเสนอแนะ คือ การจัดอบรม การทำคู่มือการปฏิบัติงาน การพัฒนาหลักสูตร การติดตามอย่างต่อเนื่องโดยศึกษานิเทศก์ และการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนมาสนับสนุนการบริหาร

บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอนาคู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ โดยภาพรวมแตกต่าง

^๖ อำนวย พลรักษา ,ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ ,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๖)

กัน จึงยอมรับตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญาภา เมธีวรณัฏฐ์^๗ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตามหลักอริยสัจ ๔ กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาศักยภาพตามหลักอริยสัจ ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาระบบการพัฒนาศักยภาพตามหลักอริยสัจ ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง แตกต่างกัน

บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยสัจ ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงเจริญ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาจุฑาภิบาล บัวทอง^๘ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗” ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครูที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอริยสัจ ๔ ต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอริยสัจ ๔ ต่างกัน และผู้มีประสบการณ์ทำงานต่างกันก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านวิริยะ แตกต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยสัจ ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงเจริญ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแนวทางในการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยสัจ ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงเจริญ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ดังนี้

^๗จิตติพร จิตตรี, “ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๓”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๗).

^๘ พระมหาจุฑาภิบาล บัวทอง, “การใช้หลักอริยสัจ ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒).

๑) ผู้บริหาร ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ โดยต้องมีใจ ใช้ปัญญา

๒) ผู้บริหารควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การวัดผลและประเมินผล

๓) เพิ่มแนวทางการนิเทศ การกำกับติดตาม ของผู้บริหารให้มีแนวทางเพื่อช่วยให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานวิชาการ

๔) ควรให้ความสำคัญและผลักดันการบริหารงานโดยการใช้แนวคิดหลักการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๕) ควรให้เชื่อมโยงกับส่วนงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภายในและภายนอก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๑) ควรนำวางแผนการบริหารงานมาปรับใช้แนวทางต่างๆ และมีแผนการพัฒนางานทุกฝ่ายที่สามารถใช้ได้จริง

๒) ควรที่จะกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพด้วยหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับความชอบธรรม และจริยธรรมที่เกิดขึ้น

๓) ควรมีการปฏิบัติการ ในด้านการบริหารงาน เป็นต้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงตาล สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต ๓ ซึ่งได้มีข้อคิดสำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

๑) ควรศึกษาการนำแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านหลักธรรมอื่นๆ เช่น พรหมวิหาร๔ สังคหวัตถุ๔

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท๔ กับหน่วยงานที่ยังไม่ได้ทำวิจัย

๓) ควรมีการศึกษากระบวนการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้จะก่อประโยชน์ต่อการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. เอกสารชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

การนต์ กรุณา. แนวทางการไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒.

กิตติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรพัฒนา, ๒๕๔๒.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ธรรมภาคปฏิบัติ ๖. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๕

จันทร์ธานี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕.

ณรงค์ สัจพันโรจน์. อ้างถึงใน ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ ๑-๘ พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑.

ณัฐพันธุ์ เขจรนนท์. การบริหารทรัพยากรบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็นยูเคชั่น, ๒๕๔๕.

เด่น ชะเนติย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๓๓.

ธงชัย สันติวงษ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๒.

ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. ระบบงานวิชาการในระดับประถมศึกษา แนวการศึกษาชุดวิชาการ นิเทศ หน่วยที่ ๑ - ๗. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการบรรยาย. ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์, ๒๕๔๖.

นิพนธ์ กิณวงศ์. หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พิษณุโลก: ตระกูลไทย, ๒๕๔๓.

บรรยงค์ โตจินดา. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ประยูร ธรรมจิตต์โต. พุทธวิธีในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ปัญญา แก้วก้อย และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือเขตพื้นที่เป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

พนัส หันนาคินทร์. ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). ธรรมบุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๕.

พิทยา บวรวัฒนา. การบริหารเชิงบูรณาการ. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๙.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐.

เมธี ปลืมนานนท์. การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์, ๒๕๒๕.

ยุทธไถยวรรณ. การบริหารการผลิต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๕.

ระรัตน์ กิจจาร์ักษ์. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๒.

ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน .พุทธศักราช ๒๕๔๒.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐.

วิรัช วิรัชวิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.

สมคิด บางโม. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๐.

สมยศ นาวิการ. การบริหารตามสถานการณ์. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕.

สมาน รังสียกฤษณ์. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิก, ๒๕๔๖.

สิริภพ เหล่าลาภะ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

สุพิน เกชาคุปต์. การจัดการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

สุภาพร พิศาลบุตร. การสรรหาและบรรจุพนักงาน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารและตาราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓.

สุวรรณภิรมย์. เอกสารคำสอนวิชา การบริหารงานบุคคล Personnel management. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

เสนาะ ตีเยาว์. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

เสรี ราชโรจน์. แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๕.

เสรี ราชโรจน์. อ้างถึงใน สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี. ๒๕๔๕

อดิศร เพียงเกษ. วิถีเอาชนะใจคน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

อมรชัย ตันติเมธ. การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.

อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักการทฤษฎีการบริหารการศึกษาการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๔๒.

อำพล ทิมसार. หลักการ และวิธีการงบประมาณทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักงบประมาณ, ๒๕๓๘.

อุทัย หิรัญโต. หลักการบริหารงานบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑.

อุษณีย์ จิตตะปาโลและนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัตติ. การบริหารงานบุคคล ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๘.

(๒)วิทยานิพนธ์

กนกวรรณ เชื้อบ้านเกาะ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2559.

จรรยา มุ่งการนา. อ้างใน ปรียากร พิรพัฒน์นันท์ . “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑”. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๓.

จันจิรา อมรสกิต. การบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3.วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. การบริหารงานวิชาการ. ปัตตานี: ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๕.

ฐิตินน ชนะศักดิ์.ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทกับประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ๒.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

ณัชชา อมราภรณ์“การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร”. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ณัฐวรรณฐิตาคม. ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

ณิชาภัทร เงินจัตุรัส .การประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนวรรณรัตน์ศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

ดิเรก วรรณเศียร. “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธีระชัย อินทร์น้อย. ดาบตำรวจ. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

นงนุช อัมมทินวงศ์. ความต้องการพัฒนางานวิชาการของครูโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดนนทบุรี. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๔๒.

นฤมล ราชบุรี. “การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบในกรุงเทพมหานคร”.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

บัญชา พูนพั้ง .การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2551.

ปรีชา นาคจำรูญ.รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓.ผลงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓,พ.ศ.๒๕๕๕.

พระครูประพัฒน์ธรรมาภรณ์ (ประพันธ์ วรรณโม).ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอริยาบท ๔ ของครูในโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศรีชะเกษ อำเภอมะนัง จังหวัดหนองคาย.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2559.

พระครูปลัดอนุกวดี ธมมวโร (ทำนา) .การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559.

พระธรรมาสน์ยานนโท(ประเสริฐศิลป์). “การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม ๗”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระมหาทองดี นิธิโก (สุรทัญญ์) . “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” .วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาจุฬินกร บัวทอง. “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒.

พลภัทร ปิ่นทอง. “การบริหารโรงเรียนของรัฐตามหลักพรหมวิหารธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พัชรพร วีรสิริ. “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖.

มนตรี พุ่มซ้อน. “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ ๔ ระดับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก”. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เมย์ อำนวยพันธ์. “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำลูกขันบุรี จังหวัดกำแพงเพชร”. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เยาวภา ประคองศิลป์. “การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการและหน่วยงานทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา” รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๖.

วัชรพล สุดสายเนตร. “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓”. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

วานิชย์ สาขามูละ. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๕.

วิชญาภา เมธีวรฉัตร. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศิรวิวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สถิตย์รัชปต์. “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”. ศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๘.

สมยศ นาวิการ. การบริหารตามสถานการณ์. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๕.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. ผศ.ดร. หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

สุนันทา รุ่งเนียม.การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2553

สุพิน เกษาคุปต์. การจัดการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

สุเมธี จันทรหอม “การศึกษารูปแบบการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1” เอกสารอันดับที่ 27/2557 (กลุ่มนิเทศและติดตามประเมินผลการศึกษานักเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๒, ๒๕๕๘).

สุวิทย์ ยอดสละ. “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่: ทางเลือกหรือทางรอด” ดุษฎีนิพนธ์. สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม, ๒๕๕๑.

อารียา บุญมี.การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

อำนวย พลรักษา .ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

อุบล เพียรพิทักษ์. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2548.

อุบล เพียรพิทักษ์. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2548.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สมศ. ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. ออนไลน์. แหล่งที่มาจาก: www.prachachat.net. [๒ ม.ค. ๒๕๖๑]

(๔) สัมภาษณ์

นายโกมล กัลณา. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก. 12 กุมภาพันธ์ 2561

นางประครอง ขุนอภัย. ครูชำนาญการพิเศษวัดสว่างวงศ์. 8 กุมภาพันธ์ 2561

นายสมเกียรติ พุทธสอน. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาคี. 10 กุมภาพันธ์ 2561.

นางประภาพร มั่นพรม. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดทิพย์รส. 10 กุมภาพันธ์ 2561

นายไพฑูรย์ แดงนัย. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ. 8 กุมภาพันธ์ 2561

นายไพฑูรย์ จินโต. รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ. 8 กุมภาพันธ์ 2561

(๕) ภาษาอังกฤษ

Dale Yoder. Personnel Principles and Policies. (fourth printing. Englewood Cliffs : New Jersey Prentice - Hall. Inc. 1956.

Henri Fayol. Industrial and General Administration. (New York :Mc-Grew Hill.1930.

Hoy. Wayne K. & Cecil. Masker G. Educational Administration Theory. Research. and Practice. (NenYork : McGraw – Hill Inc. ๑๙๙๖.

Luther Gulick and LyndallUrwick. Papers on the Science of Administration. (New York : Institute of Public Administration. 1937.

Simon. Smithburg &Thompson. Public Administration. 14th ed. (New York : Alfred A.Knope. 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิจัย

เรื่องการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต ๓

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ซึ่งแบ่งแบบสอบถาม ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ กระบวนการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

ขอความกรุณาทุกท่านตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงทุกข้อ ซึ่งข้อมูลจะเป็นข้อมูล และคณะผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ทางวิชาการในภาพรวม เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ว่างกับข้อมูลจริงของท่าน

ที่	ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕
๑	เพศ					
	ชาย	+๑	๐	+๑	+๑	+๑
	หญิง					
๒	ประสบการณ์ในการทำงาน					
	ต่ำกว่า ๕ ปี					
	๕-๑๐ปี	+๑	๐	+๑	+๑	+๑
	๑๐ปีขึ้นไป					
๓	ตำแหน่ง					
	ผู้บริหาร	+๑	๐	+๑	+๑	+๑
	ครูผู้สอน					
๔	วุฒิการศึกษา					
	ต่ำกว่าปริญญาโท	+๑	๐	+๑	+๑	+๑
	ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป					

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างท้ายข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็น การป้องกันและแก้ไขอยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็น การป้องกันและแก้ไขอยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็น การป้องกันและแก้ไขอยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็น การป้องกันและแก้ไขอยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็น การป้องกันและแก้ไขอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอริยาบท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้	ระดับความเป็นจริง							แปลผล
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕	ผลรวม	ค่า IOC	
	ด้านการบริหารวิชาการ								
๑	โรงเรียนมีการวางแผน การ บริหารงานวิชาการ การจัดการ เรียนการสอน โดยทุกฝ่ายมีส่วน ร่วมทุกขั้นตอน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒	มีแผนบริหารงานธุรการ สาร บรรณ และงานทะเบียน นักเรียนอย่างเป็นระบบ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓	มีการจัดทำหลักสูตรทางการ ศึกษาและนำหลักสูตรไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔	มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรายวิชา ความถนัด ความสนใจ ของ ผู้เรียน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕	โรงเรียนกำหนดวิธีการ แนว ทางการปฏิบัติใน การ บริหารหลักสูตรศึกษาอย่าง ชัดเจน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้	ระดับความเป็นจริง							ประเมินผล
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕	ผลรวม	ค่า IOC	
๖	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การบริหารจัดการ วิชาการ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗	มีการรายงานผล การตรวจสอบ ทบทวน การพัฒนาและ ปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๘	มีมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษาทั้งภายในและ ภายนอกอย่างเป็นระบบ	๐	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
ด้านการบริหารงานบุคคล									
๙	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ภาระงาน การแบ่งส่วนงานโดยตระหนักถึง ความรู้ ความสามารถ ความ เชี่ยวชาญ ความรับผิดชอบตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๐	โรงเรียนได้กำหนดคุณลักษณะ และคุณสมบัติของบุคลากรไว้ ชัดเจน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๑	มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้อง ตามความต้องการของโรงเรียน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๒	มีการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อ เพิ่มพูนทักษะใน การทำงาน ให้แก่บุคลากร	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๓	มีการยกย่อง เชิดชูเกียรติหรือ ประกาศเกียรติคุณบุคลากร	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๔	มีการปูนบำเหน็จความชอบ บุคลากรตามความสามารถ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๕	โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจ ของบุคลากรให้ทำงานสู่ เป้าหมายความสำเร็จ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้	ระดับความเป็นจริง							ประเมินผล
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕	ผลรวม	ค่า IOC	
๑๖	โรงเรียนมีระเบียบในการปฏิบัติงาน ทำให้งานรวดเร็วเกิดประสิทธิภาพ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
	ด้านการบริหารงบประมาณ								
๑๗	โรงเรียนให้การสนับสนุนแก่ครูบุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน	+๑	๐	๐	+๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๘	มีการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๙	ได้รับจัดสรรงบประมาณ เงินอุดหนุน อย่างเพียงพอ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๐	มีระบบการบริหารการเงินและการบัญชีที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	4	๐.๘	ใช้ได้
๒๑	มีการประเมินการดำเนินงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผล	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	4	๐.๘	ใช้ได้
๒๒	มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณจากองค์การภายในและองค์การภายนอก	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๓	สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาการศึกษาในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนตามกรอบทิศทางของความต้องของการบริหารสถานศึกษา	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๔	บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๕	มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้	ระดับความเป็นจริง							ผล รวม	ค่า IOC	ผล สรุป
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕	คนที่ ๖	คนที่ ๗			
	ด้านการบริหารงานทั่วไป										
๒๖	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๒๗	มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาของ โรงเรียนอย่างชัดเจน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๒๘	มีการสร้างแผนงานตาม นโยบายตามที่วางแนวทางไว้	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๒๙	มีการกำหนดหน้าที่การทำงาน ของฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนอย่าง ชัดเจน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๓๐	มีการมอบหมายงานหน้าที่ ความรับผิดชอบให้เหมาะสม กับความสามารถของผู้ร่วมงาน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๓๑	มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายใน โรงเรียน	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้
๓๒	มีการสั่งงานและวินิจฉัยงาน โดยใช้ระบบสารสนเทศ	+๑	๐	+๑	+๑	+๑		๔	๐.๘		ใช้ได้

หมายเหตุ

๑. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ - ๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้

๒. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุงยังใช้ไม่ได้

ตัวอย่างเช่น

๑. คำถามข้อที่ ๑ มีผู้เชี่ยวชาญตรวจ ๕ ท่าน แต่ละท่าน ให้คะแนน +๑ ทั้ง ๕ ท่าน การหาค่า IOC มีดังนี้ คือ

๒. หาผลรวมของคะแนนในข้อ ๑ โดยการบวก ๑+๑+๑+๑+๑ เท่ากับ ๕ คะแนน

๓. หาค่าด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ คือ จากผลรวมคะแนน / จำนวนผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ ๕
หาร ๕ = ๑.๐๐ แล้วนำผลไปเทียบกับ

เกณฑ์ที่ตั้งไว้ ถ้าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงสูง มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป แสดงว่า
นำไปใช้ได้ ถ้ามีค่าต่ำกว่า ๐.๕

ต้องตัดทิ้ง ส่วนในข้ออื่น ๆ ก็ทำวิธีเดียวกันทั้งหมด

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

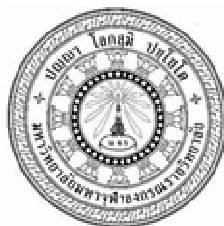
R คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของท่าน

ที่	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕
๑	ด้านการบริหารวิชาการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๒	ด้านการบริหารงานบุคคล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๓	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์
อำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ ของกลุ่ม
โรงเรียนพระสังข์ อำเภอตากลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

ที่	กระบวนการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเชิง พุทธบูรณาการในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		๑ คนที่ ๑	๒ คนที่ ๒	๓ คนที่ ๓	๔ คนที่ ๔	๕ คนที่ ๕
๑	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔ เพื่อเป็น ศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๒	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยา บท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๓	การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยา บท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๔	การบริหารงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยา บท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑
๕	การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยา บท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑

ภาคผนวก ข

ตารางสรุปความเชื่อมั่น(Reliability)ของแบบสอบถาม

ตารางสรุปความเชื่อมั่น(Reliability)ของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.936	32

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
a1	4.17	.747	30
a2	4.20	.761	30
a3	4.43	.626	30
a4	4.60	.498	30
a5	4.43	.679	30
a6	4.37	.669	30
a7	4.30	.535	30
a8	4.17	.531	30
b1	4.33	.547	30
b2	4.27	.521	30
b3	4.33	.547	30
b4	4.40	.621	30
b5	4.30	.596	30
b6	4.17	.531	30
b7	4.50	.509	30
b8	4.20	.484	30
c1	4.27	.521	30
c2	4.27	.583	30
c3	4.13	.507	30
c4	4.37	.556	30

c5	4.33	.547	30
c6	4.27	.583	30
c7	4.17	.379	30
c8	4.17	.461	30
c9	4.13	.776	30
d1	4.13	.507	30
d2	4.27	.583	30
d3	4.17	.531	30
d4	4.30	.596	30
d5	4.13	.507	30
d6	4.37	.615	30
d7	4.33	.606	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	132.80	105.614	.521	.935
a2	132.77	106.323	.463	.935
a3	132.53	106.533	.561	.934
a4	132.37	108.999	.473	.935
a5	132.53	104.602	.656	.933
a6	132.60	104.386	.683	.932
a7	132.67	107.747	.553	.934
a8	132.80	108.579	.480	.935
b1	132.63	108.723	.452	.935
b2	132.70	107.597	.583	.934
b3	132.63	106.723	.633	.933
b4	132.57	104.806	.706	.932
b5	132.67	105.264	.699	.932
b6	132.80	106.855	.641	.933
b7	132.47	110.120	.355	.936
b8	132.77	107.978	.592	.934
c1	132.70	108.631	.485	.935
c2	132.70	108.976	.399	.936
c3	132.83	108.902	.473	.935
c4	132.60	108.524	.461	.935
c5	132.63	109.689	.365	.936
c6	132.70	105.666	.681	.932

c7	132.80	110.028	.503	.935
c8	132.80	109.269	.486	.935
c9	132.83	111.523	.125	.940
d1	132.83	106.833	.675	.933
d2	132.70	104.769	.759	.932
d3	132.80	105.890	.733	.932
d4	132.67	105.816	.652	.933
d5	132.83	107.523	.607	.933
d6	132.60	105.628	.646	.933
d7	132.63	107.275	.520	.934

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
136.97	114.171	10.685	32

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากท่านเป็นความลับ และมีให้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด แบบสอบถามนี้มี ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ จำนวน ๓๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ลงในช่องหน้าข้อความแสดงสถานภาพของท่านตามที่เป็นจริง
ข้อมูลส่วนบุคคล

๑. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 5 ถึง 10 ปี ☐ 10 ปีขึ้นไป

3. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร ☐ ครูผู้สอน

4. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาโท ☐ ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยบท ๔ ของกลุ่มโรงเรียน
พระสังข์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ใน ๔ ด้าน รวม
เป็น ๓๒ ข้อ

คำอธิบายนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริย
บท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์
เขต ๓

หลักอริยบท ๔ หมายถึง หลักธรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งจะนำพาชีวิตประสบ
ผลสำเร็จตามปรารถนา มี ๔ ประการ ดังนี้

๑) ความพอใจ (ฉันทะ) หมายถึง ความพอใจ รักใคร่ที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้น
อยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

๒) ความเพียร (วิริยะ) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายามอย่าง
ต่อเนื่อง เข้มแข็งอดทนเอาธุระ ไม่ท้อถอย

๓) ความตั้งใจ (จิตตะ) หมายถึง การตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วย
ความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

๔) ความไตร่ตรอง (วิมังสา) หมายถึง การรู้จักใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญใน
ในสิ่งที่ทำ ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อสงสัยหย่อน มีการวางแผน วัดผลและปรับปรุงแก้ไข

คำชี้แจง : ระดับในการพิจารณาโปรดใส่ ✓ ลงในช่อง ท้ายข้อความ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	ด้านการบริหารงานวิชาการ					
๑	โรงเรียนมีการวางแผนการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน					
๒	มีแผนบริหารงานธุรการ สารบรรณ และงานทะเบียนนักเรียนอย่างเป็นระบบ					
๓	การจัดทำหลักสูตรทางการศึกษาและนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ					
๔	มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรายวิชา ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียน					
๕	โรงเรียนกำหนดวิธีการ แนวทางการปฏิบัติในการบริหารหลักสูตรศึกษาอย่างชัดเจน					
๖	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การบริหารจัดการวิชาการ					
๗	มีการรายงานผล การตรวจสอบทบทวน การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ					
๘	มีมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ					
	ด้านการบริหารงานบุคคล					
๙	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ภาระงาน การแบ่งส่วนงานโดยตระหนักถึงความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความรับผิดชอบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้					
๑๐	โรงเรียนได้กำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติของบุคลากรไว้ชัดเจน					
๑๑	มีการพัฒนาบุคลากรสอดคล้องตามความต้องการของโรงเรียน					

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอทธิบาท ๔	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๒	มีการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานให้แก่บุคลากร					
๑๓	มีการยกย่อง เชิดชูเกียรติหรือประกาศเกียรติคุณบุคลากร					
๑๔	มีการปูนบำเหน็จความชอบบุคลากรตาม					
๑๕	โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ และความพึงพอใจของบุคลากรให้ทำงานสู่เป้าหมายความสำเร็จ					
๑๖	โรงเรียนมีระเบียบในการปฏิบัติงาน ทำให้งานรวดเร็วเกิดประสิทธิภาพ					
	ด้านการบริหารงบประมาณ					
๑๗	โรงเรียนให้การสนับสนุนแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการทำงาน					
๑๘	มีการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ					
๑๙	ได้รับจัดสรรงบประมาณ เงินอุดหนุน อย่างเพียงพอ					
๒๐	มีระบบการบริหารการเงินและการบัญชีที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้					
๒๑	มีการประเมินการดำเนินงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผล					
๒๒	มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณจากองค์การภายในและองค์การภายนอก					
๒๓	สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาการศึกษาในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนตามกรอบทิศทางของความต้องของการบริหารสถานศึกษา					
๒๔	บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ					
๒๕	มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ					

ข้อ	การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท ๔	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	ด้านการบริหารงานทั่วไป					
๒๖	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
๒๗	มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างชัดเจน					
๒๘	มีการสร้างแผนงานตามนโยบายตามที่วางแนวทางไว้					
๒๙	มีการกำหนดหน้าที่การทำงานของฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนอย่างชัดเจน					
๓๐	มีการมอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้ร่วมงาน					
๓๑	มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในโรงเรียน					
๓๒	มีการสั่งงานและวินิจฉัยงานโดยใช้ระบบสารสนเทศ					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท 4 ดังนี้

1. ท่านคิดว่าวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอริยาบท 4 มีปัญหาใดบ้างในด้านต่อไปนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ

-ปัญหา อุปสรรค.....

.....

-ข้อเสนอแนะ.....

.....

1.2 ด้านการบริหารงานบุคคล

-ปัญหา อุปสรรค.....

.....
 -ข้อเสนอแนะ.....

1.3 ด้านการบริหารงานงบประมาณ

-ปัญหา อุปสรรค.....

-ข้อเสนอแนะ.....

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

-ปัญหา อุปสรรค.....

-ข้อเสนอแนะ.....

โอกาสนี้ ผู้วิจัยหวังว่า

จะได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตาจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

ขอขอบคุณท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

.....
 (พระอมรศักดิ์ อธิปัญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย
เรื่อง แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ
กลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคิลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต ๓

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอตาคิลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลเสียต่อผู้สัมภาษณ์ทั้งในหน้าที่และการงานแต่อย่างใด

ขอขอบคุณท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

.....
(พระอมรศักดิ์ อธิปญโญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

คำชี้แจงเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์และเสนอความเห็น

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....น.

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดาคลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓”

๑. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?

.....

๒. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?

.....

๓. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?

.....

๔. การบริหารงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?

.....

๕. การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร?

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

จบการสัมภาษณ์ เวลา.....น.

.....
(พระอมรศักดิ์ อธิปัญญา)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ผู้สัมภาษณ์

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บันทึกศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๔๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๗๔๓

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอดำเนินการขอพระราชทานแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน ดร.ปฏิกรณ์ สำนึง อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ด้วย พระบรมราชินี ญา อธิปญญา นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บันทึกศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์จำกาศาสสิ สังกัด เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบันทึกศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึง เรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ รายละเอียด ปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัศรเดช พรหมศิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้รับทราบ/แจ้ง

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๓(๔)/ ๗๔๔๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นางประภาพร มั่นพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบสอบถาม (IOC) จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปยุโธ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์ เขต ๓" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

อธิการบดีมหาวิทยาลัย
๒๑ ธค ๖๐

(ดร.อัศรเดช พรหมศิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/ ๗๔๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นางประภาพร มั่นพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบสอบถาม (IOC) จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอตากถี่ สังกัด เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

ด้วยดีด้วยความเคารพ
๑๗ ธ.ค. ๖๐

(ดร.อัครเดช พรหมกลบ)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/ ๗๔๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นายโกลน กัลณา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม
๒. แบบสอบถาม (IOC) จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงเจริญ จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดงเจริญ จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๓ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายโกลน กัลณา)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก
๒๐ ธ.ค. ๒๕๖๐

(ดร.อัศรเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

પી. ૧૪ ૧૭૧૬.૭(૬)/૧૬૬

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน รศ.ดร.วรภุช ถิ่นช้าง อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปัญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๙๙๙๙๐๒๐๑๐ นิตปริญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอตาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลาฬ
กรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น จึง
เรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณารวบรวมแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ รายละเอียด
ปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมทั้งหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

- ၁၄၀၂၅၀၀၀၀
 ၀၇/၁၀/၂၀၂၀
 ၂၀၂၀
 (၂၀၂၀.၁၀.၂၀၂၀)

(ดร.อัศรเดช พรหมกำลัป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๗๔๕

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นางสาวพุลลาภ จันทร์เฉลิม อาจารย์ประจำวิทยาเขตนครสวรรค์

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัศรเดช พรหมกำลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ศว๑๗/ค้ว

(นางสาวพุลลาภ จันทร์เฉลิม)

๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๗๔๕

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เรียน นางสาวพูลลาภ จันทร์เฉลิม อาจารย์ประจำวิทยาเขตนครสวรรค์

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(ดร.อัครเดช พรหมกำลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย

- ศว๑๗/ค้ว

(นางสาวพูลลาภ จันทร์เฉลิม)

๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

ที่ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๗๔๒

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลตัวอย่าง (Try out)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนตากสิน ๑ (หลวงพ่อดำ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน รหัสนิสิต ๕๔๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้ นิสิตมีความประสงค์จักเก็บข้อมูลตัวอย่าง (Try out) จากประชาชนกลุ่มโรงเรียนของท่าน เพื่อทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บข้อมูล ตัวอย่าง (Try out) เพื่อทดสอบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

 อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน

๑๗ ธ.ค. ๒๕๖๐

(ดร.อัศเดช พรหมศิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ติดต่อประสานงาน

พระอมรศักดิ์ อธิปญโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๘๘๘๘๕๐

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๒๓

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนคาทอลิก ๒ (พระสังฆ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปยุตโต นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอตากสิน สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร. อัครเดช พรหมกำปี)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

(นายคุณวิวัฒน์ หอศิลป์)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ (ส.พ.อ.วิวัฒน์) ปริน

កិ ពិ ៦១៦៤.១(៤)០៨៨

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสว่างวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปยุตฺโต นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๔๑๕๖๐๒๐๑๐
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
 นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุลสารนครสวรรค์วิทยาเขต ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
 ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาตง สังักเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ติดต่อเป็นการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ๐๙๓๗
✓
นายทหารเรือเอก พยงค์
ผอ.ร.ร.วัดสามวาปี

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๔๖

โรงเรียนอนุบาลศาลี(ทหารอากาศบำรุง)	
รับที่ ๖๖	งาน ทท
วันที่ ๒๔	๒๑ ก ๒๕๖๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลศาลี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปยุตโต นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาตุญจ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการ

ด้าน ผ. ม. น. พ. ๖๐ กรมการศึกษากลาง

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

แจ้ง ๖๐ กรมการศึกษากลาง ให้หนังสือ เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

(ดร.อัศเดช พรหมกัลป์)

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

๒๔/๐๑/๖๑

วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๔๔๔๔

ทท

๒-๖
ทท ๖๐.๓.๐๔ ๖๐๖

๒๔ ม.๑ ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๘๔

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปัญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังขี อำเภอตากสิน สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร พุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาวิจัย จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิตดำเนินการแจก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๔๔๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๔๔๔๔

- ทบม -

(นายเฉลิม ยวสวรรค์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๘๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดาศลิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาศลิ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากนครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศเรข พรหมกำลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ฉันได้ตอบตามที่ขอ

 (นายอรรถสิทธิ์ พรหมทอง)
 ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดาศลิ (ในพระ
 พำนัก)

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๐๙๙

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ บามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการแจก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกลีป)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ขอขอบคุณจากนางสาวสมทรง

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๑๐๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

๖๕
๖๕๖-๒๑๙๙๗๐
๖๕๖-๒๑๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)๑๐๐

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัย
จากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการแจก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ฉวีรัตน์ ทวีคูณ ๒๕๖๑

 (ฉวีพงษ์ กองสกล)

ที่ กษ ๖๑๖๔.๑(๔)๑๐๑

๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๙๔๔๕๒๐๒๐๑๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสม
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพรหมสังขัย อำเภอคางคก สังกัดเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการวิจัยจากพื้นที่ของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ไปติดต่อเป็นการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการทางบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมกล้า)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

Handwritten signature: *[Signature]*

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๐๘

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซนต์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นางประภาพร มั่นพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิบุญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” ในกรณี นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำ ข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๐๗

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือตีพิมพ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสมเกียรติ พุทธสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาคี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปยุตฺโต นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิต ๕๙๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลาฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อาเภอตาคลี สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” ในกรณี นี้ดิฉันมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำ ข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้ติดต่อได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมศิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปยุตฺโต (อ่อนจีน)

ໂທ. ໐໖໕-໖໗໖໔໗໐໕

๑. ๒๐๐๐/๐๕/๐๕
 (๒๐๐๐/๐๕/๐๕)
 ๒. ๒๐๐๐/๐๕/๐๕ (๒๐๐๐/๐๕/๐๕)

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๐๕

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตร่วมภาษาเพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายโกมล กัลณา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” ในกรณีนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำ
ข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย
ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศรเดช พรหมศิลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปญโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

ดิฉันได้ตอบคุณอ.ท
(พระโกมล กัลณา)

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๐๙

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นางประครอง พูนอกภัย ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดสว่างวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาเกี๋ย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓” ในกรณีนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศเรช พรหมกุล)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปญฺโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

มีนส ๐๕๐๙

(นางประครอง พูนอกภัย)

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๑๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายไพฑูรย์ จินโต ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองหม้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัศเรศ พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปญฺโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

อ.ไพฑูรย์ จินโต

 (นายไพฑูรย์ จินโต)
 ๘. กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๑๐

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นางประยูร ภูทอง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองจิกกรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญฺโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสังข์ อำเภอดาคลี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปญฺโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

(นางประยูร ภูทอง)

ที่ ศธ ๖๑๖๔.๑(๔)/๐๐๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยเซนต์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายไพฑูริย์ แดงนุ้ย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีขอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอมรศักดิ์ ฉายา อธิปญโญ นามสกุล อ่อนจีน เลขประจำตัวนิสิต ๕๙๑๕๒๐๒๐๑๐ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนพระสงฆ์ อำเภอดาคลี สังกัดเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๓” ในกรณีนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่าน เพื่อนำ ข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัย ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถืออย่างยิ่ง

(ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาเขตนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน:

พระอมรศักดิ์ อธิปญโญ (อ่อนจีน)

โทร. ๐๘๕-๘๗๘๔๗๐๕

ภาคผนวก จรูปการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์นางประครอง ชุนอภัยครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดสว่างวงศ์

สัมภาษณ์นายสมเกียรติ พุทธสอนผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตากลี

สัมภาษณ์นายไพฑูรย์ จินโตครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดหนองหม้อ

สัมภาษณ์นางประภาพร มั่นพรมผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองหม้อ

สัมภาษณ์นายโกมล กัณหาผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแอก

การสัมภาษณ์นางประยูร ภูทองครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดหนองจิกกรี

การสัมภาษณ์นายไพบูลย์ แดงนุ้ย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสีซอ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระอมรศักดิ์ อธิบุญโญ (อ่อนจีน)
เกิด : วันที่ 23 กันยายน พุทธศักราช 2533
อุปสมบท : วันที่ 15 เมษายน 2554 ณ วัดหนองหม้อ อำเภอตากลี นครสวรรค์
การศึกษา : พุทธศักราช 255๗ นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดนครสวรรค์
: พุทธศักราช 2551 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ช่างกลโลหะ) วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท
: พุทธศักราช 2553 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท
: พุทธศักราช 2560 ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดหนองหม้อ หมู่ 2 ตำบลหนองหม้อ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 60140
E-mail : atipoonyopikku@gmail.com
โทร : 085-8784705